

پیام اقتصادی بورس کالا

دوماهنامه تخصصی شرکت بورس کالای ایران

مدیر مسؤول

حسین پناهیان

زیر نظر شورای سیاست گذاری

سردبیر

محسن ایلچی

مدیر اجرایی

شایان مصری

هیات تحریریه

امین افصحی، علی پناهی، لیلی خامنه، علی حق،
مژگان صانعی، محمدرضا طهماسبی، مریم زمانیان،
ستار مرادی، محسن نعمتی

همکاران این شماره

نفیسه شوشی نسب، جواد فلاح، اکبر میرزاپور،
علیرضا ناصرپور، علیرضا فهمی، محمد تقی زرین،
جمال کر، امیر حسین محمدی

گرافیک، صفحه آرایی و نمونه خوانی

موسسه اشاعه تبلیغ

نشانی تهران خیابان آیت الله طالقانی، بعد از تقاطع
ولیعصر (عج)، شماره ۳۵۱

تلفن ۸۸۳۸۳۰۶۱

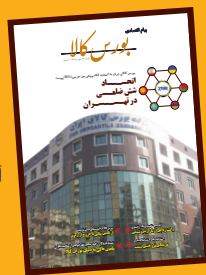
شماره پیامک ۱۰۰۸۵۶۴

نمابر ۸۸۳۸۳۰۶۱

■ مطالب مندرج در نشریه بیانگر دیدگاه‌های
نویسنده‌ها است و به هیچ وجه دیدگاه رسمی شرکت
بورس کالای ایران نیست.

■ حق رد، جرح، تعدیل و اصلاح مطالب ارسالی برای
مدیریت نشریه محفوظ است.

سال اول
شماره دوم
آذر ۱۳۹۳

بهره

پرونده اول

بورس کالا حلقه اتصال ایران به اقتصاد بین‌المللی

« اتحاد شش ضلعی در تهران

۱۵ / ۱۱

« نقش بورس کالا در توسعه روابط اقتصادی ایران و روسیه

۱۷ / ۱۶

« بورس کالا چگونه مرجع می‌شود؟

۱۹ / ۱۸

پرونده دوم

بورس کالا در اطلس اقتصاد ۹۳

« از تامین مالی تا خروج از رکود

۲۳ / ۲۱

« ظرفیت‌های بی‌بدیل (گفت‌وگو با مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران)

۲۷ / ۲۴

« تامین مالی به سبک بورس کالا

۳۲ / ۲۸

پرونده سوم

رویدادها و بازارهای فرعی و اصلی

« آثار هفت‌گانه بورس کالا بر بازار فولاد

۳۹ / ۳۸

« اکران بازار فرعی با براده های فلزی

۴۱ / ۴۰

« هر ملکی فروختنی نیست (گفت‌وگو با مدیرعامل فام)

۴۳ / ۴۲

پرونده چهارم

مقالات تخصصی

« ابزارهای مالی جدید در بورس کالا

۴۶ / ۴۵

« ماده ۳۳، از سیاستگذاری تا اجرا

۵۰ / ۴۷

« کاربرد فسخ و انفساخ در معاملات بورس کالا

۵۴ / ۵۱

جناب آقای علی صالح‌آبادی

انتخاب شایسته جنابعالی را به ریاست سازمان بورس و اوراق
بهادار تبریک عرض می‌نماییم و آرزوی توفیق روزافزون را
برای آن مقام محترم از خداوند متعال خواستاریم.

هیات مدیره و مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران

جناب آقای محمد فطانت

انتصاب شایسته جنابعالی را به ریاست سازمان بورس و اوراق
بهادار تبریک عرض می‌نماییم و آرزوی توفیق روزافزون را
برای آن مقام محترم از خداوند متعال خواستاریم.

هیات مدیره و مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران

بورس کالا

و مساله رکود تورمی

علی پناهی

معاون توسعه بازار و مطالعات اقتصادی

سیاست‌هایی که دولت در بسته و لایحه خروج از رکود مورد توجه قرار داده است در مجموع در چهار محور سیاست های کلان، سیاست های مالی، سیاست های تامین مالی و سیاستهای محرک خروج از رکود قابل طبقه بندی هستند. در این سیاست برای بورس کالای ایران به عنوان یکی از نهادهای مهم بازار سرمایه در خروج کشور از رکود هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم نقش قابل ملاحظه ای در نظر گرفته شده است که از مشخص ترین آنها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

فعالسازی ظرفیت ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی در اجرای طرح قیمت تضمینی به‌جای خرید تضمینی کالاهای کشاورزی؛ استفاده از ظرفیت بورس کالای ایران برای فروش املاک و مستغلات بانکها و موسسات دولتی؛

تقویت بورسهای کالایی و حمایت از مکانیزم عرضه و تقاضا برای کشف قیمتها در مورد کالاهای پذیرفته شده؛

تغییر نقش دستگاههای دولتی متولی در تنظیم بازار کالاهای تعیین کننده سقف قیمت‌ها به پایش کننده بازار و اخذ تصمیمات و سیاستهای مناسب جهت حفظ بازار در شرایط رقابتی؛

تعمیق بازار کالاهای پذیرفته شده در بورس کالایی از طریق شروع تقویت معاملات سلف موازی و گواهی سپرده کالایی در بورسهای مزبور؛ پیش‌فروش فراورده‌های نفتی به‌صورت سلف در بازار بورس کالایی؛

توضیح برخی از محورهای فوق، بر شفافیت این نقش کمک می کند.براساس ماده ۳۳، هر ساله دولت تضمین می کند که کف قیمت خرید کالاهای کشاورزی به چه میزان است ،در صورتی که قیمت کالا بیش از قیمت حداقلی باشد، در این صورت نیازی به ورود دولت به بازار نیست و کالا دربورس به فروش می رسد،حال اگر قیمت کشف شده در بورس کمتر از قیمت تضمینی اعلام شده باشد، دولت مابه التفاوت قیمت بورس با قیمت

تضمینی را به کشاورزان پرداخت می کند. به کارگیری این سیاست و اعلام کالاهای قیمت تضمینی و درعین حال مقدار قیمت تضمینی باعث می شود که با ارتقای استاندارد محصولات کشاورزی و کاهش بار مالی دولت، به تدریج سطح سرمایه گذاری در تولید کالاهای کشاورزی افزایش یابد و در نهایت می‌تواند بر کاهش رکود اقتصادی تاثیر موثری داشته باشد.

در خصوص کشف قیمت براساس مکانیزم عرضه و تقاضا باید به این نکته توجه کرد که اکثر بخش های اقتصاد ایران ساختار غیررقابتی دارند، در نتیجه، قیمت هایی که برای کالاهای تعیین می شوند، در اکثر مواقع از قیمت بهینه حداکثر کننده رفاه اجتماعی، انحراف دارند.

تجربه جهانی نشان می دهد، در صورتی که بورس های کالایی کشور، نقش موثری در ساماندهی بازارهای مالی و کالایی داشته باشند، قیمت کالاها از طریق بورس های کالایی کشف می شود. در واقع، بورس های کالایی یک سازوکار مشخص و قاعده مندی برای فعال شدن سازوکار عرضه و تقاضا در بازار کالاها فراهم می کنند که در نتیجه آن به تدریج با ورود عرضه کنندگان و تقاضاکنندگان، در نهایت قیمت های واقعی در بورس های کالایی کشف می شوند.

نکته دیگری که وجود دارد، این است که در عمل بدون توجه به شرایط عرضه و تقاضا در اقتصاد، نمی توان به گونه ای علمی کارکرد تنظیم گری دولت در بازارها را اعمال کرد. بر همین اساس، در سالهای اخیر در دنیا و به طبع آن در ایران این موضوع مورد توجه قرار گرفته است که دولت به جای دخالت مستقیم در بازار و سرکوب قیمت ها، نقش خود را به نقش پایش کننده بازار و سیاست های مرتبط با بهبود شرایط رقابتی بازار تغییر دهد. بورس کالای ایران از جمله نهادهایی است که می تواند به نهادهای تصمیم ساز در این حوزه کمک کند. به عنوان مثال، سیاست های تنظیم بازار می تواند از طریق بورس کالای ایران پی گیری شود. در نتیجه آن، می توان به جای دخالت مستقیم در بازار با استفاده از داده های بورس کالا تحلیل کرد که اقتصاد ایران در حوزه های مورد نظر برای تنظیم بازار در چه وضعیتی قرار دارد و بدین ترتیب، بورس کالا می‌تواند در تغییر نقش دستگاه‌های دولتی در تنظیم بازار نقش کلیدی ایفا کند.

افزون براین ها،تعمیق بازارهای سرمایه یکی از محورهای مهم توسعه بازارهای مالی در کشور است. تقویت معاملات سلف موازی و گواهی سپرده کالایی از طریق بورس کالای ایران از

اقدامات کلیدی دراین زمینه محسوب می شود. هرچقدر عمق بازارهای مالی در یک کشور بیشتر باشد، نشان می دهد که بازار سرمایه در توسعه، نقش مهمتری دارد. تعمیق بازارهای مالی از راه های مختلف از جمله ابزارهای مشتقه مالی انجام می گیرد. در بورس کالا نیز مشتقات مالی ازجمله سلف موازی و گواهی سپرده کالایی کاربردهای فراوانی در تعمیق بازار کالاها دارند. سلف موازی این ظرفیت را برای خریدار کالا فراهم می کند که مشکل بلوکه شدن نقدینگی خود را به نوعی مرتفع کند.به عنوان نمونه، وقتی که خریدار کالایی را می خرد، اما تحویل کالا در یک ماه آینده است، به نوعی خریدار با خواب سرمایه یک ماهه مواجه است. برای اینکه این مشکل حل شود، خریدار می تواند از ابزار سلف موازی استفاده کند و آن را در بازار ثانویه به فروش برساند. این معامله می تواند به صورت مکرر در بازار ثانویه انجام گیرد. در نتیجه این امر، چرخش مالی در بازار کالا سرعت بیشتری می‌گیرد ،قیمت های نقدی دقیق تری برای کالای مورد نظر کشف و ظرفیت های بیشتری در اقتصاد ایجاد می شود. این امر در مورد گواهی سپرده کالایی نیز صادق است.

بورس های کالایی یک سازوکار مشخص و قاعده مندی برای فعال شدن سازوکار عرضه و تقاضا در بازار کالاها فراهم می کنند که در نتیجه آن به تدریج با ورود عرضه کنندگان و تقاضاکنندگان، در نهایت قیمت های واقعی در بورس های کالایی کشف می شوند

گواهی سپرده کالایی یک گواهی معتبر مالی است. این گواهی کارکردهای متنوعی دارد و می تواند در بازار ثانویه مورد معامله قرار گیرد. تعمیق بازار کالایی از طریق ابزارهایی مانند سلف موازی و گواهی سپرده کالایی باعث می شود که از ظرفیت های تامین مالی بورس کالای ایران به نحو شایسته استفاده شود. این ابزارهای تامین مالی ضمن اینکه باعث عمق بخشیدن به بازار سرمایه می شوند از طریق این اوراق دارندگان آنها نیز می توانند در بازارهای ثانویه آنها را معامله کنند و از این طریق بورس کالا در خدمت تقویت تولید و کمک به خروج از رکود قرار می گیرد. در مجموع بورس کالای ایران به عنوان یکی از نهادهای مهم بازار سرمایه نقش قابل توجهی در خروج از رکود ایفا می کند.

امید است که با شکل گیری سرمایه اجتماعی که هسته آن را امید و اعتماد مردم به دولت تشکیل می دهد، به تدریج اقتصاد ایران بتواند از رکورد تورمی خارج شود و دوران رشد و شکوفایی اقتصادی ایران مجدد آغاز شود.

علی حق

مدیر روابط عمومی و امور بین الملل

بورس کالای ایران در هشتمین سال فعالیت خود شاهد تولد اولین نشریه رسمی خود با رویکرد اطلاع‌رسانی، فرهنگ سازی و آموزش است. تولدی که ۱۱ علت دارد:

۱- بورس عرصه شفاف اقتصاد است. لذا فی ذاته اطلاع رسانی رویدادهای بورس کالا، آمار، ارقام و اطلاعات معاملات و از آن گذشته ایفای مسوولیت اجتماعی شرکت، یک مسوولیت نهادی است. اما چرا با وجود پرتال آنلاین باید نشریه ای مکتوب هم به سید ابزارهای اطلاع رسانی بورس کالای ایران افزوده شود؟ علت اصلی بار عمدتا تحلیلی مطالب رسانه های چاپی است.

۲- چرا که با وجود گسترش روزافزون اطلاع رسانی آنلاین و متکی بر فضای وب که عمدتا مبتنی بر خبررسانی لحظه ای در قالب های رایج کوتاه نویسی و نرم نویسی رواج یافته است، نشریات چاپی در تقسیم کار تازه حوزه رسانه، بار اصلی پیگیری رویکردهای تحلیلی را برعهده گرفته اند.

۳- بورس کالای ایران در کارنامه معاملاتی خود طی سال های اخیر نسبت ۶ تا ۱۲ درصدی ارزش معاملات به تولیدناخالص داخلی اقتصادایران را ثبت کرده است.

بنابراین گسترش دامنه اطلاع رسانی در حوزه فعالیت های بورس کالای ایران به عنوان نهادی تاثیرگذار و حاکمیتی در عرصه اقتصادی ملی بدل به یک باید شده است.

۴- بورس کالای ایران طی سال های اخیر با شتابی روزافزون تر از سایر ارکان بازار سرمایه کشور توسعه پیدا کرده است. گواه این ادعا سهم ۶۰ درصدی ارزش معاملات بورس کالای ایران در مجموع ارزش داد و ستدهای رخ داده در بازار سرمایه کشور است. پس این بورس باید سهم خود را در فرآیند نوپای فرهنگ سازی در حوزه بازار سرمایه کشور، افزایش دهد.

۵- بورس کالای ایران با وجود دارا بودن گروه های ذینفعی گسترده تر از سایر بازارهای مالی کشور، نیاز به اطاع رسانی و فرهنگ سازی برای غلبه بر گسترش تضادمنافع موجود میان این گروه هاست. جذب، تشویق، همگرایی، همسوسازی و جلب رضایت عرضه کنندگان و متقاضیان بیش از ۱۷۰ قلم

تولدی با ۱۱ علت

کالای صنعتی، فلزی، پتروشیمیایی و کشاورزی آن هم در شرایطی که همچنان شکاف میان بازارهای سنتی و مدرن اقتصادایران وجود دارد، ضروری است. تضاد منافع موجود میان دلالتان، اتحادیه های تولیدی، صنوف توزیعی، کارگزاران و حتی طیف وسیعی از مصرف کنندگان خرد که منافعشان در انتهای تکمیل فرآیند معاملات بورس کالا به آن گره خورده است، نیاز به مدیریت رسانه ای دارد.

۵- بورس کالای ایران نهادی نوپا در اقتصاد ایران است. بنابراین برای رسیدن به جایگاه واقعی اش در اقتصاد ایران به فراهم شدن بستر لازم برای توسعه نیازمند است.

۶- بستری که در ابتدای امر در تدوین قوانین توسعه‌گرا و نیز حذف و اصلاح قوانین مزاحم ساخت سنتی اقتصادایران، جستجو می شود. پس بورس کالای ایران نیاز به زبان گویایی دارد تا گفتگو و چانه زنی با دولت، مجلس و سایر نهادهای مرتبط را توسعه دهد تا هم خواسته های خود را مطرح کند، هم حمایت آنها را جلب کند و هم در مواقعی نسبت به اتخاذ برخی تصمیم های غیر کارشناسی اعتراض کند. نشریه حاضر می تواند این ابزار چانه زنی باشد.

۷- بورس کالای ایران در حوزه معرفی ابزارهای نوین مالی ، نهادی پیشرو در بازار سرمایه کشور محسوب می‌شود. بر همین اساس برای توسعه به کارگیری این ابزارهای نوین مالی نیاز به رسانه ای که بخشی از بار آموزشی مورد نیاز را برعهده گیرد، احساس می شد.

۸- بورس کالای ایران همانند هر برند معتبری ناگزیر از معرفی گسترده‌تر خود است. لذا تبلیغ اقدامات انجام شده، ارائه موفقیت‌های کسب شده و معرفی توانمندی های سازمانی آن در قالب برنامه مدیریت برند، نیاز به توسعه ابزارهای رسانه ای داشت.

۹- بورس کالای ایران به عنوان نهادی تخصصی طی دوران نوجوانی خود و در آستانه جهش به دوران جوانی با معضل کمبود خبرنگاران حرفه ای در عرصه رسانه های عمومی و تخصصی کشور مواجه است. لذا با توجه به ضعف ساختار آموزش خبرنگاران و اقتصاد نحیف رسانه های کشور چاره ای باقی نمانده جز این که بورس کالای

ایران با گسترش ابزارهای رسانه ای خود، زمینه را برای آموزش خبرنگاران تخصصی حوزه رسانه فراهم کند. زمینه ای مکمل دوره های آموزشی بورس کالای ایران برای خبرنگاران است. همچنین با توجه به ضعف رسانه ها در تولید مطالب و تحلیل های مرتبط با بورس کالا، نشریه بورس کالای ایران می تواند منبع بخشی از خوراک مورد نیاز رسانه ها باشد.

۹- بورس کالای ایران نیازمند مستندسازی تاریخچه فعالیت خود است. اما تاکنون دارای تاریخ مستند و مکتوب نبوده است، ضعفی که رفع آن نیازمند انتشار پیوسته نشریه‌ای مکتوب است.

۱۰- **جذب، تشویق، همگرایی، همسوسازی و جلب رضایت عرضه‌کنندگان و متقاضیان پیش از ۱۷۰ قلم کالای صنعتی، فلزی، پتروشیمیایی و کشاورزی آن هم در شرایطی که همچنان شکاف میان بازارهای سنتی و مدرن اقتصادایران وجود دارد، ضروری است**

۱۰- بورس کالای ایران با سطح ضعیفی از ادبیات موضوع مواجه است. سطح پایین مقالات و کتب علمی در حوزه بورس کالا و دامنه کوچک صاحب نظران این حوزه موید این امر است.

براین اساس کمبود انتشار نشریه تخصصی در زمینه بورس کالا احساس می شد.

۱۱- بورس کالای ایران مثل هر نهاد پیشرویی نیازمند گسترش روحیه همکاری سازمانی جهت ارتقای سطح تعالی سازمانی است.

انتشار نشریه هم فرصتی است برای جلب همیاری عموم کارشناسان و مدیران ارشد شرکت . فرصتی که در عمل بورس کالای ایران را وادار به پویایی مستمر می کند تا همچنان به پروسه تولید اندیشه های نو و نگارش و انتشار آن وفادار بماند. [

رئیس جمهور: تامین مالی بنگاه ها از طریق بورس کالای ایران

در جلسه ستاد هماهنگی اقتصاد مقاومتی که اوایل تیرماه سال جاری به ریاست حجت‌الاسلام روحانی و با حضور اعضای این ستاد برگزار شد، تامین مالی بنگاه ها از طریق معاملات بورس کالای ایران مورد تاکید قرار گرفت.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی سنا، روز یکشنبه اول تیرماه، همزمان با فعالیت شدن تامین مالی صنعتگران از طریق معاملات سلف استاندارد بورس کالای ایران، دکتر حسن روحانی گفت: اولویت دولت در اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در سال جاری، عملیاتی کردن برنامه‌های خروج از رکود و دستیابی به رونق اقتصادی است که باید توسط کلیه نهادها و

دستگاه‌های مسوول مورد مذاقه و اهتمام جدی قرار گیرد، به نحوی که در سال ۱۳۹۳ اقتصاد کشور رشد مثبت را تجربه کند.علاوه بر این در این جلسه با توجه به نقش بی بدیل بورس کالای ایران در تامین مالی بنگاه‌ها از طریق ابزارهای مالی مباحثی مانند فروش املاک مازاد بانک‌ها و دستگاه‌های دولتی در این بورس، تقویت بورس‌های کالایی با استفاده از مکانیزم عرضه و تقاضا و ایجاد شفافیت در این امر، تقویت معاملات سلف در بورس کالا و همچنین تنوع بخشیدن به ابزارها و نهادهای مالی برای تامین مالی بنگاه‌ها، مورد تاکید قرار گرفت.

۹۳/۴/۱ / سنا

تلاش دولت برای توسعه فعالیت بورس کالا

مسوولان این بورس کمک خواهد کرد.وی در این خصوص اشاره کرده است: بورس فلزات در سال ۸۲ با اهداف و چشم انداز بسیار مثبتی راه اندازی شد که تاکنون توانسته از جهات مختلف ارتقا پیدا کند.

۱۳۹۲/۱۲/۳ / ایسنا

اواخر سال گذشته، معاون اول رئیس جمهور نیز در حاشیه برگزاری چهارمین همایش چشم انداز صنعت فولاد و معدن ایران به ایسنا گفت: سازوکار شفاف بورس کالا به مراتب کارا تر از ساختار سنتی است و بدنه دولت برای فعال تر شدن این بورس تلاش خواهد کرد.

توسعه معاملات بورس کالا در برنامه‌های دولت

کلی دولت تقویت بازار سرمایه از جمله معاملات بورس کالای ایران است.طیب نیا با اشاره به فاز دوم قانون هدفمندی یارانه ها اظهار کرد: تاکید دولت در زمان اجرای قانون هدفمندی یارانه ها، تامین مالی بلند مدت بنگاه‌های اقتصادی از طریق بازار سرمایه است که در این بین دولت حساب ویژه ای روی تامین مالی تولیدکنندگان از طریق معاملات بورس کالای ایران باز کرده است.

۱۳۹۳/۳/۱۸ / سایت بورس کالای ایران

افزایش کارآیی بورس کالا با آزادسازی قیمت‌ها

منظور برنامه ما این است که با ارائه مشوق هایی در معاملات، همه تولیدکنندگان را به حضور در مبادلات این بازار مدرن تشویق کنیم. نعمت زاده خاطر نشان کرد: اگر تمام تولیدکنندگان ترغیب شوند که همه محصولاتشان را در بورس کالا عرضه کنند، کارایی بورس بیش از گذشته می شود و بورس کالا به جایگاه واقعی خود در اقتصاد ایران می‌رسد.

۹۳/۱۲/۲ / سنا

با توجه به چشم انداز مثبت بورس کالای ایران و پیشبرد اهداف آن در سال‌های اخیر که یکی از مهم ترین آنها آزادسازی قیمت ها در جهت کشف نرخ شفاف است، وزیر صنعت، معدن و تجارت در حاشیه برگزاری چهارمین همایش چشم انداز صنعت فولاد و معدن ایران، که دوم اسفندماه سال گذشته برگزار شد به خبرنگار سنا گفت: برنامه دولت این است که کارایی بورس کالای ایران را با توسعه رقابت میان خریداران و فروشندگان

شفاف تر شدن معاملات بورس کالا با آزادسازی قیمت ها

برخی واحدهای تولیدی به عرضه مواد پتروشیمی در بورس کالا براساس ارز آزاد به ارائه توضیحاتی پرداخت. وی گفت: در گذشته اکثر مصرف کنندگان از نحوه توزیع کالا در بورس ناراضی بودند زیرا در آن شرایط دلالتان یا واسطه گران به خرید مواد در بورس اقدام کرده و آنها را با قیمت گران در سطح بازار به فروش می‌رسانند.

وی با بیان این که دلالتان مواد پتروشیمی خود مصرف کننده نبوده و باعث اختلال‌هایی در بازار شده بودند، افزود: در این میان واحدهای پتروشیمی هم انگیزه‌ای برای عرضه محصولات خود در بورس کالا نداشتند.

۹۳/۷/۱۶ و ۹۳/۷/۵ / ایلنا

مناسب ترین شیوه تحقق اقتصاد رقابتی عرضه های بورسی است

رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس با بیان اینکه بورس می تواند به هدفمندی تولید و عرضه نیز کمک کند، گفت: امروز به مدد بورس با یک کلیک می توان میزان عرضه و تقاضا و ظرفیت بازار را تخمین زد، این موضوع می تواند به تولید کننده و یا وارد کننده کمک کند تا محصولی که بازار از آن اشباع شده، عرضه نکند و به عکس به سمت محصولاتی برود که در بازار برای آن ظرفیت وجود دارد.

۹۳/۳/۱۱ / سنا

کاهش احتکار و رانت از طریق بورس کالا

نماینده مردم کرمان و راور در مجلس شورای اسلامی همچنین با تأکید بر اینکه دولت به راحتی امکان رصد اطلاعات کامل معاملات بورس را دارد، گفت: با توجه به اینکه معاملات بورس کالا شفاف، قابل رویت و قانونمند است، دولت به راحتی می‌تواند از طریق این بازار قیمت و حجم عرضه و تقاضا کالاهای مختلف را رصد کند.محمد رضا پور ابراهیمی گفت: دولت می‌تواند برای مدیریت بهتر محصولات مختلف در زمان اجرای فاز دوم قانون هدفمندی یارانه‌ها از ظرفیت‌های بورس کالای ایران کمک بگیرد.

۹۳/۱/۳۰ / فارس

مکانی بهتر از بورس کالا برای مبادله کالا نیست

حسن نژاد، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس نیز در تاریخ ۱۲ مرداد ۹۳ با اشاره به مزایای آزادسازی قیمت‌ها به خبرنگار تسنیم گفت: واقعی شدن قیمت کالاها از طریق بورس کالا نه تنها اثرات منفی بر واحدهای تولیدی به عنوان مصرف کننده مواد اولیه نخواهد داشت، بلکه به زودی سود واقعی را برای آنها به همراه دارد و دست دلالتان را کوتاه می کند

۹۳/۲/۲۱ / تسنیم

مجتبی خسروتاج، قائم مقام وزیر صنعت، معدن و تجارت در حاشیه افتتاح نهمین نمایشگاه ایران پلاست گفت: با آزادسازی قیمت‌ها، معاملات بورس کالا شفاف‌تر و تقاضای کاذب به حداقل کاهش خواهد یافت.وی با اشاره به آزادسازی قیمت محصولات پتروشیمی در بورس کالا تصریح کرد: تصمیم عرضه مواد اولیه در بورس کالا با ارز آزاد به دلایل مختلف و طی مدت زمان طولانی گرفته شده است.

خسروتاج در ادامه گفت: فرمولی که برای عرضه مواد وجود دارد به این صورت است که قیمت پایه محصولات پتروشیمی، ۹۵ درصد قیمت فوب است. بنابراین اگر قیمت جهانی کاهش یابد قیمت محصولات پتروشیمی نیز کاهش می‌یابد. خسروتاج در واکنش به اعتراض

ارسلان فتحی پور، رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس درباره مزایای بورس کالا در تاریخ ۱۱ خرداد امسال به پایگاه اطلاع رسانی سنا گفت: مناسب ترین شیوه برای تحقق اقتصاد رقابتی عرضه به صورت بورس است، چرا که امکان احتکار و رانت را به طور قابل ملاحظه‌ای کاهش می دهد.

فتحی پور افزود: گزارش‌هایی به کمیسیون اقتصادی مجلس ارائه شده است که در آن با ثبت بنگاه‌های صوری تعادل عرضه و تقاضا را در بورس به هم می زنند.وی در این

مجلسی ها در حمایت از معاملات بورس کالای ایران علاوه بر کشف قیمت عادلانه و تعادل در این زمینه به تأثیری که بورس می تواند بر اقتصاد کشور بگذارد اذعان داشته و کاهش احتکار و رانت را از دیگر مزایای بورس های کالایی دانسته اند.نایب رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس نیز در خصوص تعادل قیمت ها در بورس کالا در تاریخ سی ام فروردین سال جاری به خبرگزاری فارس گفت: رسالت بورس‌های کالایی در همه جای دنیا ایجاد تعادل در مبادلات و منطقی کردن قیمت محصولات است که این موضوع درست منطبق بر قانون هدفمندی یارانه‌ها بوده که از این رو بورس کالا می‌تواند بازوی دولت در اجرای فاز دوم این قانون باشد.

عبدالکریم نخل هاشمی، عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی گفت: اگر ناکارآمدی معاملات حواله ای برای همگان اثبات شده و اینگونه خرید و فروش ها در دنیا منسوخ شده است اما در مقابل اقتصادهای موفق به بورس های کالایی روی آورده اند و از ثمرات آن نیز استفاده می کنند. با این تفاسیر بازهم تاکید می کنم مکانی بهتر از بورس کالا برای مبادلات کالاها وجود ندارد و دولت باید از این سازوکار مدرن و قانونی حمایت کند.محمد

بورس کالای ایران به اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) پیوست

اتحاد شش ضلعی در تهران

بازار سرمایه ایران در ۴۷ سالگی بین المللی شد

ستار مرادی

کارشناس روابط عمومی و امور بین الملل

دومین نشست بین المللی بورس های کالایی کشورهای مستقل مشترک المنافع (CIS) و اروپای شرقی در قالب اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) در تهران برگزار شد و بورس کالای ایران به عنوان ششمین کشور به عضویت این اتحادیه درآمد.

به گزارش خبرنگار «پیام اقتصادی بورس کالا»، این نشست در تاریخ ۲۴ و ۲۵ آبان ماه به میزبانی بورس کالای ایران و با حضور نمایندگان پنج کشور ارمنستان، بلاروس، اوکراین، قزاقستان و قرقیزستان برگزار شد تا ظرفیت ها و بسترهای لازم برای همکاری های چند جانبه مورد بررسی قرار گیرد که سرانجام پس از تایید اعضای اتحادیه، بورس کالای ایران عضو اتحادیه مزبور شد تا بازار سرمایه کشور به طور رسمی بین المللی شود. این موضوع از آن رو دارای اهمیت ویژه ای بوده که برگزاری چنین نشستی تا عمر ۴۷ ساله بازار سرمایه ایران بی سابقه بوده است.

برپایی چنین نشستی در تهران با توجه به اهمیت ترتیبات، مقدمات و تشریفات برپایی آن، کار چندان آسانی نبود و نیاز به ریزنی فشرده، هماهنگی های منسجم و اتخاذ تصمیمات اجرایی با مراجع داخلی و کشورهای خارجی داشت، به طوری که برگزاری موفقیت آمیز آن، نشان از برنامه ریزی دقیق و عملیاتی داشت و آمادگی بورس کالای ایران در برگزاری چنین نشستی، شگفتی مهمانان خارجی را به دنبال داشت.

نسبت به بورس کالای ایران پیدا کردیم که در نهایت با رایزنی های انجام شده مقرر شد، دومین نشست بین المللی بین بورسی با محوریت بورس کالای ایران و آشنایی اعضای اتحادیه با این بورس انجام شود.

رییس اتحادیه الکترونیکی بین بورسی افزود: در نخستین گام برای اتصال بورس کالای ایران به بورس های عضو اتحادیه تلاش می کنیم تا مقدمات آغاز مبادلات کالاها را فراهم کنیم.

وی با اشاره به اینکه با در نظر گرفتن گردش مالی بورس کالای ایران که حدود ۱۲ درصد کل تولید ناخالص داخلی ایران است، این بورس می تواند صفحه جدیدی را در پرونده کاری اتحادیه بین بورسی باز کند، گفت: برای شروع مبادلات کالاها تمایل داریم ابتدا از فلزات گرانبها و نفت و گاز آغاز کرده و رفته رفته به محصولات چوب و کالاهای کشاورزی برسیم.

تحریم، مانع همکاری ها نیست

رییس اتحادیه الکترونیکی بین بورسی و رییس بورس کالای ارمنستان نیز در خصوص اعمال تحریم ها علیه ایران، گفت: کشور ما از سیاست های نادرست حمایت نمی کند همچنین اعضای IEU هیچ مشکلی برای مبادله کالاهای مختلف با ایران ندارند؛ به این ترتیب

برگ جدیدی در کارنامه «آی.ای.یو»

رییس اتحادیه الکترونیکی بین بورسی و رییس بورس کالای ارمنستان به عنوان نخستین سخنران افتتاح دومین نشست بین المللی بورس های کالایی کشورهای مستقل مشترک المنافع (CIS) و اروپای شرقی، با اشاره به اینکه در جایگاه همسایه بسیار نزدیک به ایران چندین سال بود که تمایل همکاری با ایران را داشتیم، گفت: ما برای نخستین بار در سال ۲۰۱۲ با امضای یک توافقنامه همکاری میان بورس کالای ایران و بورس کالای بلاروس از فعالیت های بورس کالا در ایران اطلاع پیدا کردیم که از همان زمان به دنبال همکاری و آغاز مبادلات میان بورسی با ایران بودیم.

«گریگور واردیکیان» ادامه داد: همچنین در سفر رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و هیات همراه ایرانی به ایروان باز هم از بورس کالای ایران بیشتر شنیدیم و متوجه شدیم بورس کالای ایران دارای بازاری بسیار مطلوب در مبادله کالاهای ایرانی است.

«واردیکیان» با اشاره به اینکه برای همکاری اتحادیه بین المللی بین بورسی با ایران مشورت هایی را با بورس کالای بلاروس انجام دادیم، گفت: با همه این تفاسیر دیدگاه بسیار مثبتی

به دلیل حجم قابل توجه مبادلات تجاری بین ایران و کشورهای منطقه، در صورت تشویق تجار به حضور در بورس، شاهد رشد قابل توجه معاملات بورس های عضو در اکثر گروه های کالایی خواهیم بود

بورس کالا چگونه مرجع می شود؟

یکی از کارکردهای بورس های کالایی برای ذینفعان بازار، کشف قیمت های درست و شفاف براساس ساز و کار عرضه و تقاضا در بازار است. هر روز شاهد وضع مقررات و قوانین جدید در توسعه فعالیت بورس های کالایی و در عین حال تسهیل در انجام معاملات در کشورهای دارای بورس های پر قدمت هستیم. این مساله موجب شده است که اقتصادهای پیشرو از ابزارهای بورسی برای توازن و پویایی تولید و تجارت به نحو موثری استفاده کنند، به طوری که بورس های کالایی نقش فعالانه تری در عرصه های اقتصادی بازی می کنند.

نقش بورس کالا در رابطه ایران و روسیه

یازدهمین نشست کمیسیون مشترک اقتصادی ایران و روسیه در شرایطی به کار خود پایان داد که براساس توافقات کلی به عمل آمده، پروژه های اقتصادی به ارزش ۷۰ میلیارد یورو بین دو کشور کلید خواهد خورد. در عین حال، سفر وزیر محترم جهاد کشاورزی به دعوت همتای روسی خود به مسکو و بررسی راهکارهای توسعه صادرات محصولات کشاورزی ایران و گوشت سفید به این کشور نشان از عزم جدی طرفین برای توسعه روابط اقتصادی به ویژه در شرایط کنونی است.

اتحاد شش ضلعی در تهران

دومین نشست بین المللی بورس های کالایی کشورهای مستقل مشترک المنافع (CIS) و اروپای شرقی در قالب اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) در تهران برگزار شد و بورس کالای ایران به عنوان ششمین کشور به عضویت این اتحادیه درآمد. این نشست در تاریخ ۲۴ و ۲۵ آبان ماه به میزبانی بورس کالای ایران و با حضور نمایندگان پنج کشور ارمنستان، بلاروس، اوکراین، قزاقستان و قرقیزستان برگزار شد تا ظرفیت ها و بسترهای لازم برای همکاری های چند جانبه مورد بررسی قرار گیرد.

هیچ شخص یا دولتی نمی تواند مانع از انعقاد قراردادهای چندجانبه میان ایران و بورس های کالایی شود.

«واردیکیان» در بخش دیگری از صحبت هایش در مورد عرضه طلا و جواهرات در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی گفت: با ایجاد شرایط لازم در اتحادیه بین بورسی ، فلزات با ارزش و سنگ های قیمتی در بورس های کالایی عضو عرضه می شود که از جمله آنها می توان به شمش، الماس برلیان برش خورده، نقره و پلاتین اشاره کرد.

وی در خصوص ویژگی های اتحادیه الکترونیکی بین بورسی، افزود: این اتحادیه الکترونیکی این امکان را فراهم کرده است که مشتریان آن به صورت آنلاین در کشورهای مختلف اقدام به خرید و فروش کالاها کنند که توسعه این معاملات به سهولت مبادلات در سطح بین المللی منجر می شود.

رییس اتحادیه الکترونیکی بین بورسی در خصوص تعداد کارگزاران و اینکه از کشور ایران چند کارگزار امکان همکاری را دارند، تصریح کرد: اتحادیه بین بورسی به صورت مستقیم با کارگزاران همکاری نمی کند، بلکه این اتحادیه با اعضای خود به طور مستقیم در تماس است.

وی ادامه داد: بنابراین اتحادیه نمی تواند کارگزاری را در این فضا داشته باشد و از سوی دیگر کارگزاری که در هر بورسی عضو هستند، امکان فعالیت تجاری در اتحادیه را دارند.

« واردیکیان » گفت: به عنوان مثال، بورس قزاقستان یا بلاروس در تالارهای خود کالایی را قرار می دهند که امکان خرید و فروش آن کالا

به صورت همزمان در تالارهای اتحادیه های بین بورسی نیز فراهم می شود، بنابراین به دنبال این امر بازدید و خرید و فروش کالا میان تجار کشورهای مختلف فراهم می شود.

وی ادامه داد: بنابراین کارگزاران اتحادیه در کشورهای مختلف می توانند کالاهای گوناگون را در تابلوی اتحادیه بین المللی عرضه و خریداری کنند، در واقع فردی در بورس قزاقستان قصد خرید کالایی در بلاروس را داشته باشد با ورود به سسیتم اتحادیه بین بورسی امکان خریداری کالای مورد نظر فراهم می شود.

تحریم ها اثری ندارد

«حسین پناهیان» مدیرعامل بورس کالای ایران نیز پس از خوشامدگویی به مدیران اتحادیه الکترونیکی بین بورسی(IEU) و سایر مدعوین حاضر در مراسم افتتاحیه با بیان اینکه عضویت بورس کالای ایران در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی(IEU) ، منافع بسیاری برای بورس های عضو نیز ایجاد می کند، گفت : ایران به دلیل قرار گرفتن در منطقه حساس جغرافیایی یعنی بین دریای خزر و خلیج فارس، امکان اتصال مراودات تجاری کشورها را به این شاهراه بین المللی فراهم می کند.

وی ادامه داد : به دلیل حجم قابل توجه مبادلات تجاری بین ایران و کشورهای منطقه، در صورت تشویق تجار به حضور در بورس، شاهد رشد قابل توجه معاملات بورس های عضو در اکثر گروه های کالایی خواهیم بود و امیدوارم، مقدمات و ملزومات تحقق این پیش بینی ها در قالب کارگروه های تخصصی که در محورهای

مختلف و در چارچوب توافقات این جلسه تشکیل خواهد شد، فراهم شود.

مدیرعامل بورس کالای ایران همچنین در خصوص چگونگی عضویت بورس کالا در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی گفت: اتحادیه الکترونیکی بین بورسی در سال ۲۰۱۳ با عضویت پنج کشور و هفت بورس کالایی تاسیس شد. همزمان با شکل گیری این اتحادیه و براساس رسالت بورس کالا در زمینه توسعه روابط بین المللی به فکر همکاری با این اتحادیه افتادیم که در آن زمان مقدمات امضای توافقنامه با بورس کالای بلاروس به عنوان یکی از اعضای این اتحادیه فراهم شد که آن توافقنامه مقدمه ای شد برای حضور بورس کالای ایران در IEU. « پناهیان» با اشاره به اینکه بورس بلاروس از بورس های کالایی پیشرفته در منطقه CIS است، افزود: در آماری قابل قبول ۱۴ هزار شرکت از ۵۷ کشور دنیا با بورس کالای بلاروس در ارتباط هستند و به صورت مستمر در این بورس معامله می کنند که این حجم نشان دهنده اهمیت بورس کالای بلاروس در سطح بین المللی است.

مبادله با روسیه از طریق بورس کالا

مدیرعامل بورس کالای ایران در خصوص احتمال انجام مبادلات مختلف کالایی با روسیه گفت: روسیه به دنبال عضویت در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی است و در صورت تحقق این عضویت، بررسی های ما برای انجام مبادلات کالاها با روسیه از طریق بورس کالای ایران آغاز می شود.

«پناهیان» با اشاره به اینکه بورس کالا برای حضور در بازارهای جهانی در ابتدای راه قرار دارد، افزود: عضویت بورس کالا در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی اولین قدم از هزاران قدمی است که باید برداشته شود. ما باید به شناسایی پتانسیل های نهفته کشور برای آغاز مبادلات کالاهای مختلف با پنج کشور عضو اتحادیه می پردازیم.

تابلوی بین بورسی

وی از ایجاد تابلویی مجزا برای آغاز معاملات بین بورسی خبر داد و افزود: با توجه به اختلاف زمانی که بین کشورهای عضو وجود دارد، باید برای آغاز معاملات یکسری تمهیداتی اندیشیده شود و تابلوی زمانی مجزا برای بورس کشورهای مختلف در نظر گرفته شود.مدیرعامل بورس کالای ایران ادامه داد: نکته ای که در خصوص کالاها وجود دارد این است که در حال حاضر از کشورهای مختلف واردات و صادرات به ایران صورت می گیرد که این کالاها در بخش های متنوعی از جمله فلزات مانند فولاد و شمش و محصولات نفتی و بخش کشاورزی است و تلاش ما این است چنین محصولاتی که در بورس کالا پذیرش شده اند، در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی نیز عرضه شود.«پناهیان» در خصوص تاثیر تحریم ها در روند کاری IEU نیز گفت: با توجه به همجواری ایران با کشورهای منطقه از جمله بلاروس و ارمنستان و دیگر کشورها امکان مبادله کالا بدون مشکل خاصی انجام می شود و تحریم ها نیز تاثیری در مبادله کالا نخواهد داشت.

« علی صالح آبادی» از دیگر سخنرانان دومین نشست بین المللی اتحادیه الکترونیکی بین بورسی بود که عنوان کرد: اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) می تواند در دنیای رقابتی کنونی به یکپارچه سازی بازارهای منطقه ای کمک کرده و با توانمندسازی اعضا و ارتباط آنها با بازارهای بین المللی، به ارتقای سطح تجارت بین المللی کشورهایی که بورس های آنها عضو این اتحادیه هستند، کمک شایانی کند.

توسعه مبادلات و افزایش ارزش و حجم معاملات بین کشورهای اتصال بورس های کشورهای عضو به بازارهای فرامنطقه ای، کمک به صادرات و واردات کشورهای عضو با استفاده از ساز و کارها و ابزارهای موجود بین بورسی، کشف قیمت و ایجاد بازار عادلانه، شفاف و منصفانه و افزایش کیفیت کالاهای صادراتی و وارداتی، استانداردسازی کالاها، شفاف شدن قراردادهاء، کاهش هزینه مبادلات، امکان مرجع قیمتی شدن کالاها و کاهش ریسک مبادلات و ایجاد سازوکار مناسب تسویه معاملات بین بورسی، پیشنهادهای مطرح شده برای توسعه اتحادیه IEU از سوی رییس سابق سازمان بورس و اوراق بهادار در مراسم افتتاحیه دومین نشست اتحادیه الکترونیکی بین بورسی بود.

بورسی به ارزش سه میلیارد دلار

نایب رییس بورس کالای بلاروس نیز در این نشست به ایراد سخن پرداخت و گفت: ایران و بلاروس حدود ۲۰ سال است که دارای تعاملات

اقتصادی هستند که معتقدیم با عضویت ایران در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU)، همکاری های تجاری و اقتصادی در سطح منطقه افزایش پیدا می کند.

«سرگی پوپودرنکو» بیان کرد: براساس بررسی های ما، پتانسیل بازار کالایی ایران بسیار بالا بوده و عضویت ایران در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی می تواند فرصت ویژه ای را برای اعضا فراهم کند.

نایب رییس بورس کالای بلاروس با اشاره به اینکه بلاروس در چند سال گذشته در انتظار همکاری تجاری با ایران بوده، افزود: ۱۰ سال از عمر بورس کالای بلاروس می گذرد و در حال حاضر بیش از سه هزار نوع کالا از جمله محصولات فلزی، کشاورزی و چوب در بستری الکترونیکی انجام می شود.

وی با اشاره به قوانین بورس بلاروس اظهار کرد: در بورس بلاروس در هر پنج دقیقه ، امکان هفت معامله وجود دارد که نماینده کشورهای مختلف در این بورس حضور دارند.

«پوپو درنکو» ادامه داد: بورس بلاروس ۲۰ کارمند به عنوان نماینده در کشورهای مختلف دارد که به صورت مستمر و مستقیم با بورس بلاروس در ارتباط هستند در بازار فیزیکی بورس بلاروس ارزش حجم معاملات تا سه میلیارد دلار در سال می رسد.

وی در خصوص انبار تحت کلید بورس کالای بلاروس، توضیح داد: تعداد انبارها، یکی از مهم ترین نکته های معاملات بورسی است که ما از این نظر کاملاً فعال هستیم و بورس کالای بلاروس دارای چندین انبار است و در ←

کالاهای صادراتی و وارداتی ایران

بررسی آمار گمرکات نشان می دهد بلاروس صرفاً برای صادرات برخی محصولات کشاورزی–عمدتاً خرما، کشمش و پسته می تواند به عنوان کشور و بورس هدف مورد بررسی دقیق تر قرار گیرد.

در میان کشورهای مورد بررسی ، قزاقستان پتانسیل بسیار بالاتری برای توسعه تجارت و همکاری های بورسی دارد؛ از این رو، این کشور در میان کشورهای عضو اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) توجه جدی تری را می طلبد و پتانسیل بالایی برای گسترش روابط با بورس کالای این کشور وجود دارد. تجارت ایران با کشور قرقیزستان برای صادرات و واردات از منطقه آزاد انزلی محدود است؛ اما بررسی آمار سایر گمرکات نشان می دهد که حداقل در شش ماه نخست سال ۱۳۹۳، قرقیزستان پذیرای برخی محصولات کشاورزی و سیمان از ایران بوده است. کشور ارمنستان نیز بازار نسبتاً مناسبی برای برخی محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی ایرانی بوده است و معمولاً کالای شاخصی از این کشور وارد ایران نمی شود. بررسی آمار سایر گمرکات نیز موید همین مطلب است.

ارمنستان با کشورهای عضو اتحادیه اروپا

تعاملات اقتصادی خوبی دارد و عضویت ایران در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی می تواند زمینه همکاری های چندجانبه میان ایران و کشورهای اروپایی را فراهم کند

گریگور آراکلیان
سفیر ارمنستان

گریگور واردیکیان
رییس اتحادیه الکترونیکی بین بورسی
رییس بورس کالای ارمنستان

رهاورد یک الحاق

کارشناسان اقتصادی معتقدند که عضویت بورس کالای ایران در نهادهای بین المللی همانند اتحادیه الکترونیکی بین بورسی می تواند مزایای بسیاری را برای این بورس و کشور به همراه داشته باشد؛ از جمله این مزایا می توان به کسب اعتبار بین المللی، ارتقای جایگاه بورس در منطقه وجذب فعالان بالقوه به بازار در راستای توسعه بازار اشاره کرد.

به نظر می رسد، بورس کالای ایران برای بهره گیری حداکثری از ظرفیت های این اتحادیه، لازم است اولاً مقدمات ارتباط با سایر بورس ها را از ابعاد مختلف مطالعاتی، حقوقی، ICT و...فراهم کند؛ دوم این که بیشتر تمرکز خود را معطوف به برقراری ارتباط و توسعه تعامل با بورس هایی کند که مبادلات تجاری ایران با کشورهای متبوع آنها بیشتر از سایرین است؛ چرا که بورس ها در بهترین حالت، صرفاً بستری برای انجام معاملات بین المللی هستند و تلاش در جهت هدایت معاملات بین المللی بین این کشورها به مسیر بورس ها، می تواند تا حد زیادی راهگشا باشد و توسعه بازار در حوزه معاملات بین المللی را برای بورس کالای ایران به ارمغان آورد.

حسین پناهیان
مدیرعامل بورس کالای ایران

این زمینه نیز ۹ شرکت حمل و نقل با بورس کالای بلاروس همکاری دارند که ارائه خدمات این شرکت های خدماتی در سطح جهانی است. نایب رییس بورس کالای بلاروس ادامه داد: در این شرکت های حمل و نقل امکان سفارش و پرداخت به صورت آنلاین در هر نقطه از جهان به صورت آنلاین وجود دارد.

وی گفت: با توجه به وجود انبارهای IEU در سراسر جهان امکان پذیرش انبارهای بورس کالای ایران در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی وجود دارد. «پوپودرنکو» افزود: یکی دیگر از ویژگی های بورس کالای بلاروس این است که نیازی نیست مشتری در بلاروس حضور فیزیکی داشته باشد و هر فردی با داشتن یک لپ تاپ یا تبلت امکان خرید و فروش آنلاین را دارد.

حلقه آی.ای.یو جواهر نشان شد

به گزارش خبرنگار ما، در نشست بین المللی، مقامات ایرانی مدعو هم سخنرانی کردند.

«یحیی آل اسحاق» رییس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران نیز در این نشست پیشنهاد کرد که بورس جواهرات در بورس های کالایی کشورهای عضو اتحادیه الکترونیکی راه اندازی شود و از طریق سیستم الکترونیک این کشورها معاملات آن صورت گیرد. وی با ارائه پیشنهاد فوق توضیح داد: کشور ارمنستان در حوزه جواهرات و الماس فعالیت اقتصادی مناسبی دارد و

سرگی پوپودرنکو
نایب رییس بورس کالای بلاروس

به دلیل حجم قابل توجه مبادلات تجاری بین ایران و کشورهای منطقه، در صورت تشویق تجار به حضور در بورس، شاهد رشد قابل توجه معاملات بورس های عضو در اکثر گروه های کالایی خواهیم بود

تمایل برای دادوستد این کالا در قالب بورس کالا وجود دارد. همچنین، این کالا در کشورهای حوزه خلیج فارس و کشور ایران متقاضی زیادی دارد. از این رو، راه اندازی بازار جواهرات در بورس کالای ایران و دادوستد آن در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی منطقه به نظر می رسد. «آل اسحاق» در ادامه با اشاره به اینکه کشورهای آسیای میانه و قفقاز شریک های تجاری مناسبی هستند، گفت: اتحادیه الکترونیکی بین بورسی آینده خوبی دارد و زمینه رشد و توسعه بیشتری خواهد داشت. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران آمادگی همکاری با بورس کالای ایران و اتحادیه الکترونیکی بین بورسی برای تسهیل و توسعه تجارت خارجی بین کشورهای عضو را دارد.

پیوند آی.ای.یو با بورس کالا در تالار انزلی

این گزارش حاکی است، عمده معاملات آهن و چوب ایران با کشورهای حوزه سی.آی.اس از طریق منطقه آزاد انزلی انجام می شود؛ از این رو، مدیرعامل سازمان منطقه آزاد انزلی در مراسم افتتاحیه دومین نشست بین المللی اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU)، آمادگی این منطقه را برای آغاز مبادلات گسترده این دو محصول میان بورس های و اعضای اتحادیه الکترونیکی بین بورسی به خصوص بلاروس اعلام کرد.

«رضا مسرور» با اشاره به اینکه از مبدا بندرانزلی به کشورهای اروپایی مبادلات کالایی صورت

صادرات ایران از مبدا انزلی

صادرات ایران از طریق منطقه آزاد انزلی به ارمنستان نخ و الیاف نساجی، پلی اتیلن و پلی پروپیلن است. قزاقستان از دیگر مقاصد صادراتی ایران برای محصولات چوب سیمان سفید و رنگ شده به طور مصنوعی، انواع مصالح ساختمانی، خرما، کباب و مضافتی، پسته، پشم شیشه، کشمش، هندوانه، پلی کلورو وینیل است و

می گیرد، افزود: انزلی با دارا بودن یک بندر هفت میلیون تنی و در دست احداث بودن یک بندر ۱۵ میلیون تنی، به زودی بر حجم مبادلات تجاری خود با منطقه «سی. آی. اس» می افزاید که براساس برنامه ها عمده این مبادلات از طریق دفاتر نمایندگی کارگزاران بورس کالا در انزلی انجام خواهد شد. «مسرور» ابراز امیدواری کرد که با ادامه حمایت های دولت از بورس کالا و توسعه تجارت از طریق منطقه آزاد انزلی، مبادلات ایران با اتحادیه الکترونیکی بین بورسی به زودی رونق گیرد و شاهد گسترش و شفافیت هر چه بیشتر تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه مزبور باشیم.

استقبال از همکاری اقتصادی ایران

سفیر ارمنستان در این مراسم نیز حضور یافت و اعلام کرد: ارمنستان از هر گونه اقدامی درخصوص پیشرفت تجاری و اقتصادی با ایران استقبال می کند.

«گریگور اراکلیان» افزود: ارمنستان با کشورهای عضو اتحادیه اروپا تعاملات اقتصادی خوبی دارد و عضویت ایران در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی می تواند زمینه همکاری چندجانبه میان ایران و کشورهای اروپایی را فراهم کند.

معاون سفیر بلاروس در تهران نیز از استقبال سفارت بلاروس در خصوص توسعه همکاری های ایران و اتحادیه IEU خبر داد.

«دیمیتری کالتسوف» با اشاره به فعالیت بورس کالای بلاروس به عنوان یکی از مهمترین

گسترش مراودات تجاری ایران

براساس آمار اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی تهران، صادرات و واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه الکترونیکی بین بورسی در سال ۹۳ به ترتیب معادل ۲۳۸ و ۳۴۸ میلیون دلار بوده است.

این در حالی است که مجموع صادرات ایران در مدت مشابه در مجموع بیش از ۱۹ میلیارد دلار بوده است. این رقم برای واردات

محصولاتی چون آهن یا فولاد غیر ممزوج و دانه گندم سخت از این کشور وارد می کند. از دیگر کشورهای اتحادیه الکترونیکی بین بورسی که صادرات و واردات به آن وجود دارد کشور بلاروس است؛ این کشور کاغذ روزنامه به شکل رل یا ورق به ایران صادر می کند و در عوض کشمش، پسته، خرما، ماشین های شپردوش، اجزا و قطعات ماشین آلات و ادوات وارد می کند.

اعضای اتحادیه IEU گفت: سفارت بلاروس این آمادگی را دارد تا از تمام ظرفیت های خود برای تسهیل مراودات کالایی بین بورس کالای ایران و بورس کالای بلاروس استفاده کند و به نظر ما امکان توسعه همکاری های فی مابین وجود دارد.

اتحادیه الکترونیکی بین بورسی چه زمانی متولد شد؟

براساس این گزارش، اتحادیه الکترونیکی بین بورسی در سال ۲۰۱۰ به پیشنهاد بورس کالای ارمنستان و با الحاق بورس کالای بلاروس و اوکراین شکل گرفت و پس از آن قزاقستان و قرقیزستان نیز به عضویت اتحادیه مزبور درآمدند.

اولین نشست عمومی سالانه این اتحادیه در سال ۲۰۱۳ در ارمنستان برگزار شد. عضویت بورس کالای بلاروس در اتحادیه مزبور و مراودات این بورس با بورس کالای ایران زمینه ورود ایران را به اتحادیه «آی.ای.یو» باز کرد. براساس این گزارش، تفاهم نامه ای بین بورس کالای ایران و بورس کالای بلاروس (BUCE) در شهریور ماه سال ۱۳۹۱ به امضا رسید؛ با بررسی اهداف اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) و نیز مفاد تفاهم نامه منعقد شده بین بورس کالای ایران و بورس کالای بلاروس مشخص شد که زمینه های متعددی برای همکاری بورس کالای ایران با بورس های عضو این اتحادیه وجود دارد.

معادل ۲۹ میلیارد دلار بوده که نشان از سهم اندک صادرات و واردات ایران با کشورها عضو اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) است. کارشناسان اقتصادی معتقدند با عضویت بورس کالای ایران در این اتحادیه، سهم ایران در صادرات و واردات با کشورهای عضو اتحادیه «آی.ای.یو» بیشتر و تجارت بین المللی نیز تسهیل و در آینده افزایش خواهد یافت.

علی صالح آبادی
رییس سابق سازمان بورس و اوراق بهادار

بورس های کالایی عضو تعیین کرده است. دیگر وظایف تعیین شده برای اتحادیه مزبور، کمک به توسعه همکاری و برقراری ارتباط مستقیم بین فعالان بازار و مدیران و تصمیم گیران بورس های عضو، کمک به ایجاد سیستم توزیع کالایی در جهت ارتقای سطح کارایی در انتقال کالاها از تولیدکنندگان به مصرف کنندگان، همیاری با هدف شکل گیری بازار بین المللی قراردادهای آتی و سایر قراردادهای مشتق کالایی روی محصولات کشاورزی، مواد اولیه و مواد غذایی و ارایه خدمات مشاوره ای و حمایت حقوقی از اعضا است. گفتنی است، یکی از اولویت های اتحادیه الکترونیکی بین بورسی، ادغام فعالیت های آن با اتحادیه اوراسیا است که با تحقق یافتن این موضوع بورس های کالایی کشور روسیه نیز به این اتحادیه می پیوندند.

چه کالاهایی

در آی.ای.یو عرضه می شود؟

اتحادیه الکترونیکی بین بورسی در سامانه های الکترونیکی خود طیف گسترده ای از کالاها را به گروه های مختلف تقسیم کرده است که بدون شک می تواند تنوع عرضه و تقاضا را در بستر معاملاتی امن و مطمئن برای فعالان بازار ایران ایجاد کند.

این گروه ها شامل محصولات کشاورزی، محصولات حوزه صنایع سبک و سنگین، فلزات، چوب، تجهیزات الکترونیکی، فرآورده های نفتی، تجهیزات و وسایل تخصصی، کالاهای مورد استفاده در ساخت ساز، مواد شیمیایی، فلزات گرانبها و سنگ های قیمتی است.

دیمیتری کالتسوف
معاون سفیر بلاروس

اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) می تواند در دنیای رقابتی کنونی به یکپارچه سازی بازارهای منطقه ای کمک کرده و با توانمندسازی اعضا و ارتباط آنها با بازارهای بین المللی، به ارتقا سطح تجارت بین الملل، کمک شایانی کند

براساس این گزارش، اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) سازمانی بین المللی است که در زمینه ارتباط بین بورس های کالایی در منطقه کشورهای مستقل مشترک المنافع (CIS) و اروپای شرقی فعالیت می کند. این اتحادیه شامل هشت بورس کالایی از پنج کشور جهان بوده است که با عضویت بورس کالای ایران به این اتحادیه تعداد کشورها به شش و بورس های کالایی به ۹ عدد رسیده است. علاوه بر بورس کالای ایران، بورس کالای ارمنستان (یرکومکس)، بورس کالای بلاروس (بی.یو.سی.ای)، بورس های کالایی قزاقستان (آی.سی.سی.ای، آکس و سی.ای.یو.سی.ای)، بورس کالای قرقیزستان (کی.یو.سی.سی.ای، آکس)، بورس های کالایی اوکراین (یو.سی.سی.ای، آکس)، بورس بین المللی اوکراین و بورس کالای کشاورزی (و دو سیستم توزیع کالایی از ارمنستان و بلاروس از جمله بورس های کالایی عضو اتحادیه مزبور هستند.

مهمترین اهداف اتحادیه الکترونیکی بین بورسی، ترویج توسعه تجارت آزاد در قلمرو کشورهای مشارکت کننده از انجمن اقتصادی اروپا-آسیا و دیگر کشورهای ذینفع و ترویج تحقق برنامه ها و پروژه های اقتصادی در حوزه مواد خام و تجارت محصولات نهایی تعیین شده است. این اتحادیه از اشخاص حقوقی بورس ها که در یک بستر مجازی الکترونیکی فعالیت می کنند تشکیل شده و سازمانی غیر تجاری است که مهمترین وظیفه خود را ارتقای سطح تجارت کشورهای ذینفع از طریق معرفی و توسعه بسترها و روش های الکترونیکی

سفارت بلاروس این آمادگی را دارد تا از تمام ظرفیت های خود برای تسهیل مراودات کالایی بین ایران و بلاروس استفاده کند و به نظر ما امکان توسعه همکاری های فی مابین وجود دارد

یازدهمین نشست کمیسیون مشترک اقتصادی ایران و روسیه در شرایطی به کار خود پایان داد که براساس توافقات کلی به عمل آمده پروژه های اقتصادی به ارزش ۷۰ میلیارد یورو بین دو کشور کلید خواهد خورد. در عین حال، سفر وزیر محترم جهاد کشاورزی به دعوت همتای روسی خود به مسکو و بررسی راهکارهای توسعه صادرات محصولات کشاورزی ایران و گوشت سفید به این کشور نشان از عزم جدی طرفین برای توسعه روابط اقتصادی به ویژه در شرایط کنونی است. در صورت اجرایی شدن این پروژه ها رونق اقتصادی چشمگیری به ویژه در بخش صادرات محصولات و فرآورده ها برای طرفین به ویژه ایران محقق خواهد شد که با توجه به زیرساخت عملیاتی و تجربه موفق ساماندهی صادرات محصولات معدنی و فرآورده های نفتی بورس کالای ایران می تواند نقش محوری در توسعه صادرات محصولات کشاورزی، اجرای تخصصی طرح های مرتبط و همچنین بهره گیری فعالان صنعت از اجرای مفاد تفاهم نامه منعقد شده ایفاکند.

نقش بورس کالا

در توسعه روابط اقتصادی ایران و روسیه

یک بازار و دو کشور

سریع مفاد توافقنامه در حوزه محصولات صادراتی آمادگی خود را جهت ورود به این عرصه و کمک به تحقق اهداف مربوطه رسماً اعلام کند و به صورت متقابل، دولت نیز با توجه به سابقه درخشان بورس کالا و رینگ صادراتی آن در ساماندهی بخش های مختلف صنعت و تجارت کالاهای تولیدی کشور نسبت به دعوت از بورس کالا جهت حضور در تیم اجرایی به منظور دراختیار گذاشتن تمام ظرفیت های عملیاتی خود در راستای توسعه صادرات محصولات کشاورزی و صنعتی اقدام عاجل کند و همزمان مقدمات هماهنگی عملیات صادرات محصولات را بین اتحادیه های صادراتی و صنفی این کالاها با بورس کالای ایران فراهم کند.

حضور نمایندگان بورس کالا در کمیسیون های فرعی مشترک بین ایران و روسیه: با توجه به تجارب گذشته و تفاهم نامه های بورس کالای ایران با بورس کالای بلاروس و قزاقستان حضور بورس کالا در کمیسیون های مشترک اقتصادی کمیته های تخصصی می تواند در شناخت گروه های هدف و برنامه ریزی سریع جهت اجرایی کردن صادرات و حتی واردات کالاهای مورد نیاز کشور از طریق سامانه خود اقدام کند.

ایجاد اتاق مشترک بین بورس کالا و

اتاق بازرگانی ایران-روسیه : از دیگر اقدامات اساسی که می تواند فرآیند صادرات کالا و خدمات کشور به روسیه و حتی سایر کشورهای آسیای میانه به ویژه حوزه خزر را تسریع کند ،ارتباط نزدیکتر اتاق بازرگانی مشترک ایران – روسیه با بورس کالااست. بررسی کالاهای منتخب، معرفی تولیدکنندگان وتجار به بورس کالا، صدور کد مشتری، ثبت و پذیرش تولیدکنندگان روسی در سامانه بورس کالا و عرضه متقابل محصولات روسی مانند فرآورده های چوب و جنگل می تواند اقبال و تمایل طرف روسی به افزایش حجم مبادلات را بالا برده و نوع ارتباط صرفا یکطرفه نباشد.

پذیرش تولیدکنندگان روسی در بورس کالا و بالعکس: در راستای اجرای توافقنامه و استفاده از ظرفیت های بورس کالا یکی از اقدامات اساسی در توسعه متوازن مبادلات بازرگانی و تجاری با روسیه پذیرش عرضه کنندگان و تولیدکنندگان روسی کالاهای مورد نیاز کشور و همچنین فرآیند معکوس آن یعنی ثبت و پذیرش صادرکنندگان در سامانه بورس کالا جهت معرفی به طرف مقابل است.

بررسی و تعیین کالاهای منتخب صادراتی:

حضور بورس کالا در تیم اجرایی توافقنامه و

هدفگذاری سریع و انتخاب کالاهای دارای پتانسیل

صادراتی با همکاری اتاق بازرگانی و وزارت جهاد کشاورزی یکی از اقدامات حیاتی است. بنابراین کالای صادراتی باید در اسرع وقت شناسایی و برنامه ریزی جهت صدور آن از طریق درگاه صادراتی بورس کالای ایران انجام شود. **رینگ صادراتی و تالار منطقه آزاد بندر انزلی:** تالار معاملات منطقه ای بورس کالای ایران مردادماه سال جاری در منطقه آزاد بندر انزلی راه اندازی و به بهره برداری رسید. تالاری که در قلب پایانه تجارت ایران و روسیه-بندر انزلی- قرار دارد.

زیرساختی که با نگاه زیرکانه و دوراندیشی مسؤولان بورس کالا و همراهی و همکاری منطقه آزاد تجاری بندرانزلی راه اندازی و آغوش خود را برای انجام معاملات شفاف، سریع و مطمئن کالاها به روی فعالان بازار گشود. از جمله اهداف راه اندازی این تالار علاوه بر افزایش حجم عملیات بورسی تبدیل منطقه آزاد بندر انزلی به قطب و درگاه صادرات کالا در شمال کشور از طریق این تالار و رینگ صادراتی آن و همچنین ساماندهی واردات کالا به واسطه پذیرش کالاهای وارداتی از طریق این پرتال بود تا صادرات کالا با بهترین قیمت کشف شده و براساس عرضه و تقاضای واقعی انجام و همچنین کالاهای بورسی وارداتی به صورت برنامه ریزی شده روی تابلو رفته و کشف نرخ و معامله شوند.

استفاده از ظرفیت های زیرساخت تالار و رینگ صادراتی بورس کالا در منطقه آزاد بندر انزلی در افزایش مبادلات تجاری بین ایران و روسیه و حتی سایر کشورهای حوزه دریای خزر مانند قزاقستان، ترکمنستان و آذربایجان که دارای بورس کالایی هستند و براساس سامانه حراج داد و ستد می کنند از اهمیت بسزایی برخوردار است.

لذا می توان بیان داشت بر اساس مفاد توافقنامه امضا شده و با تمرکز توان بازاریابی و صادراتی هردو کشور در منطقه آزاد بندر انزلی شکوفایی اقتصاد را

شاهد خواهیم بود.

البته ناگفته نماند ظرفیت های رینگ صادراتی بورس کالا در خلیج فارس در جزیره کیش توان و ظرفیتی مضاعف برای کشور ایجاد کرده تا شمال و جنوب کشور را در حوزه صادرات و حتی ترانزیت کالا متصل و توانمند سازد و بخشی از این اهداف صادراتی از طریق رینگ صادراتی کیش قابل تحقق است.

بورس کالا در گاه صادرات گوشت سفید به روسیه: با توجه به تمهیدات پیشین بورس کالای ایران در پذیرش گوشت مرغ، تخم مرغ، فرآورده های چوب و جنگل و بسیاری دیگر از محصولات و با توجه به هدفگذاری صادرات گوشت سفید به عنوان بخشی از مذاکرات وزیر محترم جهاد کشاورزی با طرف روسی، اکنون امکان عملیاتی خوبی جهت تسریع در صادرات این محصول به روسیه و از طریق تالار بورس در منطقه آزاد بندر انزلی برای اقتصاد کشور فراهم آمده است.

نقش کلیدی بازار فرعی بورس کالا در صادرات محصولات کشاورزی: بازار فرعی بورس کالای ایران که با هدف پذیرش و ساماندهی کالاهای دارای دوره تولید، استاندارد، توزیع و فروش و دوره معاملاتی خاص راه اندازی شده یکی از بهترین مجاری تجارت و صادرات محصولاتی مانند سیفی و میوه و سبزیجات و سایر کالاها است . استفاده از توان و ظرفیت بازار فرعی برای توسعه صادرات میوه به روسیه و پذیرش کالاهای خاص این کشور به اهداف توافقنامه کمک می کند.

برندسازی ومرجعیت قیمتی: از جمله آثار پر برکت کشف نرخ کالاهای صادراتی در تالارهای بورس کالای ایران به ویژه در منطقه آزاد بندر انزلی شکل گیری مرجعیت قیمتی برای کالاهای صادراتی پر شمار درتعداد معاملات است.

از همین رو، تمرکز و تجمیع معاملات صادراتی محصولات کشاورزی و پروتئینی کشور در این تالار می تواند موجبات توجه روز افزون نشریات به

قیمت های کشف شده در رینگ صادراتی و درج آنها در نشریات، گزارش ها و مراجع قیمتی بین المللی و منطقه ای را فراهم کرده و در نتیجه برندهای صادراتی محصولات کشور به تدریج برای تمامی فعالان عرصه تجارت بین الملل شناخته شده و بهترین فرآیند بازاریابی، فروش و توزیع درخصوص محصولات صادراتی محقق می شود.

استفاده از ظرفیت ارتباط با نهادهای بورسی و کالایی روسیه و حتی سایر کشورهای حوزه خزر: از دیگر مواردی که می تواند در اجرای بهینه اهداف توافقنامه اقتصادی بین ایران و روسیه اثرگذار باشد، ارتباط خوب بورس کالا و بورس روسیه از طریق عضویت در اتحادیه تجارت معاملات الکترونیک بین بورسی با عضویت بورس های روسیه، قزاقستان، بلاروس و امنستان است.

یکی از روش های بهینه برای تسویه و انتقال وجه کالا می تواند بستر مشترک معاملاتی بین این بورس ها باشد که با توجه به عضویت قریب الوقوع بورس کالای ایران در این اتحادیه راه برای تسهیل و تسریع در معاملات و تسویه وجوه از طریق این سامانه هموار خواهد شد.

در همین راستا ،احیای بخش کالایی بورس مسکو جهت تسریع در مبادلات کالایی طرفین ، نقطه عطف خواهد بود .

بر همین اساس نظر به شرایط ویژه دو کشور و به منظور کنار گذاردن دلار به عنوان ارز مورد معامله امکان تسویه قراردادهای معاملاتی براساس روبل و ریال نیز فراهم شود.

از همین رهگذر، می توان ارتباط بانکی پویا و روزآمدی را با بانکهای تجاری روسیه برقرار کرد و از طریق بستر نرم افزاری تسویه و پایاپای مشترک بین بورس کالا و بانکهای معتبر روسیه تبادل وجوه حاصل از صادرات کالا را تسریع کرد.

از آثار مثبت دیگر این اقدام می توان به ایجاد دفاتر کالایی شرکتهای روسی و خارجی در منطقه آزاد بندر انزلی نیز اشاره کرد .

در راستای استفاده از ظرفیت های بورس کالا، یکی از اقدامات اساسی در توسعه متوازن مبادلات بازرگانی و تجاری با روسیه، پذیرش عرضه کنندگان و تولیدکنندگان روسی کالاهای مورد نیاز کشور و همچنین فرآیند معکوس آن یعنی ثبت و پذیرش صادرکنندگان در سامانه بورس کالا جهت معرفی به طرف مقابل است

با توجه به تمهیدات بورس کالا در پذیرش گوشت مرغ، تخم مرغ، فرآورده های چوب و جنگل و بسیاری دیگر از محصولات ، اکنون امکان عملیاتی خوبی جهت تسریع در صادرات این محصول به روسیه و از طریق تالار بورس در منطقه آزاد بندر انزلی برای اقتصاد کشورفراهم آمده است

پیش به سوی بازارهای جهانی

بورس کالا چگونه مرجع می شود؟

محمدرضا طهماسبی

کارشناس روابط عمومی و امور بین الملل

یکی از کارکردهای بورس های کالایی برای ذی نفعان بازار کشف قیمت های درست و شفاف براساس ساز و کار عرضه و تقاضا در بازار است . از همین روست که قیمت های کشف شده در بورس های کالایی مورد وثوق و اطمینان نهادهای بین المللی، دولت ها، موسسات و بنگاه های اقتصادی بزرگ، بانک ها و فعالان بازار است و به عنوان قیمت ها و شاخص های معتبر مورد توجه و بهره برداری محافل اقتصادی بین المللی و همچنین نهادهای سیاست گذار تجارت و اقتصاد بین الملل مانند سازمان جهانی تجارت، کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد (آنکتاد) و صندوق بین المللی پول است.

به همین دلیل، هر روز شاهد وضع مقررات و قوانین جدید در توسعه فعالیت بورس های کالایی و در عین حال تسهیل در انجام معاملات در کشورهای دارای بورس های با قدمت هستیم. این مساله موجب شده است که اقتصادهای پیشرو از ابزارهای بورسی برای توازن و پویایی تولید و تجارت به نحو موثری استفاده کنند، به طوری که بورس های کالایی نقش فعال تری در عرصه های اقتصادی بازی می کنند. بورس کالای ایران با اعتقاد به همین رنگ و نقش مثبت، طی سال های اخیر گام های بلند و محکمی را در عرصه های اقتصادی کشور برداشته است و با نوآوری و نیم نگاهی به روندهای جهانی، جایگاه خویش را به عنوان ابزاری توانمند در خدمت دولت ، اقتصاد ملی، در بازارهای داخلی و صحنه تجارت و اقتصاد بین المللی معرفی و تثبیت کرده است.

توجه به پتانسیل های بورس کالا به عنوان مرجع معاملات و کشف نرخ بیش از ۳۰ میلیون تن کالای صنعتی و کشاورزی و فرآورده های نفتی و پتروشیمی، زمینه ساز تاثیر گذاری و مرجعیت این بازار بر سایر بازارهای منطقه بوده است. به عنوان نمونه، تالار صادراتی کیش که در سال ۸۷، براساس همین دیدگاه و چشم انداز شکل گرفت با هدف ایجاد مرکزی برای معاملات فرآورده های راهبردی نفت، پتروشیمی و مرجعیت قیمتی این فرآورده ها در سطح منطقه و در افق بلندمدت در سطح بین المللی فعالیت خود را آغاز کرد و دیری نپایید که معاملات آن در گروه های پایه نفت و پتروشیمی توجه معامله گران و خریداران خارجی محصولات پتروشیمی ایران را به خود جلب کرد. این امر به نحوی بود که پس از اندک زمانی، قیمت های کشف شده در تالار صادراتی در سایت های قیمتی و تحلیلی بسیاری از نشریات شانه به شانه سایر مراجع قیمتی نمایان شد.

برندسازی

یکی از اقداماتی که جهت تضمین تداوم حضور بازارهای بین المللی انجام می شود، برندسازی با تاکتیک تبدیل کالا یا قیمت های آن به عنوان

قیمت یا شاخص مرجع برای فعالان بازار در سطح منطقه ای یا بین المللی است. ایران می تواند با فروش و صادرات برندهای راهبردی و سایر کالاها از طریق ساز و کار بورسی پذیرفته شده در سطح بین المللی مانند رینگ صادراتی کیش، ضمن اعتباربخشی به قیمت های کشف شده و مورد معامله زمینه را برای گسترش حضور فعالان بین المللی در این معاملات فراهم کند و با پذیرش و معامله سایر کالاها راهبردی، صادرکنندگان کشور را جهت برندسازی قیمتی محصولات خود از طریق این سامانه ترغیب و جلب کند.

امری که در خصوص کالاها مورد معامله در رینگ صادراتی بورس کالای ایران اتفاق افتاده است، یعنی حجم بالا و تعداد دفعات معاملات، باعث شد سایت ها و نشریات تخصصی بین المللی، برند قیر و سنگ آهن ایران را با سرفصل ویژه در کنار قیمت های سایر تولیدکنندگان در جهان قرار دهند.

حال رینگ صادراتی بورس کالای ایران با ظرفیت و توان ساختاری بالا و زیرساخت قوی فناوری، نقش خود را در توسعه معاملات صادراتی اثبات کرده است، حال که با توجه به این مزیت یکی از اقدامات اساسی و ماندگار دولت، استفاده از این فرصت ایجاد شده در راستای ارتقای اقتصاد صادرات و تبدیل رینگ صادراتی بورس کالا به پرتال یا « درگاه صادراتی کشور » است. ایجاد « درگاه صادراتی کشور » زمینه را برای تحول اقتصادی کشور به ویژه در شرایط اقتصاد مقاومتی مهیا کرده و اقتصاد و تجارت ایران را در تمامی ابعاد فنی، کیفی، فناوری، مالی و بسیاری جنبه های دیگر متحول خواهد کرد .

گزارف نیست، اگر بگوییم درگاه صادراتی کشور یکی از عرصه های مدیریت جهادی را به نمایش خواهد گذاشت.

برخی فرصت ها

تبعیت بازارها از قیمت های شاخص جهانی و منطقه ای برای صاحب برند و کشور مرجع قیمت از نظر راهبردی و اقتصادی از اهمیت ویژه برخوردار

است. ما پیش تر در برخی کالاها از نشریات جهانی تبعیت می کردیم، یعنی price taker بودیم، نه price maker.

در حالی که خود، تولید کننده عمده آن کالا بودیم، اما به دلیل عدم وجود سازوکار رسمی منطبق با استانداردهای بازارهای کالایی مانند بورس کالا سبب شده بود هر صادرکننده ای به صورت جزیره ای عمل کند و به دلیل عدم وجود سازوکار شفاف کشف نرخ، قیمت های ایران در نشریات جهانی مشاهده نمی شدند یا به صورت موردی و به نقل از واسطه ها یا بازارهای غیررسمی صورت می گرفت؛ اما حضور گسترده در نشریات بین المللی برای بورس کالا و سایر ذی نفعان آثار مثبتی به دنبال دارد که برخی از آنها به شرح زیر است:

حضور برندهای برتر ایرانی در کنار برندهای خارجی؛ حضور در جمع شرکت های بین المللی ارائه دهنده قیمت ها و داده های بازار؛ زمینه سازی جهت ایجاد دفاتر شرکت های معامله گر کالایی و کارگزاری های خارجی در کشور به ویژه کیش و منطقه آزاد بندرانزلی؛ ایجاد عملیات بازاریابی غیرعامل passive marketing برای

کلیه برندهای صادراتی پذیرش شده؛ تقویت مزیت نسبی رینگ صادراتی بورس کالا با افزایش حجم و ارزش کالاهای صادراتی؛ تعمق بخشیدن به راهبرد کلان تجاری و اقتصادی کشور؛ کمک به اهداف مقاومتی و تلاش برای دستیابی به اهداف خود اتکایی ملی؛ ایجاد تنوع در منابع ارزآوری کشور؛ توسعه زیرساخت های فناوری کشور در تعامل به بازارهای بین المللی، ایجاد جهش صادراتی و بهره گیری از مزیت محصولات صادراتی، افزایش فهرست کالاهای صادراتی ایران و همسویی معاملات آن با قیمت های جهانی؛ تقویت فرآیند بازاریابی موثر محصولات صادراتی با درج قیمت محصولات در منابع رسمی بین المللی به ویژه نشریات جهانی معتبر؛ تولید بهینه سازی و ارتقای کیفیت کالای ایرانی با استاندارد جهانی و نیاز مشتریان.

در پایان اینکه تقویت راهبردهای افزایش دامنه مرجع شدن قیمت محصولات ایرانی در سطح بازارهای منطقه ای و جهانی باعث تقویت زیر ساخت های توسعه بورس کالا و توسعه تعاملات با بازارهای جهانی خواهد شد.]

تالار صادراتی کیش که در سال ۸۷ شکل گرفت با هدف ایجاد مرکزی برای معاملات فرآورده های راهبردی نفت، پتروشیمی و مرجعیت قیمتی این فرآورده ها در سطح منطقه و در افق بلندمدت در سطح بین المللی فعالیت خود را آغاز کرد و دیری نیاید که معاملات آن در گروه های پایه نفت و پتروشیمی توجه معامله گران و خریداران خارجی محصولات پتروشیمی ایران را به خود جلب کرد

بورس کالا در سیاست‌های دولت یازدهم از تامین مالی تا خروج از رکود

محسن نعمتی
گزارشگر

پس از برگزاری انتخابات ریاست جمهوری در ۲۴ خرداد سال گذشته، سرانجام حجت‌الاسلام دکتر «حسن روحانی» با شعار دولت تدبیر و امید به عنوان رئیس جمهور دولت یازدهم انتخاب و در ۱۳ مرداد مراسم تحلیف او برگزار شد. در مرداد ماه، پس از مراسم تحلیف و نیز معرفی گزینه های احتمالی تصدی وزارتخانه‌ها، فضای رکود حاکم بر معاملات بورس کالا به خصوص دادوستد محصولات پتروشیمی کم رنگ تر شده و بازار کمی جان گرفت. واکاوی رویدادهای آن زمان به خوبی نشان می دهد که بازار معاملات بورس کالا نسبت به وزارتخانه‌های نفت، امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و نیز ریاست بانک مرکزی حساسیت داشت که در نهایت به ترتیب «بیژن نامدار زنگنه»، «علی طیب نیا»، «محمد رضا نعمت زاده» و «ولی الله سیف» تصدی آن ها را برعهده گرفتند و این موضوع نیز با واکنش مثبت بورس کالا و سهام همراه شد.

با تصدی «بیژن نامدار زنگنه» بر وزارت نفت تغییرات این وزارتخانه آغاز شد و این موج تغییر گاه تا سطح مدیران ارشد و میانی صنعت پتروشیمی ها نیز گسترش یافت. حال تثبیت وضعیت تبعات این تغییرات، حداقل به ۶ ماه زمان نیاز داشت که در نیمه نخست سال جاری، روند تغییرات مدیریتی و تثبیت آن، وضعیت ملموسی پیدا کرد. در پی این تغییرات، توانمند سازی صنایع پتروشیمی، افزایش میزان سرمایه گذاری در این صنعت، افزایش ظرفیت تولید و تکمیل طرح های نیمه کاره از محل صندوق توسعه ملی و فاینانس خارجی (چینی) در دستور کار قرار گرفته و در نهایت وزیر نفت اعلام کرد جهش دوم صنعت پتروشیمی در زمان تصدی این دولت اتفاق خواهد افتاد. ←

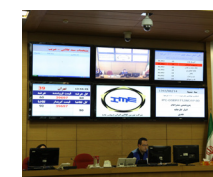
بورس کالا در اطللس اقتصاد ۹۳

کارگزاران
از بورس کالا می گویند

صاحب نظران بررسی می کنند
تامین مالی به سبک بورس کالا

گفت و گو با مدیرعامل شرکت بورس کالا
ظرفیت های بی بدیل

در آغاز دهه دوم از فعالیت بورس های کالایی در ایران ، عاملی که می تواند این بازار ساختار یافته در کشور را متحول کند، بدون تردید نوآوری در ابزارهای معاملاتی است. نوآوری های مالی همواره در پاسخ به نیازهای فعالان بازارهای مالی و بخش واقعی اقتصاد شکل می گیرد. طبق تعریف توفانو: «نوآوری مالی فعالیت خلق و سپس عمومی سازی ابزارها، تکنولوژی ها، نهادها و بازارهای مالی جدید است». در کشور مابه طور عمومی نوآوری های مالی به صورت کانالیزه از سوی نهادهای ناظر بازار سرمایه پیگیری شده است.

دولت «تدبیر و امید» کمر همت بسته که اقتصاد کشور را از رکود خارج کند. برنامه ها تدوین و برای هر دستگاه و بازاری وظایفی تعریف شده است. دولت معتقد است که بازار سرمایه می تواند نقش مهم و بی بدیلی را در تامین مالی فعالیت های بنگاه های اقتصادی و بودجه دولت ایفا کند. بنابراین سیاست قطعی دولت، تقویت این نهاد به منظور نقش آفرینی مؤثرتر در روند توسعه اقتصاد ملی است. دولت در چارچوب سیاست های خروج از رکود اقتصادی در سال ۹۳، مجموعه سیاست هایی برای تنظیم و توسعه بازار اوراق بهادار و بورس های کالایی تهیه کرده است.

وزارت صنعت، معدن و تجارت با شناسایی مشکلات و قوانین غیر منطقی حاکم در بورس کالا که این بازار را با محدودیت های دستوری از جایگاه خود دور کرده بود، به تدریج برای رفع این محدودیت های دستوری گام برداشت. در مرحله اول از بهمن ماه سال گذشته، سقف نوسان قیمت در تالار معاملات برای برخی از محصولات از ۵ درصد به ۱۰ درصد افزایش یافت و به مرور تا خرداد ماه ۹۳ تعداد این کالاها افزایش یافت.

در ابعاد دیگر، آقایان «طیب نیا» و «سیف» نیز که سکان مهمترین ارکان اقتصادی کشور یعنی وزارت اقتصاد و بانک مرکزی را بر عهده گرفتند با استقبال فعالان صنایع مختلف و به تبع آن معامله گران بورس کالا مواجه شدند. پس از انتصاب آنها و تغییرات در سیاست های کلان اقتصادی، شیب تند افزایش تورم تقریباً کنترل شد و در مرحله بعدی، خروج از رکود در اولویت قرار گرفته است. بدیهی است نوسانات ارزی از مهمترین دغدغه های فعالان صنایع است که با مدیریت دولت این نوسانات به حداقل رسیده و ثبات نسبی در تغییرات نرخ ارز در نیمه ابتدایی سال جاری مشهود است، به طوری که آرامش و نبود التهاب ارزی به بازار برگشته و پیش بینی تغییرات در این بازار، آسان تر صورت می پذیرد.

رویکرد نوین از وزیر با تجربه کابینه
تکیه «نعمت زاده» بر مسند وزارت صنعت، معدن و تجارت زمزمه هایی مبنی بر خروج کالاهای پتروشیمی از بورس کالا را ایجاد کرد و حتی برخی رسانه ها در اردیبهشت امسال از دستور فوری وزیر صنعت برای خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا خبر دادند که این امر با توجه به نقش بی بدیل بورس کالا در شفاف سازی و کشف نرخ محصولات با مخالفت شماری از کارشناسان و نمایندگان مجلس مواجه شد تا اینکه «نعمت زاده» نیز این موضوع را تکذیب کرد.

اما شائبه ها در این باره کماکان ادامه داشت تا اینکه رفته رفته اقدامات عملی وزارت صنعت، معدن و تجارت و تاثیر آن بر معاملات بورس کالا به وضوح نشان داد که مرد پر تجربه

کابینه دولت یازدهم به مکانیزم های بازار مدرن بورس کالا اعتماد کرده است. براساس روایت آمارها، از جمله دستاوردهای حضور «نعمت زاده» بر مسند وزارت صنعت می توان به رفع بسیاری از مشکلات بورس کالا که در گذشته به صورت دستوری، گریبان گیر بورس کالا بود، اشاره کرد؛ از جمله افزایش سقف نوسان برخی از کالاهای ۵ به ۱۰ درصد، کم رنگ تر شدن محدودیت سایت بهین یاب برای خریداران، اصلاح قوانین دست و پاگیر برای معامله گران و از همه مهمتر آزادسازی قیمت پایه محصولات مختلف از جمله پتروشیمی و به تبع آن عرضه همه جانبه تولیدکنندگان در بورس کالا اشاره کرد.

گفتنی است پس از مصوبه وزارت صنعت مبنی بر تغییر مبنای معاملات محصولات پتروشیمی از دلار مبادله ای به دلار آزاد، حضور دستوری مجتمع های پتروشیمی در بورس کالا که مجبور به ارزان فروشی در این بازار بودند، به پایان رسید و پتروشیمی ها با رغبت کامل اقدام به عرضه محصولات شان در بورس کردند.

نرخ گذاری دستوری با روش گذشته

در بررسی نحوه قیمت گذاری کالاهای مختلف در بورس کالا طی چند سال اخیر، مشاهده می شود که پس از آغاز به کار دولت، تغییرات مهمی در زمینه قیمت پایه کالاهای به خصوص محصولات پتروشیمی روی داده است. برای مثال؛ فرمول قیمت گذاری محصولات پتروشیمی در سال ۹۲ بر اساس قیمت فوب خلیج فارس منهای ۵ درصد بر اساس ارز مبادلاتی بود و حد نوسان تمامی

محصولات نیز برابر با ۵ درصد بود.

این نوع قیمت گذاری که از گذشته به ارث رسیده بود، منجر به ایجاد تفاوت نرخ فاحش بین بازار آزاد و معاملات بورس کالا شد که در عمل منافع حاصل از آن نصیب واسطه ها می شد، نتیجه آن نارضایتی تولید کنندگان از عرضه در بورس کالا بود. اما وزارت صنعت، معدن و تجارت با شناسایی مشکلات و قوانین غیر منطقی حاکم در بورس کالا که این بازار را با محدودیت های دستوری از جایگاه خود دور کرده بود، به تدریج برای رفع این محدودیت های دستوری گام برداشت. در مرحله اول از بهمن ماه سال گذشته، سقف نوسان قیمت در تالار معاملات برای برخی از محصولات از ۵ درصد به ۱۰ درصد افزایش یافت و به مرور تا خرداد ماه ۹۳ تعداد این کالاهای افزایش یافت. در نهایت در ۱۶ تیر ماه سال جاری فرمول قیمت گذاری تغییر کرد و این بار برای حذف اختلاف قیمت بین بورس کالا و بازار آزاد، نرخ ارز بازار آزاد، جایگزین نرخ ارز مبادلاتی شد و همین امر رضایت عرضه کنندگان و مصرف کنندگان نهایی را در پی داشت.

ضمن این که واسطه ها نیز جایگاه خود را به عنوان تامین کنندگان نقدینگی برای مصرف کنندگان خواهند یافت. سرانجام نیز در تاریخ پنجم مرداد ماه سال جاری بورس کالا طی اطلاعیه ای اعلام کرد که از این پس نحوه قیمت گذاری محصولات پتروشیمی، فرآورده های نفتی، فولادی، کشاورزی و طلا در این بورس براساس قیمت بورس های منطقه ای و جهانی معامله می شود که این اتفاق به طور حتم در تاریخ فعالیت بورس کالا ماندگار خواهد شد.

پس از توجه ویژه دولت در بسته خروج از رکود به بورس کالا و اجرای مصوبه آزادسازی قیمت ها در این بازار، برخی رسانه ها به انتشار آثار نامطلوب اجرای طرح های دولت در بورس کالا پرداختند که این اخبار با آمار و ارقام استخراج شده از معاملات بورس همخوانی نداشت

استفاده از اوراق سلف ظرفیت قابل توجهی در اختیار بنگاه های تولیدی برای تأمین مالی مستقیم از بازار سرمایه قرار می دهد. این ابزار می تواند باعث پیوستگی بیشتر بورس کالای ایران با سایر بخش های بازار سرمایه شود و بورس کالای ایران تبدیل به جز لاینفک بازار سرمایه ایران شود

تدوین بسته خروج از رکود

جدا از چیدمان کابینه دولت و رویکرد مثبت دولت در یکسال اخیر به بورس کالا، مهمترین برنامه دولت پس از کنترل تورم به برنامه خروج از رکود اختصاص دارد که با همکاری همه بخش های دولت در ماه های اخیر بسته پیشنهادی خروج از رکود تدوین شد.

در این میان در بسته سیاست های کلان دولت جهت خروج از رکود، وظایف و مسوولیت هایی نیز برای بورس کالا در نظر گرفته شد که بی شک به صنایع مختلفی همچون پتروشیمی، فولاد و کشاورزی یاری خواهد رساند. دولت در چارچوب سیاست های خروج از رکود اقتصادی، برنامه هایی برای تنظیم و توسعه بورس های کالایی تهیه کرده است که مجموعه سیاست های دولت برای توسعه بورس های کالایی و تنظیم بازار کالای کشور با رویکرد تحقق چهار هدف اصلی طراحی شده اند.

افزایش نقش تامین مالی مبتنی بر کالا و کمک به تامین مالی بنگاه های اقتصادی از طریق اوراق بهادار دو هدف نخست به شمار می روند که بورس کالا نیز طی ماه های گذشته تلاش زیادی جهت تامین مالی تولیدکنندگان و رونق بازار معاملات کالایی از طریق انتشار اوراق بهادار مبتنی بر کالا انجام داده است. همچنین تنوع دادن به ابزارها و نهادهای تامین مالی به منظور پوشش دادن کلیه نیازهای سرمایه گذاران و تقویت نقش بازار اولیه در تشکیل سرمایه دو وظیفه دیگری است که دولت تحقق آن را برعهده بورس کالای ایران قرار داده است.

فعال سازی ظرفیت ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی در اجرای طرح قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی کالاهای کشاورزی از دیگر سیاست های اجرایی دولت است که از طریق بورس کالای ایران امکان پذیر است.

علاوه بر این، آورده شده که نقش دستگاه های دولتی متولی در تنظیم بازار کالاهای از تعیین کننده سقف قیمت ها به پایش کننده بازار و اخذ تصمیمات و سیاست های مناسب جهت حفظ بازار در شرایط رقابتی تغییر کند؛ با این سیاست آرزوی دیرینه کشف قیمت شفاف، منطقی و منصفانه از طریق بورس کالا محقق خواهد شد.

لازم به ذکر است، در این بسته اجرایی بر نقش بورس کالای ایران در حذف تشریفات مربوط به مزایده و مناقصه توسط دستگاه های اجرایی تاکید شده است که در مرحله اول فروش املاک مازاد بانک ها و ارگان های دولتی از طریق حراج فیزیکی بورس کالا اندیشیده شده است.

حمایت قاطعانه دولت از بورس کالا

پس از توجه ویژه دولت در بسته خروج از رکود به بورس کالا و اجرای مصوبه آزادسازی قیمت ها در این بازار، برخی رسانه ها به انتشار آثار نامطلوب اجرای طرح های دولت در بورس کالا پرداختند که این اخبار با آمار و ارقام استخراج شده از معاملات بورس همخوانی نداشت.

پیگیری ها در این رابطه از مسوولان صنعت پتروشیمی به اینجا ختم شد که واقعی شدن قیمت محصولات پتروشیمی و شفاف شدن روند معاملات، منافع عده ای را به خطر انداخته است

و به همین دلیل این افراد با جوسازی و انتشار آثار نامطلوب آزادسازی قیمت ها در رسانه ها، به دنبال بازنگری دولت در جهت حمایت از بورس کالا بودند که مصوبه ۲۵ شهریور هیات دولت در ادامه برنامه های خروج از رکود آب سردی بود بر پیکر این افراد.

در بند ۱۲ مصوبه ۲۵ شهریور دولت به صراحت اعلام شد، قیمت گذاری کالاهایی که امکان پذیرش و خرید و فروش آنها در بورس انرژی یا کالا وجود دارد به جز کالاهای اساسی و انحصاری، ممنوع است و دستگاه های اجرایی ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این تصویب نامه نسبت به پذیرش این کالاهای در بورس مربوطه اقدام کنند. در تبصره همین بند آمده است: مرجع تشخیص قابلیت پذیرش کالاهای در بورس ها هیأت پذیرش بورس های انرژی و کالاست. هیأت دولت، در نهایت به دستگاه های اجرایی یک سال فرصت داده تا نسبت به پذیرش کالا و محصولات شان در بورس کالا اقدام کنند تا مراحل کشف قیمت این محصولات از طریق بورس کالا انجام شود.

دست آخر اینکه بررسی اقدامات دولت در ماه های گذشته برای حمایت از بازار سرمایه به خصوص بورس کالای ایران بیانگر آن است که اقدامات عملی برای توسعه بورس کالا جایگزین حمایت های کاغذی دولت قبل شده و نوید آن می رود با ادامه رویکرد مناسب دولت و ایجاد بسترهای لازم برای تقویت بازار شفاف بورس کالا، بساط سودجویان و رانت خواران و همچنین فساد اداری و رشوه از بازار کالای کشور رخت بربندد. [

در گفت و گو با مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران بررسی شد

ظرفیت‌های بی‌بدیل

مسیر خوانی خروج از رکود با ابزارهای یک بازار کارا

دولت «تدبیر و امید» کمر همت بسته که اقتصاد کشور را از رکود خارج کند. برنامه‌ها تدوین و برای هر دستگاه و بازاری وظایفی تعریف شده است. دولت معتقد است که بازار سرمایه می‌تواند نقش مهم و بی‌بدیلی را در تأمین مالی فعالیت‌های بنگاه‌های اقتصادی و بودجه دولت ایفا کند. بنابراین، سیاست قطعی دولت، تقویت این نهاد به منظور نقش‌آفرینی مؤثرتر در روند توسعه اقتصاد ملی است. در شرایط کنونی اقتصاد ایران که بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی و دولت در تنگنای شدید مالی به سر می‌برند و تأمین مالی غیرتورمی بنگاه‌ها و بودجه دولت برای ایجاد تحرک در اقتصاد و خروج غیرتورمی از رکود، یکی از نیازهای مهم اقتصاد کشور است، نقش و اهمیت بازار سرمایه بیش از پیش برجسته و نمایان می‌شود. دولت در چارچوب سیاست‌های خروج از رکود اقتصادی در سال ۹۳، مجموعه سیاست‌هایی برای تنظیم و توسعه بازار اوراق بهادار و بورس‌های کالایی تهیه کرده است. از این رو، خبرنگار ما گفت و گویی با «حسین پناهیان»، مدیرعامل بورس کالای ایران، تدارک است تا نقش و جایگاه بورس کالای ایران در اقتصاد ملی، برنامه و سیاست‌های دولت برای خروج اقتصاد کشور از رکود روشن شود.

«**بورس کالای ایران یکی از نهادهای مهم بازار سرمایه در سطح ملی است. در مجموع به نظر شما بورس کالای ایران چه کارکردهایی در اقتصاد ملی دارد و چگونه بر آن تاثیر می‌گذارد؟**

بورس کالا کارکردهای متنوعی در بازار سرمایه دارد. به عنوان نمونه، می‌توان به ایجاد بازاری قانونمند و سازمان یافته جهت تسهیل دادوستد کالاها، ساماندهی بازار کالاها از طریق مکانیزم اجرایی ناظر بر تعهدات و تضمین منافع طرفین معامله اشاره کرد. علاوه بر آن، کشف شفاف قیمت کالاها، بر اساس سازوکار عرضه و تقاضا و نیاز بازار، برقراری امکان اعمال مدیریت ریسک در بازار، امکان انجام معاملات نقد، نسبه، سلف، آتی و اختیار با استفاده از ابزارهای نوین مالی، توسعه سرمایه‌گذاری و فراهم سازی تسهیلات مالی برای خرید و فروش، اطلاع رسانی درباره وضعیت بازار داخلی و خارجی کالاها، پذیرش شده به منظور افزایش سطح دانش فعالان بازار از جمله کارکردهای آن هستند.

این کارکردها از طرق متفاوت بر اقتصاد ملی تاثیر گذار هستند. در سطح کلان، به صورت مشخص باعث می‌شود بازار مالی سرمایه محور در کشور گسترش یابد و بر ظرفیت صادراتی کشور تاثیر گذار باشد.

همچنین می‌تواند به ارتقای ظرفیت نظام مالیاتی کشور کمک و در تسهیل فرآیند خصوصی سازی ایفای نقش کند.

علاوه بر این، در ارتقای ظرفیت نظام گمرک، جذب سرمایه گذاری خارجی، توسعه زیر ساخت ها و بهبود فضای کسب و کار کشور تاثیر گذار است.

«**آقای دکتر، دولت بسته سیاستی خروج از رکود را ارایه کرد. یک نشست تخصصی با حضور رئیس جمهور و مقامات عالی اقتصادی نیز در این مورد برگزار شد و در نهایت بخشی از مواد آن، در لایحه یک فوریتی خروج از رکود به مجلس ارایه شده است. نظر شما درباره کلیت این سیاست ها چیست؟ و چه نقاط قوتی دارد؟**

اقتصاد ایران هم اکنون در شرایط رکود تورمی است. تلاش دولت تدبیر و امید برای خروج از آن از طرق متفاوت در حال پیگیری است. به

گمان اینجانب، مهمترین ویژگی این سیاست‌ها، سازگار بودن آنهاست. این سیاست‌ها که در حوزه های متفاوت طراحی شده اند، به نظر سازگار می‌رسند و تضادی در سیاست گذاری ندارد. براین اساس، برنامه دولت برای خروج غیرتورمی از رکود، یک برنامه سازگار است.

سیاست‌های بسته خروج از رکود در چهار حوزه اصلی طبقه بندی شده اند که عبارتند از: سیاست‌های اقتصاد کلان، بهبود فضای کسب و کار، تأمین منابع مالی و در نهایت فعالیت‌ها و محرک‌های خروج از رکود. برای هر یک از این محورها مجموعه ای از راهکارها در نظر گرفته شده است. سیاست‌های اقتصاد کلان، به سه محور اصلی سیاست‌های مالی، سیاست‌های ارزی و سیاست‌های پولی تقسیم شده است.

در حوزه سیاست‌های مالی، سه موضوع عمده مورد توجه قرار گرفته‌اند که عبارتند از: راهکارهای مدیریت و تسویه بدهی‌های دولت، سیاست‌های بودجه‌ای و سیاست‌های مالیاتی. همچنین در بخش فعالیت‌ها و محرک‌های خروج از رکود به بخش‌های مسکن، صنعت و معدن، صادرات غیرنفتی، بخش انرژی و سایر بخش‌ها تقسیم شده اند. این تقسیم بندی و توجه به مساله سازگاری سیاست‌ها، زمانی می‌تواند به تحقق اهداف مدنظر منجر شود که به مجموعه ظرفیت‌ها و موانع تحقق سیاست‌ها در افق‌های زمانی کوتاه مدت و بلندمدت توجه شود و مستلزم شناخت موانع تحقق سیاست‌هاست.

«**در مجموع سیاست‌هایی که در بسته اجرایی برای بورس کالا در نظر گرفته شده است کدامند؟**

شرکت بورس کالای ایران در برطرف کردن موانعی چون تنگناهای مالی و کاهش تقاضای داخلی، به عنوان یک نهاد نقش‌آفرین در بازار سرمایه، تاثیر گذار است. تأمین منابع مالی و پشتیبانی از فعالیت‌ها و محرک‌های خروج از رکود، دو حوزه اصلی مرتبط با بورس کالای ایران در بسته مزبور است. سیاست‌هایی همچون استفاده از ظرفیت بورس کالای ایران برای فروش املاک و مستغلات بانک‌ها و موسسات دولتی، فعال سازی ظرفیت ماده ۳۳ قانون افزایش بهروری بخش کشاورزی در اجرای طرح قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی کالاهای کشاورزی، تقویت بورس‌های کالایی و حمایت از مکانیزم عرضه و تقاضا برای کشف

«حسین پناهیان»، مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران طی سال‌های اخیر با بهره‌گیری از راهبردهای ارتباطی و گفت و گو با رسانه‌های داخلی و خارجی، تلاش بسیاری برای نهادینه سازی نقش بورس کالای ایران در اقتصاد کشور و معرفی ظرفیت‌های این بازار به سایر کشورها کرده است

چشم انداز بورس کالا نشان می‌دهد ظرفیت‌های بالایی برای بورس کالای ایران در نظر گرفته شده است ضمن اینکه سازمانی کارآمد و دانش بنیان است، از طریق ارتقای تدریجی ظرفیت‌های سازمانی به تدریج نقش مهمی در اقتصاد ملی ایفا خواهد کرد

استفاده از اوراق سلف ظرفیت قابل توجهی در اختیار بنگاه‌های تولیدی برای تأمین مالی مستقیم از بازار سرمایه قرار می‌دهد این ابزار می‌تواند باعث پیوستگی بیشتر بورس کالای ایران با سایر بخش‌های بازار سرمایه شود و بورس کالای ایران تبدیل به جز لاینفک بازار سرمایه ایران شود

صدور اوراق گواهی سپرده کالایی در شورای عالی بورس و پس از راه‌اندازی نظام انبارداری و معامله قبض انبار، در حال پذیرش انبارهای استاندارد در سرتاسر کشور در راستای تحقق سیاست مورد اشاره است.

در این بین، با توجه به توسعه تعاملات با شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه وجوه، زمینه تسویه و تحویل محصولات و خدمات بخش کشاورزی در اجرای طرح قیمت تضمینی به‌جای خرید تضمینی فراهم شده است که پس از اختصاص بودجه لازم از سوی دولت پیاده‌سازی این مهم میسر است.

در ضمن، با توجه به اعلام برنامه‌ها و سیاست‌های دولت تدبیر و امید، مشخص شده است که دولت یازدهم به دنبال کاهش دخالت و تصدی‌گری در بحث قیمت‌گذاری کالاها و حرکت به سمت و سوی بازار آزاد است.

شرکت بورس کالای ایران نیز با توجه به تعاملاتی که با مقامات دولتی داشته، در حال زمینه‌سازی در جهت توسعه مکانیزم کشف قیمت از طریق عرضه و تقاضا برای کلیه محصولات است.

تغییر مبنای تعیین قیمت پایه محصولات در بورس کالا از ارز مبادله‌ای به ارز آزاد و همچنین تغییر محدوده مجاز نوسان قیمت محصولات از جمله این اقدامات است.

در نتیجه اقدامات فوق، اختلاف قیمتی موجود بین بورس کالا و بازار آزاد، به کمترین مقدار ممکن رسیده و در پی آن حذف واسطه‌ها و

قیمت‌ها در مورد کالاها پذیرفته شده و همچنین تغییر نقش دستگاه‌های دولتی متولی در تنظیم بازار کالاها از تعیین‌کننده سقف قیمتها به پایش‌کننده بازار و اخذ تصمیمات و سیاست‌های مناسب جهت حفظ بازار در شرایط رقابتی و همچنین تعمیق بازار کالاها پذیرفته شده در بورس کالایی از طریق شروع تقویت معاملات سلف موازی و گواهی سپرده کالایی در بورس‌های مزبور و پیشفروش فراورده‌های نفتی به‌صورت سلف در بازار بورس کالا، مهم‌ترین سیاست‌های مرتبط با بورس کالا در بسته خروج غیرتورمی از رکود دولت یازدهم هستند.

« شرکت بورس کالای ایران چگونه می‌تواند در تحقق سیاست‌های مندرج در بسته، همکاری کند؟

با توجه به راه‌اندازی بازار فرعی در بورس کالای ایران، فروش املاک و مستغلات از طریق بازار مزبور در صورت همکاری و تعامل بانکها و موسسات دولتی فراهم شده است.

علاوه بر این، شرکت بورس کالای ایران در حوزه محصولات کشاورزی و فولادی، به‌دنبال امکان‌سنجی و شناسایی کالاها قابل معامله در بازار فرعی است، تا ضمن توسعه حجم و ارزش معاملات در بازار مزبور، تأمین نیاز متقاضیان و کشف قیمت عادلانه در مورد کالاها که شرایط عرضه در بازار فرعی را دارا هستند صورت پذیرد.

همچنین، در حوزه فعالسازی ظرفیت ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی، شرکت بورس کالای ایران با توجه به تصویب

دولت کمک کند، می‌تواند در اقتصاد ایران در سطح ملی نیز تاثیر گذار باشد. بر اساس جایگاهی که این نهاد دارد، چشم اندازی که بورس کالا برای خود در اقتصاد ملی تدوین کرده، چیست؟

شرکت بورس کالای ایران یک شرکت دانش‌بنیان است و مبتنی بر آن چشم انداز خود را تعریف کرده است. بورس کالای ایران در سال‌های اخیر برای ترسیم نقشه راه و حرکت مبتنی بر آن، سند راهبردی خویش را تهیه کرده است. در این سند بالادستی سازمان، کارکردها، مأموریت‌ها، فرصت‌ها و چالش‌ها و درنهایت نقشه راه بازار ترسیم شده است.

در سند مزبور، به اختصار چشم انداز بورس کالای ایران، چنین تعریف شده است: «نقش آفرینی در بازار سرمایه در جهت تحقق سند چشم انداز، با تکیه بر نظام سازمانی کارآمد، بهره‌گیری از فناوری‌ها، ابزارهای نوین مالی و متنوع، همچنین مدیریت ریسک، به دنبال افزایش تنوع در کالاها و بازارها، شفاف سازی و تسهیل فرآیندها، ارتقای جایگاه اجتماعی و تبدیل شدن به مرجع کشف قیمت در کشور و منطقه است تا به یکی از بورس‌های معتبر جهانی تبدیل شود.» بنابراین براساس برنامه، چشم انداز بورس کالا نشان می‌دهد که ظرفیت‌های بالایی برای بورس کالای ایران در نظر گرفته شده ضمن اینکه سازمانی کارآمد و دانش‌بنیان است، از طریق ارتقای تدریجی ظرفیت‌های سازمانی به تدریج نقش مهمی در اقتصاد ملی ایفا خواهد کرد، به گونه‌ای که انتظار است در منطقه به مرجع کشف قیمت تبدیل شود و در راستای ایفای مسئولیت‌های اجتماعی شرکت در چشم انداز شرکت پیش‌بینی شده است که در ارتقای جایگاه اجتماعی کشور نیز به نوبه خود تاثیرگذار باشد.

در کنار اینها، بورس کالا مبتنی بر کارکردهای ذاتی که دارد مدیریت ریسک، شفاف سازی و تسهیل فرآیندها و افزایش تنوع در کالاها و ابزارها را از جمله مأموریت‌های اصلی خود می‌داند.

« به عنوان پرسش پایانی، با توجه به سیاست‌های دولت از جمله سیاست خروج از رکود و برنامه استراتژیک بورس کالای ایران، برنامه‌های آتی شرکت برای تعمیق بازار سرمایه ایران و سایر سیاست‌های مرتبط چه هستند؟

در راستای افزایش شفافیت، سهولت انجام معاملات و همچنین حذف فرایندهای فیزیکی و الکترونیکی کردن کلیه فرایندها، راه‌اندازی سامانه‌های معاملات آنلاین قراردادهای آتی، توسعه و ارتقای سامانه‌های نظارتی بازار آتی و فیزیکی، ارتقای سامانه معاملات چندکالایی و همچنین گسترش سامانه پذیرش انبارها و صدور قبض انبار در دستور کار قرار دارد.

تقویت مکانیزم اجرایی ناظر بر تعهدات و تضمین منافع طرفین معامله، ارتقای مدیریت ریسک در بازار و همچنین اطلاع‌رسانی درباره وضعیت بازار داخلی و خارجی کالاها پذیرش شده به منظور افزایش سطح دانش فعالان بازار به‌منظور تعمیق کارکردهای شرکت بورس کالای ایران در اقتصاد ملی مدنظر است.

در راستای افزایش جذابیت بازار به کمک ابزارهای مالی نوین، توسعه معاملات قراردادهای آتی روی دارایی‌های پایه جدید، راه‌اندازی، توسعه فعالیت‌های بازارگردانی، راه‌اندازی و توسعه معاملات اختیار معامله و سلف موازی استاندارد و همچنین استقرار رویکرد کارگزارمحوری در معاملات قراردادهای آتی جزو اهداف سال ۱۳۹۳ قرار دارد. به طور همزمان و به منظور توسعه بازار فیزیکی نیز راه‌اندازی نظام انبارداری و صدور قبض انبار، پذیرش و راه‌اندازی معاملات کالاها جدید در زنجیره ارزش محصولات فولادی و کشاورزی، فراهم سازی زمینه‌های بهبود مکانیسم‌های کشف قیمت‌های رقابتی در حوزه معاملات محصولات پتروشیمی، فراهم کردن بسترهای گسترش معاملات در رینگ صادراتی و بازار فرعی، ایجاد زمینه برای گسترش شعب و نمایندگی‌های منطقه‌ای کارگزاران در استان‌ها و همچنین تدوین الگوی مشارکت بانک‌ها در تأمین مالی تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان مد نظر است. در حوزه توسعه تعاملات و ارتباطات، راه‌اندازی مرکز مشاوره و اطلاع‌رسانی بورس کالا، تعامل با نهادها و سازمان‌های موثر در بازار سرمایه، راه‌اندازی و توسعه سایت خبری اختصاصی و همچنین برنامه‌ریزی و توسعه ارتباطات بین‌المللی، مورد انتظار است.

« از وقتی که برای گفت‌وگو با ما در نظر گرفتید، سپاسگزاریم.

من هم از اینکه تلاش شده برنامه‌های شرکت به نحو احسن، برای مخاطبان تشریح شود، قدردانی می‌کنم.]

شرکت بورس کالای ایران در برطرف کردن موانعی چون تنگناهای مالی و کاهش تقاضای داخلی، به عنوان یک نهاد نقش‌آفرین در بازار سرمایه، تاثیرگذار است. تأمین منابع مالی و پشتیبانی از فعالیت‌ها و محرک‌های خروج از رکود، دو حوزه اصلی مرتبط با بورس کالای ایران در بسته مزبور است

در حوزه فعالسازی ظرفیت ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی، شرکت بورس کالای ایران با توجه به تصویب صدور اوراق گواهی سپرده کالایی در شورای عالی بورس و پس از راه‌اندازی نظام انبارداری و معامله قبض انبار، در حال پذیرش انبارهای استاندارد در سرتاسر کشور در راستای تحقق سیاست مورد اشاره است

واکاوی ابعاد «بسته خروج از رکود» در نظرخواهی از صاحب نظران

تامین مالی به سبک بورس کالا

دولت در چارچوب برنامه خروج از رکود اقتصادی در سال ۹۳، مجموعه سیاست‌هایی برای تنظیم و توسعه بورس های کالایی تهیه کرده است. در بخش سیاست‌های بسته اجرایی دولت برای خروج غیر تورمی کشور از رکود، به استفاده از ظرفیت‌های بورس کالای ایران برای فروش املاک و مستغلات بانک ها و مؤسسات دولتی اشاره شده است. فعال سازی ظرفیت مادهٔ ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و تقویت بورس های کالایی و حمایت از مکانیزم عرضه و تقاضا برای کشف قیمت یا کشف قیمت شفاف، منطقی و منصفانه کالاها ، از مهمترین پتانسیل های بورس کالا در بسته اجرایی دولت است.

امین افصحی

کارشناس روابط عمومی واموربین الملل

بورس کالا در سال های اخیر ،تلاش زیادی برای تامین مالی تولیدکنندگان و رونق بازار معاملات کالایی از طریق معاملات سلف و سلف استاندارد داشته است، به طوری که در ۷ ماه نخست سال جاری، از مجموع ۲۴۲ هزار میلیارد ریال ارزش کالاهای معامله شده در بازار فیزیکی این بورس، معامله ۱۰۰ هزار میلیارد آن از طریق قراردادهای سلف عادی صورت پذیرفته است.

ضمن آنکه بورس کالا در این مدت توانست مبلغ ۸۳۳ میلیارد ریال برای شرکت معدنی و صنعتی گل گهر از طریق انتشار اوراق سلف استاندارد تامین مالی انجام دهد.

همچنین باید به این نکته توجه داشت که دولت نیز در بسته اجرایی ، بیش از پیش بر این ظرفیت، تاکید داشته و خواستار تقویت تعمیق بازار کالاهای پذیرفته شده در بورس کالایی از طریق معاملات سلف موازی و گواهی سپرده کالایی شده است.

تقویت و تعمیق بازارگردانی اوراق بهادار نیز از دیگر سیاست هایی است که اجرایی شدنش از طریق بورس کالای ایران امکان پذیر است. در این بسته اجرایی همچنین بر نقش بورس کالای ایران در حذف تشریفات مربوط به مزایده و مناقصه از سوی دستگاه‌های اجرایی تاکید شده است.

توجه دولت یازدهم به بورس کالا برای عملیاتی سازی سیاست هایش موجب شد که دو ماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالای ایران» نظرخواهی را با حضور « اکبر میرزاپور» استاد دانشگاه و رئیس اداره

انبارهای بورس کالای ایران، «شاهین شایان آرائی» کارشناس ارشد بازار سرمایه، « حسن رضایی پور» مدیرعامل کارگزاری اقتصاد بیدار و «عاطفه حقیقی نیا» مدیرعامل کارگزاری پیشگامان بهرپور تدارک ببیند تا از نقش و جایگاه این بورس در بسته اجرایی دولت روحانی آگاه شود.

همان گونه که اطلاع دارید، توسعه بازارهای متشکل کالایی در اقتصاد کشورهای مختلف جهان از ملزومات توسعه و رشد اقتصادی به شمار می رود، این مهم در اقتصاد ایران چه تاثیری می تواند داشته باشد؟

بازاری برای حذف واسطه ها

میرزاپور: قیمت ها نقش کلیدی در تخصیص بهینه منابع و کارایی اقتصادی ایفا می کند؛ یکی از مشخصه های بارز بازارهای سنتی این است که قیمت ها در محیطی غیر شفاف و مبتنی بر قدرت انحصاری طرفین کشف می شوند. از این رو، در بسیاری از بازارهای سنتی شاهد شکاف قیمت قابل توجه بین تولیدکنندگان و مصرف کنندگان نهایی کالاها هستیم که حاشیه سود هنگفتی را برای واسطه گران ایجاد می کند؛ در نتیجه مصرف کننده، کالا را با قیمتی بسیار بالا خریداری کرده و تولید کننده بهای کمی برای کالای تولیدی خود دریافت می کند و بخش قابل توجهی از عایدی که باید نصیب تولیدکننده یا مصرف کننده می شد، نصیب واسطه ها می شود. با راه اندازی بازارهای متشکل در قالب بورس کالای ایران، شفافیت در کشف قیمت کالاها به بالاترین حد

ممکن می رسد و تولیدکنندگان، در محیطی شفاف و نظام مند، کالای خود را با قیمت منطقی و منصفانه به مصرف کنندگان می فروشند؛ در نتیجه واسطه گری در این حالت، صرفاً به لایه عمده فروشی و خرده فروشی محدود شده و مصرف کنندگان نیز کالاها را با قیمتی عادلانه خریداری می کنند.

ضمن آن که در این بازارها، برخلاف بازارهای سنتی امکان نظارت دقیق بر مبادلات کالاها از ابتدا تا انتهای چرخه وجود دارد و نهادهای نظارتی در هر زمانی با کمترین هزینه می توانند بازار محصولات مختلف را با دقت رصد کنند. همچنین انجام معاملات روی انواع کالاها در بستر بازارهای متشکل، می تواند اطلاعات صحیح و به هنگامی را در اختیار تصمیم گیران اقتصادی قرار دهد که این اطلاعات، در حکم خوراک تصمیم سازی و برنامه ریزی آنها است.

اطمینان به بورس کالا

شایان آرائی: من در پاسخ به پرسش شما باید بگویم که سازوکارهای بازار سنتی دیگر جوابگوی مبادلات پر حجم بازار کالا نیست ، از این رو کشورهای زیادی به سراغ راه اندازی بورس های کالایی برای پوشش کاستی های بازار سنتی رفته اند. بورس کالا نیز مانند هر بورس دیگری در مدل های مدیریت اقتصادی، یک بازار فیزیکی یا مجازی رسمی برای دادوستد کالاهای مختلف است که در قالب یکسری قوانین و مقررات و همچنین در فضایی کاملاً شفاف و باز برای حضور خریداران و فروشندگان قیمت کالاها را کشف می کند. از این رو،

توسعه بازارهای کالایی کشور از طریق بورس کالای ایران و عبور از معاملات سنتی به مدرن از لازمه های کشور ماست تا شاهد متمرکز شدن بازارهای جزیره ای و ناکارآمد کشور در بورس کالا باشیم. از مزیت های بورس کالا نیز می توان به اطمینان معامله گران از تحویل به موقع وجه معامله و کالا، پاسخگو بودن بورس در قبال تخلف هر یک از طرفین معامله، ایجاد مکانیزمی شفاف برای کشف عادلانه قیمت ها و حمایت دولت از بازیگران این بازار اشاره کرد.

کمک به کشف قیمت های تعادلی

حقیقی نیا : سوال مناسبی است، کشف قیمت محصولات مختلف در بازارهای سنتی با ساز و کار نامناسب، امری غیر کارا و جریان اطلاعات نیز بسیار محدود است،بنابراین امکان اخلال در این بازارها اغلب مشاهده شده و دلالتی بدون ارائه خدمات و صرفاً به دلیل امکان دسترسی به عرضه کنندگان و مصرف کنندگان امری رایج است که اغلب منجر به چندین برابر شدن قیمت برای مصرف کننده می شود؛ در حالی که تولید کنندگان به دلیل عدم دسترسی به بازار فروش با فروش محصولات خود به دلالتان از سود دسترنج خود بی نصیب می شوند. توسعه بازارهای متشکل کالایی علاوه بر اینکه به کشف قیمت تعادلی بازار بسیار کمک می کند، عرضه کنندگان و تقاضاکنندگان را در محیطی ایمن در کنار هم قرار می دهد تا ضمن استفاده از اطلاعات بازار بی واسطه با هم داد و ستد کنند.

آماری واقعی در برابر معامله گران

رضایی پور : مساله ای که وجود دارد اینکه کشف واقعی قیمت برای اقتصاد ما از اهمیت زیادی برخوردار است.در این مسیر،نبود آمارهای واقعی از عرضه و تقاضای محصول، فعالان یا تصمیم گیران را با مشکل مواجه می کند و باعث بی نظمی در بازار های مختلف می شود. همچنین به دلیل عدم کشف نرخ در بازارهای سنتی فقط فعالان این بازار را از فعل و انفعالات آن، متنفع کرده و موجب ایجاد شکاف فاحش قیمت بین تولیدکننده و مصرف کننده شده و سود آن همیشه در اختیار دلالتان است. از این رو، توسعه بازارهای متشکل کالایی علاوه بر تولید آمار برای استفاده در اقتصاد کلان کشور و بخش خصوصی می تواند مرجع قیمتی مناسب برای تولید کنندگان و مصرف کنندگان باشد.

بورس کالای ایران با ساماندهی بازار مواد اولیه چه نقشی می تواند در رونق تولید کشور داشته باشد؟

گام اول آزاد سازی قیمت ها

شایان آرائی: اگر مواد اولیه یا هر محصولی در خارج از بورس کالا معامله شود، دخل و تصرف تولیدکننده به مراتب بر نحوه ، میزان عرضه و همچنین تعیین قیمت ها بالاتر از زمانی خواهد بود که کالاها در بورس کالا مورد معامله قرار می گیرد. در این شرایط، متقاضی کالا مجبور است تمامی شرایطی که تولیدکننده می گذارند را قبول کند.

اصلاً یکی از اهداف راه اندازی بورس کالا نیز نظم بخشیدن به عرضه مواد اولیه و کالاهاست که خوشبختانه دولت تدبیر و امید با اعتماد به بورس کالا وظیفه آزادسازی قیمت ها و عرضه محصولات را به این بازار واگذار کرده است. به بیان بهتر می توان گفت عرضه و توزیع محصولات به خصوص مواد اولیه از طریق بورس کالا، رانت و رفتارهای غیر قانونی در روند های گذشته را پاک می کند.

بورس چه نقشی در اقتصاد داشت؟

میرزاپور: طی سالیان گذشته، نظام توزیع مواد اولیه و حتی محصولات نهایی در مورد محصولات تولید شده بنگاه های دولتی به صورت حواله ای بوده است؛ به این معنی که به تولیدکنندگان که در واقع مصرف کنندگان مواد اولیه تولید شده از سوی بنگاه های دولتی بودند، حواله هایی اعطا می شد که آنها می توانستند مواد اولیه یا محصولات مورد اشاره را با قیمت تعیین شده که به طور معمول اختلاف فاحشی با قیمت واقعی بازار این نهاده ها داشت، خریداری کنند.

این اقدام که با هدف حمایت از تولید انجام می شد، در نهایت تبدیل به ابزاری برای توزیع رانت شد که منافع بسیاری را که در واقع متعلق به تولیدکنندگان این محصولات بود، نصیب واسطه ها کرد.

با راه اندازی بورس کالا، نظام حواله ای مزبور به تدریج از بین رفته و سازوکار بورس جایگزین آن شد.

در نتیجه تولیدکنندگان کالاها موفق شدند، محصولات خود را با قیمت واقعی به فروش برسانند. اما به دلیل کمبود عرضه برخی از گروه های کالایی و فاصله بسیار زیاد آن با تقاضای بازار، دولت بر آن شد که در مورد این نوع کالاها که شامل برخی گرید های خاص محصولات پلیمری می شد، توزیع کالاها را تحت نظارت خود در آورد؛ از این رو، از بورس کالای ایران خواسته شد که محصولات پتروشیمی صرفاً از سوی اشخاصی امکان خرید داشته باشد که از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت و از طریق سیستم «بهین یاب» به بورس کالا معرفی شده بودند. هدف از طرح مزبور این بود که کالاها صرفاً به دست مصرف کنندگان واقعی برسد و به قول خودشان واسطه ها امکان حضور در بورس را نداشته باشند

از آن زمان تاکنون، محصولات پتروشیمی صرفاً از طریق سیستم بهین یاب امکان معامله دارد و کالا صرفاً به مصرف کنندگان واقعی می رسد. هر چند که این روش معاملات، چندان با رسالت بورس کالا که محلی برای کشف آزادانه نرخ است، سازگار نبود، اما بورس کالای ایران برای همراهی با سیاست های دولت و کمک به تخصیص بهینه منابع محدود با تمام وجود با متولیان همکاری کرد.

به زعم اینجانب، انجام معاملات در بستر بورس، مناسب ترین روش برای تخصیص بهینه منابع است و محصولات با بهترین و منطقی ترین قیمت مورد معامله قرار می گیرند؛ در خصوص استفاده از سیستم «بهین یاب» نیز باید بگویم که استفاده از این ابزار برای ماه های نخست اجرایی شدن قانون هدفمندی یارانه ها مناسب بود و تا حد زیادی هم به تلاطم بازار کمک کرد، اما

کشف قیمت محصولات مختلف در بازارهای

سنتی با ساز و کار

نامناسب، امری غیر

کارا و جریان اطلاعات

نیز بسیار محدود است

بنابراین امکان اخلال در

این بازارها اغلب مشاهده

شده و دلالتی بدون

ارائه خدمات و صرفاً به

دلیل امکان دسترسی

به عرضه کنندگان و

مصرف کنندگان امری

رایج است

نظر خواهی

است که کالا‌های استاندارد وارد چرخه عرضه و توزیع شود، بنابراین به صورت خودکار کالاها به سمت استاندارد شدن پیشرفته می روند و به طور مسلم حرکت به سوی استاندارد کالاها، مستلزم استفاده از تکنولوژی‌های مدرن خواهد بود.

مقاومت‌های پنهان

حقیقی نیا : فعال سازی ظرفیت ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی، به صورت ذاتی، امری قابل ستایش است. اما تجربه چندین ساله اینجانب حاکی از آن است که در بدنه کارشناسی بخش کشاورزی به دلیل عدم آگاهی لازم و گاه سودجویی های غیر منطقی، مقاومت شدیدی علیه فعال سازی آن وجود دارد، بنابراین با قانون‌گذاری بدون الزام، موفقیت چنین طرح هایی محال است.
کما اینکه در چندین سال گذشته شاهد عدم فعال سازی آن بوده ایم.
بنظر می‌رسد، این چنین عمل به قانون لطمات زیادی به پیکره بخش کشاورزی وارد می کند.
حداقل در ۱۰ سالی که از عمر بورس کشاورزی می گذرد، شواهد نشان می دهد که برخی نهادهای دولتی نیز علاقه‌مند به ایجاد بازار مدرن و متشکل کالای کشاورزی نیستند.
در بسته خروج از رکود، دولت مصوب کرده است که کلیه کالاها به جز کالا‌های اساسی و انحصاری در بورس کالای ایران کشف نرخ شوند که به معنای آزادسازی قیمت ها و رقابتی کردن بازار است.
این مهم به چه میزان در ایجاد رقابت و در نتیجه رشد کمی و کیفی اقتصادی تاثیر گذار است؟

نگاه کارشناسی در بسته سیاستی

شایان آرانی : در این باره باید تاکید کنم که در مجموع با نگاهی به بندهای مربوط به بورس کالا در بسته خروج از رکود تورمی به ویژه کاهش دخالت دولت در قیمت گذاری کالاها و محول کردن وظیفه کشف قیمت ها به بورس کالا، می توان این نتیجه را گرفت که این بسته از سوی کارشناسانی مجرب و آشنا با سازو کار بورس کالا طراحی شده است و در صورتی که این بنده ها به درستی در بورس کالا اجرا شود، شاهد تحولی مناسب در بازار کالای کشور خواهیم بود.
این بسته بیانگر آن است رویکرد دولت به سمت اقتصاد آزاد و رقابتی در جریان بوده و در این بین، بورس کالا بهترین بازار برای مدیریت بازار کالا است و دولتمردان نیز بر پتانسیل های این بازار واقف هستند.

ماموریت های جدید

بورس کالا

میرزاپور: انجام معاملات در بستر بورس کالا، می تواند

از چندین مجرا به رشد اقتصادی کمک کند.
نخست این که همان گونه که تشریح شد، کشف نرخ های شفاف و عادلانه به تخصیص بهینه منابع در اقتصاد کمک می کند.
زیرا با کشف صحیح نرخ ها در بورس، سایر بنگاه ها نیز تشویق به تولید بیشتر یا ورود به عرصه تولیدی می گیرند؛
بنگاه‌هایی که قبلا در عرصه نبوده اند.
دوم این که با تأمین مالی تولیدکنندگان با استفاده از قراردادهای سلف و سلف موازی استاندارد، گام مهمی در راستای تسهیل فعالیت های تولیدی بنگاه‌ها صورت می پذیرد.
در مجموع در این بسته، نگاه مثبتی به بورس کالا وجود دارد و وظایف سنگینی بر عهده بورس گذارده شده است که البته ناشی از عملکرد مطلوب بورس طی سالیان گذشته و در نتیجه اعتماد دولتمردان به سازو کارهای بورس است.

بازاری همچون ترازو

رضایی پور : در واقع تعریف بورس در همه جا به معنای رسیدن قیمت عرضه به تقاضا یا بالعکس است و مانند ترازو عمل می کند.
حال اگر هر کدام از این کفه ها عرضه یا تقاضا بنا به دلایلی دستکاری شود، فساد را به دنبال خواهد داشت.
ما در سال های اخیر متأسفانه شاهد تعیین قیمت دستوری برای برخی کالا ها بودیم، قیمت های تعیین شده گاه بیش از دو برابر با قیمت واقعی بازار فاصله داشت.
به طور مسلم در چنین شرایطی در صورت پایین بودن قیمت، عرضه کننده متضرر و در صورت بالا بودن مصرف کننده ضربه می خورد.
البته قیمت های دستوری هم در بازار سنتی و هم در بورس در سال های اخیر باعث نارضایتی عرضه کنندگان یا خریداران خرد شده بود؛ با وجود قانون توسعه ابزارهای مالی که به صراحت در آن اشاره به خروج کالاها از نظام قیمت گذاری در صورت عرضه در بورس اشاره شده و مصوبه دولت، می‌توان انتظار داشت بورس کالا بتواند در کشف قیمت واقعی، باعث رقابت در نزد تولید کنندگان با کیفیت بالاتر شود.
بدین ترتیب ،تولید کنندگان در صورت تأمین مواد اولیه با قیمت و کیفیت مناسب، کالای باکیفیت تولید خواهد کرد ، کالای با کیفیت هم به طور مسلم نسبت به کالای کم کیفیت، از اقبال بهتری نزد مشتریان برخوردار شده و فرهنگ مصرف کالا‌های وارداتی را به تدریج کاهش خواهد داد.
علاوه بر این، در صورت موفقیت تولید کنندگان و توسعه صنایع فاکتور های کلان اقتصادی مانند نرخ بیکاری، درآمد ملی و ... بهبود می یابد.

پذیرش کالا به شرط نبود مداخله

حقیقی نیا : همانطور که پیش تر نیز اشاره کردم

رونق بازارهای متشکل کالایی، موجب حذف هزینه های واسطه گری و گردش صحیح اطلاعات شده و رونق بخش های مختلف اقتصادی را در بر خواهد داشت.
اما باید در نظر داشت که انتقال سهمیه بندی محصولات مختلف که قیمت آنها در بورس کالا رقابتی نیست، امری صحیح تلقی نمی شود و به اعتبار آن لطمه می زند.
لذا مسوولان بورس کالا نیز سعی کنند تا محصولاتی را پذیرش و عرضه کنندکه غیر از ساز و کار بازار، امر دیگری در معاملات آن دخالت نداشته باشد.
* آقای رضایی پور و خانم حقیقی نیا؛ شما به عنوان کارگزار، بیشترین ارتباط را با تولید کنندگان و خریداران دارید، از این رو، تاثیر بسته اجرایی دولت بر اقتصاد را با سرعت بیشتری رصد می کنید، در مجموع وظایف محوله به بورس کالای ایران در بسته سیاست های اجرایی دولت برای خروج از رکود را چگونه ارزیابی می کنید؟

حمایت، ضمانت اجرایی می خواهد

رضایی پور : محول کردن وظایف به تنهایی برای رسیدن به اهداف مد نظر به هیچ وجه کافی نبوده و حمایت دولت را در اجرای این وظیفه از سوی نهادهای مرتبط می طلبد.
تجربه های جهانی نشان داده که بورس های کالایی موفق در سطح دنیا با حمایت دولت ها شکل گرفته و پس از رسیدن به جایگاه خود به طور متقابل دولت ها را در جهت اهداف کلان یاری کرده اند.
بنابراین با توجه به پتانسیل های موجود بورس کالا برای اجرای سیاست های دولت، همکاری نهاد ها و سازمان ها را می طلبد.

بورس کالای ایران با توجه به جایگاه منطقه ای می تواند در بسیاری از کالا‌هایی که ایران مزیت نسبی دارد تعیین کننده قیمت جهانی باشد.
بنابراین تقویت رینگ صادراتی به ویژه در بخش کشاورزی با همکاری سایر ارگان ها می تواند، موفقیت آمیز باشد.

بازاری که به اقتصاد رونق داد

حقیقی نیا : سوابق عملیاتی بورس کالا بسیار شفاف و درخشان است که در دوره مدیریت کنونی و همچنین در دوره قبلی، بورس کالا کمک شایانی به رونق اقتصادی کشور کرده است.
بدیهی است که بورس کالا توانمندی های بسیار زیادی دارد و ابزارهای نوین مالی می تواند زینت بخش عملکرد اقتصادی آن باشد.
اما باید این فرهنگ سازی به وجود آید که بورس کالا ارائه دهنده خدمات و ابزارهای مالی است، لذا سیاستگذاران مسوول عملکرد صحیح سیاست های اتخاذ شده هستند.
[

بازار بورس یعنی فراز و فرود ، بورس کالا هم از این فراز و فرود ها مستثنا نیست.
شرایطی که در ابتدای سال ۹۳ از رکود و بازاری بدون رونق آغاز شد و تا بعد از ماه مبارک رمضان روندی مثبت به خود گرفت ، تا با این روند مثبت شش ماه اول این سال را با رضایت نسبی فعالان بازار بورس کالا به پایان ببریم.

اما تعادل نسبی روز های واپسین شش ماه نخست سال باعث شد تا نیمه دوم را با همان روند مثبت و امیدی بیشتر میان فعالان آغاز گرفته و پس از رسیدن به جایگاه خود به طور متقابل دولت ها را در جهت اهداف کلان یاری کرده اند.
بنابراین با توجه به پتانسیل های موجود بورس کالا برای اجرای سیاست های دولت، همکاری نهاد ها و سازمان ها را می طلبد.

بورس کالای ایران با توجه به جایگاه منطقه ای می تواند در بسیاری از کالا‌هایی که ایران مزیت نسبی دارد تعیین کننده قیمت جهانی باشد.
بنابراین تقویت رینگ صادراتی به ویژه در بخش کشاورزی با همکاری سایر ارگان ها می تواند، موفقیت آمیز باشد.

همچنین یکی دیگر از دلایل فراز و فرودهای بازار بورس کالا حاشیه‌ها و اخبار مثبت و منفی از مذاکرات سیاسی ایران و گروه ۵+۱ بود.
قطعا در شش ماه دوم سال ۹۳ با توجه به رکود بازار و دیگر مشکلات، بورس کالا باید با مشکلات بسیاری دست و پنجه نرم کند، اما با وجود تمام این اوصاف ،می‌توان آینده ای روشن و بازار پر رونق را در شش ماه دوم سال برای بورس کالا احساس کرد.

این نکته باید مطرح شود که بورس ها به

خودی خود نمی‌توانند باعث رونق بازار خود

شوند.
اگر رکود در بازار ادامه پیدا کند مطمئنا

بازار های سرمایه متضرر خواهند شد .
در

این بین دولت باید برای فعال شدن صنایعی

همچون مس ، ورق آهن ، پتروشیمی و ...

اقدامات لازم را انجام دهد تا صنایع جانی دوباره

گیرند و این جان دوباره به بازار های سرمایه

عملکرد بورس کالا تابع شرایط کشور

محمد تقی زرین

کارشناس بورس کالای کارگزاری آگاه

همچون بورس کالا تزریق شود.
این اقدام باید توسط دولت انجام شود .
در غیر این صورت نمی توان انتظار داشت تا بازار سرمایه ،بورس کالا و ... به تنهایی روند مثبت پیش گیرند .
از سوی دیگر ،اگر مذاکرات ایران و گروه ۵+۱ نیز به سرانجام برسد ، نتیجه آن چیزی جز سرمایه‌گذاری بیشتر و رونق بازار و در کل اقتصاد کشور نیست.

موضوعات سیاسی در همه حال تاثیرات بسیاری بر بازار های پولی و مالی گذاشته‌اند.
تاثیری که این مذاکرات می تواند روی بورس کالا داشته باشد، بازارها را همچون بازار پتروشیمی همچون روز های اولین ورود به بورس کالا ، پر رونق می کنند.

بورس کالا هم مانند تمامی ارگان های دولتی و غیر دولتی تابع شرایط حاکم بر کشور است ، این تابعیت یک موضوع کاملا طبیعی است.حتی شرکت ها ، مغازه ها و صنایع هم تابع شرایط اقتصادی کشور هستند.

اما باید این موضوع مطرح شود که بورس کالا بازاری است شفاف ، که عرضه و تقاضا در آن به صورت طبیعی در جریان است .
به همین منظور باید شرایط برای چرخش هر چه بهتر چرخ بازارهای سرمایه‌ای توسط دولت فراهم شود
دقیقا موضوعی که در حال حاضر برای بورس کالا فراهم نشده است و این شرایط اقتصادی کشور با ذات بورس کالا هم‌خوانی ندارد.

در نتیجه با وجود تمامی چالش‌ها ، عملکرد مدیریتی و کنترلی بورس کالا مناسب بود، به نوعی که این بازار در اوج نابسامانی اقتصاد کشور از التهابات دور بوده است .
بازار متعادل انتظاری است که حاضران بورس کالا انتظار آن را می‌کشند.
[

دیدگاه

افزایش نقش آفرینی در بورس کالا

علیرضا فهیمی

مدیرعامل کارگزاری بانک ملی ایران

طی سال گذشته نقش بورس کالای ایران در بسیاری از قوانین و مقررات کلان اقتصادی نظیر لایحه خروج از رکود تشریح شد که نشان از رویکرد کلان اقتصاد به مکانیزم ها و سازو کارهای اقتصاد غیر دولتی دارد و دولت تمایل دارد با کاهش تصدی گری،اختیارات گسترده تری را در انجام برنامه های اقتصادی به بازار واگذار کند.

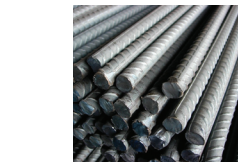
اما فارغ از نقش تبیینی بورس کالا، باید مکانیزم‌های نقش آفرینی یا همان بسترهای اجرایی قوانین در بورس کالا تعیین شود تا قوانین کلان اقتصادی، جنبه اجرایی به خود بگیرد.
تردیدي نیست که بورس کالا بهترین مکان برای خرید و فروش و به طور کلی معاملات شفاف خواهد بود، بعد از بستر سازی قانونی، بورس کالا باید از وجود پتانسیل بالقوه در قوانین، آیین نامه های اجرایی و ابلاغیه ها را تنظیم می کرده تا تمامی ارکان و نهاد ها در شفاف‌سازی اقتصاد و راه‌اندازی دوباره چرخ اقتصاد کشور مشارکت کنند.

اما بستر سازی به چه معنا است؟
به عنوان مثال، برای بستر سازی مناسب، جهت افزایش حجم معاملات بورس کالای ایران باید اقداماتی همچون اعطای معافیت‌های مالیاتی برای فعالان حوزه بورس کالا ،دسترسی آسان به تسهیلات بانکی ،تخفیفات در خوراک پتروشیمی‌ها تأمین سرمایه در گردش و ... ایجاد شود.
با وجود این بسترسازی ها، بورس کالا از هر لحاظ می‌تواند برای اقتصاد کارکرد مطلوبی داشته باشد.اما در خصوص وضعیت بازار نیز باید به این نکته اشاره کرد که عملکرد بورس کالای ایران باعث شده تا همان‌طور که در ماه‌های انتهایی شش ماه اول ۹۳ بازار متعادل و مناسبی را تجربه کردیم ، چشم انداز این بازار در شش ماهه دوم سال ۹۳ نیز روشن جلوه کند .
زیرا اقدامات اخیر و تحولات بازار یا به قولی تکان خوردن بازار نوید بخش روز های خوبی در اقتصاد کشور است .
هرچند حجم معاملات به تاسی از وجود رکود در اقتصاد مناسب نبوده ،اما عملکرد بور س کالای ایران را در شش ماه نخست مناسب ارزیابی می‌کنم.
[

رویدادها و بازارهای اصلی و فرعی

آثار هفت گانه بورس کالا بر بازار فولاد

بورس کالای ایران با اتخاذ سازوکارهای مناسب، به مکانی امن برای انجام معاملات محصولات فولادی تبدیل شده که با اخذ تضامین کافی از طرفین معامله و نیز کارگزاری های مربوطه در صورت نکول یکی از طرفین معامله، می توان تمام یا حداقل بخش عمده ای از خسارات وارده به طرف مقابل را جبران کرد. این سازوکار به مرور زمان کارآمدتر شده، به طوری که در سال ۱۳۹۱ در مجموع ۳/۵ میلیون قرارداد در تالارهای مختلف بورس کالا به ثبت رسیده که از این میزان تنها چهار قرارداد نکول شد و خسارات مربوطه به طرف مقابل پرداخت شد.

اگران بازار فرعی با براده های فلزی

یکی از معضلات همیشگی دولت در صحنه اقتصاد، دادوستد اموال خود از طریق مزایده ها و مناقصه ها آن هم با پروسه ای زمان بر، پر هزینه و غیر شفاف بوده است که با توجه به تجربیات کشورهای پیشرفته و بورس های کالایی بزرگ دنیا، ایجاد بازاری برای معاملات اموال غیر منقول در کشور ما نیز بیش از گذشته احساس می شد. با سازوکاری که در بورس کالا طراحی شده، اموال غیرمنقول نهادهای دولتی و خصوصی با قیمتی رقابتی، شفاف و بر اساس معیارها و ضوابط مشخص به فروش می رسد و نرخ های شفاف تابلوی معاملات، جای پاکت مزایده ها را می گیرد.

هر ملکی فروختنی نیست

بانک ها ۱۵ هزار رقبه ملک را در تملک دارند که به دو دسته «املاک ملکی» (خریداری شده) و «املاک تملیکی» (املاک و مستغلاتی می شود که وثیقه پرداخت وصول اقساط بوده و پس از آنکه وام گیرنده از پرداخت اقساط خود امتناع کرده، بانک آن ملک را به تملیک خود در آورده است) تقسیم می شوند. بدین ترتیب می توان گفت که بانک ها امروز مشغول نگهداری املاکی هستند که از طرفی به ازای پرداخت تسهیلات غیر جاری، باید سود سپرده های شان را به صاحب سپرده بپردازند و از طرفی دیگر هر روز با افت قیمت ساختمان یا ماشین آلات یک کارخانه مواجه هستند.

جمال کر

تحلیلگر

برای جلوگیری از رانت خواری و ایجاد رقابت سالم در بازار محصولات پتروشیمی، مسوولان تصمیم گرفتند که عرضه محصولات در بورس کالا بر اساس ارز آزاد صورت گیرد. بر اساس ابلاغیه وزارت صنعت، معدن و تجارت در اواسط تیر ماه، محاسبه قیمت محصولات پتروشیمی در بورس کالا به جای ارز مبادله ای، بر اساس ارز آزاد صورت گرفت، به طوری که با تغییر فرمول قیمت پایه محصولات پتروشیمی، قیمت های پایه حدود ۱۱ درصد افزایش یافت.

اما این تصمیم، چه فرصت هایی را برای توسعه کمی و کیفی بازار خلق کرد؟ یکی از مزایای فروش محصولات پتروشیمی با ارز آزاد این است که سودهای کلان و غیرمنطقی دلالتان بازار از بین رفته و واسطه گری هم تا حدود زیادی از بین می رود، زیرا قسمت عمده این سودهای غیرمنطقی به دلیل اختلاف قیمت ها به وجود آمده است.

افزایش حجم عرضه ها، منطقی تر و شفاف تر شدن بازار، حذف واسطه گری و آزادی عمل بیشتر برای مصرف کننده واقعی در بورس کالا مهم ترین تاثیر سیاست مزبور است. در صورت عرضه مستمر پتروشیمی ها در بورس، تولیدکنندگان می توانند برای تولید خود برنامه ریزی کنند، چرا که می دانند مواد اولیه آنها به طور مداوم در بورس عرضه می شود و برای تامین آن مشکلی نخواهند داشت.

تولیدکنندگان چندین سال بود که به دلیل محدودیت های عرضه در بورس نمی توانستند به اقلام پتروشیمی مورد نیاز تولیدات داخلی خود برسند، به این صورت که برای هر محصول، چندین برابر تقاضا در سامانه معاملات ثبت می شد و برای خریداران باید سهمیه بالایی در سایت بهین یاب (سامانه ای که برای

آمارهای مقایسه ای یک آزادسازی

رانت زدایی از بازار پتروشیمی

رشد ۱۰ درصدی عرضه، کاهش ۸۱ درصدی تقاضا

در سال های گذشته افزایش نرخ ارز باعث شد بازارهای صادراتی به عنوان اهداف مهم فروش محصولات پتروشیمی شناسایی شده و عرضه محصولات در بازار داخلی با کمبود مواجه شود. این موضوع با توجه به عرضه محصولات در بورس کالا براساس ارز مبادله ای، باعث شد که اختلاف قیمت بین بازار آزاد و بورس کالا به وجود آید و موجب جذب بیشتر واسطه گران به سمت بازار محصولات پتروشیمی شود.

در نتیجه بخشی از تقاضا در بورس کالا به تقاضای دلالی اختصاص پیدا کرد و این تقاضای کاذب موجب شد معاملات برخی از محصولات پتروشیمی در بالاترین نرخ ممکن و در سقف ۵ درصد رقابت انجام گیرد؛ به گونه ای که تولیدکنندگان در تامین مواد مورد نیاز خود دچار مشکلات عدیده ای بودند.

نیز بر اساس آمار و اطلاعات پایگاه اطلاعاتی بورس کالای ایران دست آمده است.

ابتدا حجم عرضه و تقاضا و تغییرات تمامی مجتمع های پتروشیمی عرضه کننده در بورس کالا مورد بررسی قرار گرفته است، سپس این تغییرات در دو بخش محصولات پلیمری و شیمیایی و در نهایت حجم کل عرضه و تقاضا بررسی شده است. ←

تغییرات عرضه و تقاضای محصولات پلیمری ، قبل و بعد از تغییر روش نرخ گذاری محصولات پتروشیمی در بورس

نام پتروشیمی	عرضه (تن)		تقاضا (تن)		درصد تغییر
	قبل از آزاد سازی نرخ	بعد از آزادسازی نرخ	قبل از آزادسازی نرخ	بعد از آزاد سازی نرخ	
آروند	۱۰۱،۱۱۴	۱۱۵،۳۷۸	۳۵۲،۵۱۶	۵۳،۹۸۶	-۸۴.۷
امیرکبیر	۷۲،۶۲۰	۱۳۶،۸۵۰	۴۶۰،۲۵۰	۹۱،۱۰۰	-۸۰.۲
ایلام	۱۷،۶۴۴	۲۸،۷۱۶	۱۹،۶۹۰	۵۳،۱۹۶	۱۷۰.۲
آبادان	۱۲،۰۶۰	۲۳،۴۰۰	۶۶،۶۲۰	۱۴،۲۰۰	-۷۸.۷
آریا ساسول	۲۵،۵۱۹	۲۹،۶۵۶	۴۵۹،۱۱۴	۲۴،۳۰۹	-۹۴.۷
بندر امام	۱۱۳،۵۵۱	۹۸،۷۱۹	۹۸۳،۲۵۱	۱۴۰،۴۹۷	-۸۵.۷
پلی نار	۹،۳۹۷	۱۲،۹۹۹	۷۷،۵۴۴	۱۳،۳۹۸	-۸۲.۷
نیریز	۲۷،۴۵۰	۳۲،۳۸۰	۳۳۲،۴۶۰	۱۷۷،۰۱۰	-۴۶.۸
تندگویان	۱۵۴،۱۳۰	۱۴۱،۴۰۰	۷۵۱،۱۸۰	۹۱،۱۵۰	-۸۷.۹
جم	۲۶،۷۶۲	۷۴،۰۵۲	۱۶۳،۱۵۱	۴۶،۰۵۷	-۷۱.۶
رجال	۸،۲۹۴	۱۴،۳۴۶	۵۴،۶۴۸	۸،۶۶۷	-۸۴.۱
شازند	۶۰،۹۲۰	۳۴،۰۳۸	۵۲۵،۹۰۸	۳۱،۹۹۰	-۹۳.۹
غذیر	۱۶،۶۰۰	۱۵،۲۰۰	۵۹،۹۹۰	۱۱،۱۸۰	-۸۱.۴
قائد بصیر	۱،۶۰۰	۳،۳۰۰	۲۰	۰	-۱۰۰.۰
لاله	۱۵،۲۳۶	۲۱،۸۵۵	۱۹۹،۳۰۵	۱۴،۹۱۷	-۹۲.۵
مارون	۴۶،۷۳۷	۶۸،۳۷۶	۳۱۳،۸۳۷	۹۵،۶۳۴	-۶۹.۵
مهر	۱۸-۳۶۲	۱۷،۱۱۷	۸۶،۳۹۳	۱۶،۰۶۳	-۸۱.۴
پلی پروپیلین جم	۵۱،۱۱۰	۳۱،۴۸۴	۳۷۵،۲۷۹	۴۷،۱۰۴	-۸۷.۴
پلیمر کرمانشاه	۲۸،۶۴۹	۴۱،۴۷۴	۸،۱۶۹	۳،۲۱۲	-۶۰.۷
نوید زر شیمی	۱۸،۶۰۶	۳۰،۳۸۷	۲۴۷،۰۰۲	۴۶،۸۵۱	-۸۱.۰
مجموع	۸۴۶،۳۶۱	۹۷۱،۱۲۷	۵،۵۳۵،۲۵۷	۹۸۰،۵۲۱	-۸۲.۳

جدول شماره ۱

با توجه به تغییرات انجام شده در بازار ، و نگاهی اجمالی به جدول شماره ۱ و نمودار های ۲،۱ و ۳ می‌توان دریافت که در حوزه تولید محصولات پلیمری واحد های پتروشیمی با ۱۶ درصد رشد مواجه شدند . اما از سوی دیگر تقاضا در محصولات پلیمری به شدت کاهش یافته‌است، بطوریکه طبق آمار منتشر شده تقاضا در این حوزه ۸۲ درصد کاهش را تجربه کرده است. به نوعی می‌توان این کاهش تقاضا را موفقیت سیاست تغییر روش نرخ گذاری محصولات پتروشیمی و کاهش تقاضای کاذب در بازار دانست.

تغییرات عرضه و تقاضای محصولات شیمیایی ، قبل و بعد از تغییر روش نرخ گذاری محصولات پتروشیمی در بورس

نام پتروشیمی	عرضه		تقاضا		درصد تغییر
	قبل از آزاد سازی نرخ	بعد از آزادسازی نرخ	قبل از آزادسازی نرخ	بعد از آزاد سازی نرخ	
ارومیه	۱،۱۰۰	۶۰۰	۳۰۰	۰	-۱۰۰.۰
بوعلی سینا	۳۵،۲۰۰	۲۶۹۰۰	۱۲،۱۴۰	۷،۱۴۰	-۴۱.۲
بیستون	۱۲،۹۲۰	۹،۵۰۰	۴،۹۰۰	۱،۶۲۰	-۶۶.۹
خراسان	۶،۹۰۰	۳،۴۰۰	۳،۸۲۵	۲،۲۹۰	-۳۷.۵
شازند	۴۱،۹۴۳	۱۴،۹۹۳	۱۹۳،۵۶۴	۶۱،۵۱۲	-۶۸.۲
شیراز	۱۲،۲۰۰	۶،۷۰۰	۲۰۴،۳۹۰	۵۷،۶۳۰	-۷۱.۸
مارون	۹،۳۹۴	۱۹،۰۷۴	۴۲،۹۲۲	۱۴،۳۴۴	-۶۶.۶
سرمایه گذاری شیمیایی	۲۱،۷۸۰	۱۷،۶۰۰	۳۵،۱۰۰	۱۴،۴۰۰	-۵۹.۰
فرسا شیمی	۴۰،۴۸	۷،۵۹۰	۵،۹۴۰	۴،۱۵۸	-۳۰.۰
مجموع	۱۴۵،۴۸۵	۱۰۶،۳۵۷	۵۰۳،۰۸۱	۱۶۳،۱۹۴	-۶۷.۶

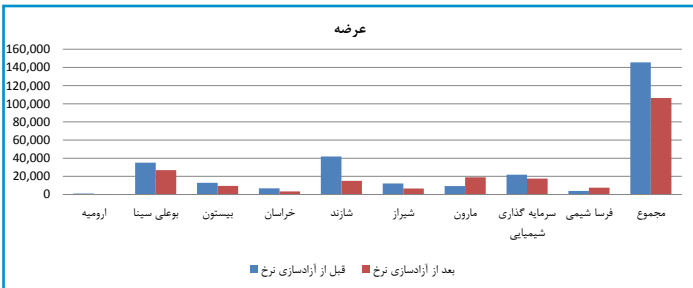
جدول شماره ۲

به نظر می رسد سیاست اتخاذ شده در کنار افزایش سقف نوسان مجاز معاملات محصولات پتروشیمی از ۵ به ۱۰ درصد تا حدود زیادی فضای بازار را به تعادل نزدیک کرده و تفاوت بین قیمت های بورس و بازار را کاهش داده است. به گونه ای که درصد بالایی از سفارش های ثبت شده در سیستم معاملات سفارش‌های واقعی بوده و تقاضاهای کاذب حذف شده‌است.

نمودار شماره ۴

تغییرات عرضه محصولات شیمیایی

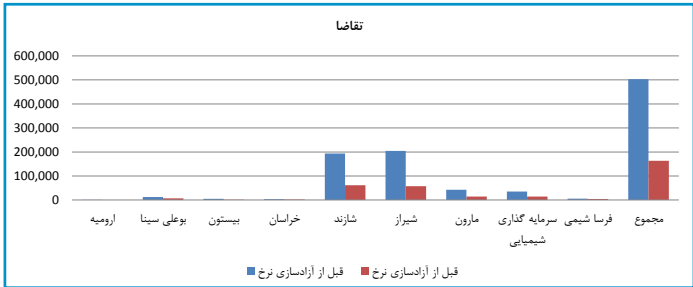
قبل و بعد از تغییر روش نرخ گذاری محصولات پتروشیمی در بورس

نمودار شماره ۵

تغییرات تقاضای محصولات شیمیایی

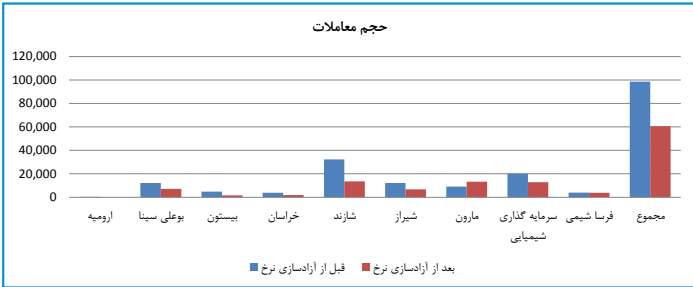
قبل و بعد از تغییر روش نرخ گذاری محصولات پتروشیمی در بورس

نمودار شماره ۶

تغییرات حجم معاملات محصولات شیمیایی

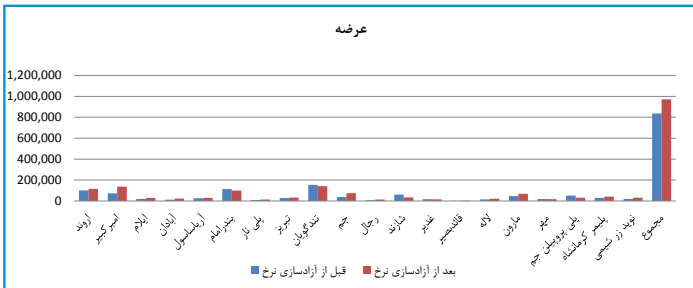
قبل و بعد از تغییر روش نرخ گذاری محصولات پتروشیمی در بورس

نمودار شماره ۱

تغییرات عرضه محصولات پلیمری

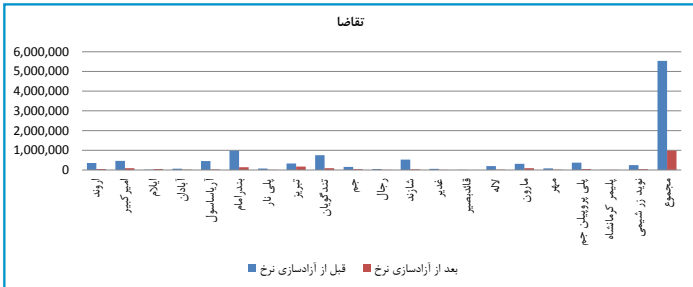
قبل و بعد از تغییر روش نرخ گذاری محصولات پتروشیمی در بورس

نمودار شماره ۲

تغییرات تقاضای محصولات پلیمری

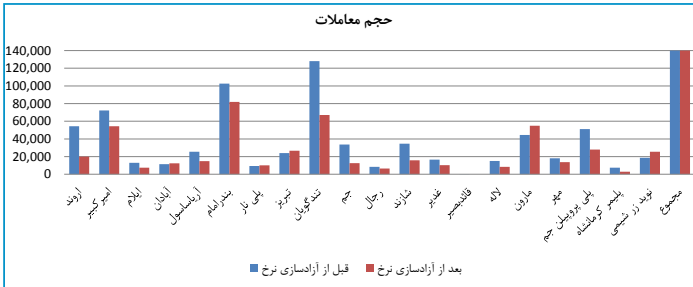
قبل و بعد از تغییر روش نرخ گذاری محصولات پتروشیمی در بورس

نمودار شماره ۳

تغییرات حجم معاملات محصولات پلیمری

قبل و بعد از تغییر روش نرخ گذاری محصولات پتروشیمی در بورس

تحلیل جداول

شود.همچنین کاهش نرخ ارز از طریق فروش محصولات بر اساس نرخ آزاد و تزریق این ارز به بازار، شفافیت بیشتر بازار، تقویت شرکت های پتروشیمی در بورس اوراق بهادار و افزایش شاخص های بورس، رقابتی شدن بیشتر بازار با محوریت بورس کالا و سهولت دست یابی مصرف کنندگان نهایی به کالای مورد نظر را می توان از مزایای دیگر این سیاست دانست.

در این بین،اگروزارت صنعت،معدن و تجارت این اطمینان را به تولیدکنندگان بدهد که پتروشیمی‌ها کل نیاز داخل را از طریق بورس کالا تامین می‌کنند، شاهد رشد تولید و رونق هر چه بیشتر در صنعت پتروشیمی کشور خواهیم بود.فروش محصولات پتروشیمی همسو با نرخ‌های جهانی، رانت بازار پتروشیمی را از بین می‌برد و انگیزه شرکت‌های پتروشیمی را برای تامین نیاز داخل بیشتر می‌کند.]

در بخش تقاضا در هر دو بخش پلیمری و شیمیایی کاهش بسیار شدیدی ملاحظه می شود که این میزان کاهش به ترتیب ۸۲ و ۶۸ درصد و در مجموع ۸۱ درصد است و نشان دهنده موفقیت بسیار زیاد این سیاست در کاهش تقاضای کاذب و تبدیل آن به تقاضای واقعی بوده است.به نظر می رسد سیاست اتخاذ شده در کنار افزایش سقف نوسان مجاز معاملات محصولات پتروشیمی از ۵ به ۱۰ درصد، تا حدود زیادی فضای بازار را به تعادل نزدیک کرده و تفاوت بین قیمت های بورس و بازار را کاهش داده است. به گونه ای که درصد بالایی از سفارش های ثبت شده در سیستم معاملات سفارش‌های واقعی بوده و تقاضاهای کاذب حذف شده است. در این بین، سازو کار و شفافیت معاملات بورس کالا می‌تواند به ثبات قیمت‌ها کمک کند و مانع از بالا رفتن کاذب قیمت‌ها

در بخش عرضه، ملاحظه می شود که میزان عرضه محصولات پلیمری حدود ۱۶ درصد رشد و محصولات شیمیایی حدود ۲۷ درصد کاهش را نشان می دهند. براساس آمارها، این کاهش عرضه در محصولات شیمیایی ناشی از بهسازی خطوط تولید (Overhaul) مجتمع های پتروشیمی و محصولات پتروشیمی شازند نظیر دی اتیل هگزانول، اتانول آمین، منومر وینیل استات و اتیلن گلایکول در مقاطع زمانی مختلف از نیمه دوم مرداد ماه به بعد بوده است که حجم زیادی از عرضه محصولات شیمیایی را به خود اختصاص میدادند. البته تولید تعدادی از محصولات پلیمری پتروشیمی شازند نیز در مقاطع زمانی کوتاه متوقف شده بود. اما در مجموع ملاحظه می شود که میزان عرضه کل محصولات پتروشیمی حدود ۱۰ درصد رشد داشته است.

بی شک یکی از مهم ترین دغدغه های هر یک از طرفین معامله در بازارهای سنتی(علی الخصوص در معاملات محصولات فولادی که ارزش معاملات بالاست)، نکول طرف مقابل است. در صورت عدم به کارگیری سازوکارهای مناسب، نه تنها به طرف مقابل نکول کننده خسارات زیادی تحمیل می شود، بلکه بی اطمینانی در چنین بازارهایی موجب کاهش حجم معاملات و در نتیجه پایین آمدن رتبه اعتباری آن می شود. بورس کالای ایران با اتخاذ سازوکارهای مناسب، به مکانی امن برای انجام معاملات محصولات فولادی تبدیل شده که با اخذ تضامین کافی از طرفین معامله و نیز کارگزاری های مربوطه(در صورت نکول یکی از طرفین معامله، می توان تمام یا حداقل بخش عمده ای از خسارات وارده به

طرف مقابل را جبران کرد. این سازوکار به مرور زمان کارآمدتر شده، به طوری که در سال ۱۳۹۱ در مجموع ۳/۵ میلیون قرارداد در تالارهای مختلف بورس کالا به ثبت رسیده که از این میزان تنها چهار قرارداد نکول شد و خسارات مربوطه به طرف مقابل پرداخت شد. این در حالی است که از آن زمان تاکنون نکولی در بورس کالا ثبت نشده که این امر موید صحت این ادعای است، اما در بازار سنتی فولاد، هفته ای نیست که شنیده نشود، معامله گری اقدام به امتناع از وجه معامله نکرده است.

کشف قیمت منصفانه و ثبات بازار

هر چند در سال های اخیر، به گواه برخی از صاحب نظران، در پاره ای از موارد ایجاد محدودیت (مانند قیمت گذاری دستوری، تعیین سقف قیمتی محدود) و نیز حجم پایین عرضه برخی از محصولات در بورس کالا مانع از تحقق کشف قیمت ها شده است، اما هر جا که این مکانیزم به طور مناسب اجرایی شد، در بازار آزاد نیز شاهد کنترل نوسانات قیمتی بودیم. به طور مثال با توجه به حجم مناسب عرضه محصولات ورق، همکاری تامین کننده در کشف مناسب قیمت ها و نیز اجرای صحیح مکانیزم عرضه و تقاضا در سال ۹۲ کمترین نوسانات را در بازار ورق فولاد مبارکه شاهد بودیم. در مثال دیگر می توان به رفع محدودیت های قیمت گذاری و

بورس کالای ایران با راه اندازی معاملات قراردادهای سلف، توانسته نقش موثری در تامین مالی عرضه کنندگان (به خصوص عرضه کنندگان محصولات فولادی) داشته باشد، به طوری که در سال گذشته در حوزه محصولات صنعتی و معدنی حدود ۱۶۴ هزار و ۹۰۶ میلیارد ریال تامین مالی از این طریق برای شرکت های عرضه کننده انجام شد

بورس کالای ایران با ایجاد بازاری شفاف و رقابتی که نزدیک به ۸۰ شرکت کارگزاری در آن پذیرفته شده اند، به صورت شبکه ای از سیستم بازاریابی منسجم در سراسر کشور درآمده که از این حیث می تواند به طور زیادی هزینه های بازاریابی شرکت ها را کاهش دهد

این شرایط باید از ابزارهای نوین مالی استفاده شود. بورس کالای ایران نیز با درک این موضوع نسبت به راه اندازی یکی از این ابزارها به نام قراردادهای سلف موازی استاندارد اقدام کرد، به طوری که در سال ۹۲ سلف موازی استاندارد میلگرد پذیرفته شد و در سال ۹۳ علاوه بر پذیرش سلف موازی استاندارد سنگ آهن شرکت صنعتی و معدنی گل گهر، حدود ۹۰۰ میلیارد ریال اوراق مربوطه منتشر و مورد معامله قرار گرفت.

راه اندازی این معاملات علاوه بر تامین مالی مورد نیاز شرکت های تولیدی مزیت هایی مانند ایجاد یک مرجع قیمت گذاری روزانه قابل اتکا برای بازار نقدی دارایی پایه، استانداردسازی محصولات و امکان تحویل فیزیکی دارایی پایه را در بر خواهد داشت. به نظر می رسد به زودی تعداد زیادی از عرضه کنندگان محصولات فولادی از این مزایا بهره مند می شوند.

برند سازی

بی تردید بورس کالای ایران جایگاه مناسبی در اقتصاد کشور کسب کرده که با توجه به مکانیزم های منسجم و کارآمد پذیرش، ورود شرکت ها به بازار بورس کالای ایران منجر به برندسازی برای شرکت های پذیرفته شده و فعال می شود. این برندسازی نه تنها موجب سهولت و رشد فروش محصولات شرکت های فولادی شده بلکه موجب شده آنها از سیستم بانکی نیز به طور مستقیم و غیر مستقیم منتفع شوند. به طور مثال، می توان به مصوبه های بسیاری از بانک ها (از جمله بانک اقتصاد نوین) در حمایت از تولیدکنندگان فولادی فعال در بورس کالای ایران و نیز خریداران محصولات شان به منظور ارایه تسهیلات هدفمند و به صرفه، با شرایط ویژه در سال های اخیر(به خصوص در سال ۹۳) اشاره کرد.

حذف واسطه ها

فعالین بازار فولاد به یاد دارند چه مشکلاتی در این بازار، قبل از تاسیس بورس وجود داشت. افزایش قیمت محصولات فولادی منوط به اخذ مجوز از کمیسیون تنظیم فولاد بود که فرآیندی زمان بر و پیچیده محسوب می شد. از طرفی با توجه به مشکلات سیستم فروش، حواله ها بیشتر در اختیار واسطه ها قرار می گرفت که این موضوع باعث تحمیل هزینه های سنگین به مصرف کنندگان این بازار می شد. با تاسیس بورس و ورود تولیدکنندگان فولاد به آن، کشف نرخ از شمول مذکور خارج شد و بر اساس مکانیزم عرضه و تقاضا انجام گرفت که با این حساب تمام فعالان و متقاضیان واجد شرایط، می توانند نسبت به خرید محصولات فولادی اقدام نده و به این ترتیب بخشی از سود واسطه ها به شرکت های تولید کننده و مصرف کننده بازگشت. این امر منجر به سوددهی بسیاری از شرکت های عرضه کننده محصولات فولادی شده که با ورود پول به چرخه تولید، توانستند بسیاری از طرح های توسعه ای خود را راه اندازی کنند.

کاهش هزینه های معاملاتی

بورس کالای ایران با ایجاد بازاری شفاف و رقابتی که نزدیک به ۸۰ شرکت کارگزاری در آن پذیرفته شده اند، به صورت شبکه ای از سیستم بازاریابی منسجم در سراسر کشور درآمده که از این حیث می تواند به طور زیادی هزینه های بازاریابی شرکت ها را کاهش دهد. بر پایه موارد مطرح شده می توان پیش بینی کرد با توجه به زیرساخت ها، پتانسیل ها و تجارب گذشته بورس کالای ایران، تعداد بیشتری از تولید کنندگان و فعالین بازار فولاد به حضور در این بازار متمایل شده که این امر بر رشد و توسعه اقتصادی کشور عزیزمان تاثیر بسزایی خواهد گذاشت.]

کالایی که توسط یک عرضه‌کننده در سایر بازارهای بورس پذیرفته شده باشد، قابلیت پذیرش از سوی همان عرضه‌کننده در بازار فرعی را ندارد. جهت هر نوبت عرضه کالا در بازار فرعی باید درخواستی مجزا به بورس ارائه شده و موافقت کمیته عرضه اخذ شود

در اطلاعیه عرضه برای بورس و خریداران وجود داشته باشد. همچنین عرضه‌کننده کالا باید توانایی تودیع وثایق لازم را جهت تضمین تحویل کالا نزد اتاق پایاپای داشته باشد و محدودیت قانونی جهت انجام معامله وی وجود نداشته باشد.

فقط یک بازار

لازم به ذکر است کالایی که توسط یک عرضه‌کننده در سایر بازارهای بورس پذیرفته شده باشد، قابلیت پذیرش از سوی همان عرضه‌کننده در بازار فرعی را ندارد. این گزارش همچنین حاکی است، جهت هر نوبت عرضه کالا در بازار فرعی باید درخواستی مجزا به بورس ارائه شده و موافقت کمیته عرضه اخذ شود. عرضه یک کالا در بازار فرعی دلیلی بر امکان تداوم عرضه آن بدون طی الزامات این بخش دستورالعمل نیست. کمیته عرضه حداکثر ۵ روز کاری پس از دریافت مستندات و اطلاعات کامل موضوع ماده ۴ دستورالعمل بازار فرعی بورس کالای ایران نظر خود را مبنی بر موافقت یا عدم موافقت با پذیرش کالا در بازار فرعی بورس اعلام می‌کند و در صورت موافقت کمیته عرضه با پذیرش کالا در بازار فرعی، بورس موظف است امیدنامه کالای پذیرش شده و سایر مستندات مربوطه را به سازمان ارسال کند. در صورتی که سازمان ظرف سه روز کاری نظر خود را مبنی بر عدم عرضه به بورس اعلام نکند، بورس می‌تواند نسبت به انتشار عمومی امیدنامه اقدام کند. شایان ذکر است کلیه مدارک و مستنداتی که در جریان بررسی پذیرش کالاها در بازار فرعی ارائه می‌شود، باید مستقلاً در سوابق بورس نگهداری شده و حسب درخواست سازمان بلافاصله ارائه شود و در صورتی که سازمان تشخیص دهد که در جریان بررسی و موافقت با پذیرش کالاها در بازار فرعی یا نحوه و میزان اطلاعات ارائه شده، مقررات رعایت نشده است، می‌تواند از عرضه کالا در بازار فرعی جلوگیری کند. همچنین پس از پذیرش و تا قبل از عرضه کالا در بازار فرعی هر زمان که کمیته عرضه تشخیص دهد که کالا شرایط پذیرش در بازار فرعی را از دست داده یا عرضه‌کننده آن مقررات را نقض کرده است، پذیرش آن کالا در بازار فرعی را لغو و از عرضه کالا در بازار فرعی جلوگیری خواهد کرد. البته پس از هر نوبت عرضه کالا، پذیرش آن در بازار فرعی طبق ترتیبات دستورالعمل بازار فرعی بورس کالای ایران خود به‌خود لغو می‌شود.]

سال ۹۱ هیات مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار دستورالعمل بازار فرعی بورس کالای ایران را تصویب و ابلاغ کرد. بر اساس این دستورالعمل، اموال غیر منقول و کالاهایی که طبق مقررات، شرایط پذیرش در بازار معاملات کالای فیزیکی را از دست می‌دهند، امکان معامله در بازار فرعی این بورس را خواهند داشت

بازگشت به ۹۱

بازار فرعی بورس کالای ایران به منظور ایجاد فضایی سهل‌تر و با استانداردهایی متفاوت برای انجام مبادلات در حال شکل‌گیری است. تصمیم‌گیری برای راه‌اندازی بازار فرعی در بورس کالا، با بحث در خصوص معاملات اموال غیرمنقول هم‌زمان شد. اواخر سال ۹۱ بود که هیات مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار دستورالعمل بازار فرعی بورس کالای ایران را تصویب و ابلاغ کرد. بر اساس این دستورالعمل، اموال غیر منقول و کالاهایی که طبق مقررات، شرایط پذیرش در بازار معاملات کالای فیزیکی را از دست می‌دهند، امکان معامله در بازار فرعی این بورس را خواهند داشت. همچنین، این بازار زمینه را برای عرضه محصولات که تاکنون شرایط عرضه در بورس کالا را نداشته‌اند، فراهم می‌کند.

بازاری با کاربری‌های فراوان

کالاهای پذیرش شده در بازار فرعی بورس کالای ایران شامل اموال غیرمنقول و منقول است. اموال غیر منقول شامل املاک و مستغلات با کاربری‌های گوناگون اعم از اداری، تجاری، مسکونی و اراضی زراعی است. اموال منقول نیز شامل کالاهای تعلیقی یا لغو پذیرش از بازار معاملات کالاهای فیزیکی بورس کالای ایران می‌شود. همچنین کالاهایی مانند قراضه آهن و محصولات باغی که ویژگی تداوم عرضه را ندارند، در این بازار عرضه می‌شود.

روش‌های عرضه در بازار فرعی

در بازار فرعی عرضه به دو روش حراج حضوری و عرضه یکجا انجام می‌شود. در عرضه به روش حراج حضوری، ثبت سفارش، معاملات، تسویه، پایاپای و تحویل کالا مطابق مقررات بازار معاملات کالای فیزیکی (بازار اصلی) بورس خواهد بود. در عرضه به روش حراج حضوری، در صورت عدم معامله کالا به میزان حداقل خرید جهت کشف نرخ، عرضه‌کننده می‌تواند تا پنج روز کاری پس از اولین اقدام به عرضه مجدد کالای خود کند. در صورت عدم فروش کالا در دومین عرضه، عرضه کالا در بورس منوط به ارائه درخواست به بورس و

مجدداً فرآیند پذیرش و عرضه خواهد بود. در عرضه یکجا، کارگزار فروشنده در صورتی مجاز به عرضه خواهد بود که معادل سه درصد ارزش کالای موضوع معامله براساس قیمت پایه را به صورت نقد یا ضمانت‌نامه بانکی بدون قید و شرط از فروشنده دریافت و حسب مورد به حساب اتاق پایاپای واریز یا به این اتاق تحویل دهد و تاییدیه اتاق پایاپای را مبنی بر سپردن تضامین مربوطه به بورس ارائه کند. پس از انتشار اطلاعیه عرضه توسط بورس، فروشنده نمی‌تواند از عرضه یکجا در بورس خودداری کند؛ مگر اینکه مراتب و دلایل انصراف خود را قبل از عرضه به بورس اعلام و موافقت بورس را اخذ کند.

مزایای بازار فرعی

یکی از معضلات همیشگی دولت در صحنه اقتصاد، دادوستد اموال خود از طریق مزایده‌ها و مناقصه‌ها آن هم با پروسه‌ای زمان‌بر، پر هزینه و غیر شفاف بوده است که با توجه به تجربیات کشورهای پیشرفته و بورس‌های کالایی بزرگ دنیا، ایجاد بازاری برای معاملات اموال غیر منقول در کشور ما نیز بیش از گذشته احساس می‌شد. با سازوکاری که در بورس کالا طراحی شده، اموال غیرمنقول نهادهای دولتی و خصوصی با قیمتی رقابتی، شفاف و بر اساس معیارها و ضوابط مشخص به فروش می‌رسد و نرخ‌های شفاف تابلوی معاملات، جای پاکت مزایده‌ها را می‌گیرد؛ تابلویی که همه افراد در کل کشور می‌توانند آن را به صورت آنلاین مشاهده کنند و به این ترتیب شفافیت این گونه معاملات بیش از هر زمان دیگری می‌شود. مزیت‌های تالار فرعی بورس کالا همچنین می‌توان به کاهش هزینه‌های مبادلات اموال غیرمنقول، کاهش بوروکراسی مبادلات، امکان نظارت‌های دقیق با استفاده از ابزارهای بورس و همچنین به صفر رسیدن احتمال هرگونه سوءاستفاده در جریان معامله اشاره کرد. از سوی دیگر، برخی محصولات هستند که امکان عرضه در بازار اصلی را نداشتند و تقاضا برای عرضه آن در بورس وجود داشت؛ از این رو سعی شد که با ایجاد بازاری جدید با مکانیسمی متفاوت از بازار اصلی، امکان عرضه و کشف نرخ محصولات مختلف در بورس کالا فراهم شود. کالاهایی در بازار فرعی بورس کالای ایران پذیرش می‌شود که ممنوعیت یا محدودیت قانونی برای معامله آن وجود ندارد. کالاهای عرضه شده باید دارای مشخصات، شرایط و کیفیت قابل احراز بوده و امکان تطبیق کیفیت آن با شرایط اعلامی

اکران بازار فرعی با

براده های فلزی

مژگان صانعی

سرپرست اداره اطلاع رسانی و ارتباط با رسانه‌ها

مدیرعامل «فام» از دست اندازهای عرضه املاک مازاد می‌گوید

هر ملکی فروختنی نیست

لیلی خامنه
گزارشگر

باوجود افزایش اموال تملیک شده توسط بانک ها در سالیان قبل، گویی امروز نبود خلا قانونی برای فروش املاک مازاد بانک‌ها موجب شده تا بانک‌ها بیشتر به سوی املاک داری و بنگاه داری سوق پیدا کنند، به طوری که چسبندگی آنها به این املاک به اندازه ای زیاد است که بانک‌ها ترجیح می‌دهند، بیشتر املاک‌دار باشند تا اینکه بانک‌دار. چالش خروج بانک‌ها از املاک‌داری عمری هفت ساله دارد، درسال ۱۳۸۸ بانک مرکزی عزم خود را جزم کرد تا بانکهای تحت نظارت خود را از املاک داری به سوی بانکداری سوق دهد به همین منظور درهمان زمان با همکاری ۱۰ بانک تجاری کشور، شرکتي تحت عنوان «فام»(فروش املاک مازاد) تاسیس شد تا بانک‌ها تمام املاک و مستغلاتی را که در ۲۶ سال قبل تحت تملک خود در آورده اند را به صورت مزایده از طریق این شرکت ودرشرایطی شفاف به فروش برسانند. این درحالیست که در این مدت مدیرانی که برصندلی مدیریت این شرکت تکیه زده اند تا بانک‌ها را درراستای خروج از بنگاهداری یاری دهند، بارها از عدم همکاری بانک‌ها گلایه کرده‌اند.

نمای اول: بانکداری املاک دار؟

براساس آخرین آمار منتشر شده از سوی شرکت «فام» ، بانک‌ها در۲۶ سال اخیر در مجموع ۱۵ هزار رقبه ملک را تحت مالکیت خود درآورده اند.

نمای دوم: بانکدار پاسخ‌گوی سپرده‌گذار

هم اکنون بانکها ۱۵ هزار رقبه ملک را درتملك دارند که به دو دسته تقسیم می‌شود؛ «املاک ملکی» که از سوی بانکها به واسطه اموری خریداری شده و دسته دیگرهم «املاک تملیکی» بانک‌ها هستند که شامل املاک و مستغلاتی می‌شود که وثیقه پرداخت وصول اقساط بوده و پس از آنکه وام گیرنده از

پرداخت اقساط خود امتناع کرده، بانک آن ملک را به تملیک خود در آورده است.بدین ترتیب می توان گفت که بانکها امروز مشغول نگهداری املاکی هستند که از طرفی به ازای پرداخت تسهیلات غیر جاری، باید سودسپرده های شان را به صاحب سپرده بپردازند و از طرفی دیگرهرروز با افت قیمت ساختمان یا ماشین آلات یک کارخانه مواجه هستند که بانکها با فروش آنها می توانند موجبات بازگشت واحد را به چرخه تولید فراهم کند.در واقع بخش قابل توجهی از منابع بانکی،جس شده است. اما این ماجرا چند بعد دارد و تمام روایت فوق،یک سوی داستان است. از روزی که سایه رکود بر آسمان بازار مسکن پهن شد و هیات دولت عرضه املاک مازاد دستگاههای دولتی را به منظورتعديل بیشتر قیمت مسکن تصویب کرد، بانک‌ها با چالش‌های جدی‌تری درفروش املاک خود مواجه شدند،چرا که اولتیماتوم ها جدی تر و جدی تر می شد. در ۱۱ آذرماه سال ۸۸ ، ۱۰ بانک تجاری کشور چهار دوره مزایده برای فروش املاک مازادشان که واحد مسکونی ، خانه ویلایی و ملک تجاری بود ، برپا کردندکه درفروش آنها نتیجه چندان موفقی نداشتند و با مشکلات بسیاری همراه بود.

نمای سوم :فام چه کرد؟

استقبال سرد مردم و خریداران، آنها را در فروش املاکشان ناکام گذاشت که درهمان زمان تحلیل های متفاوتی همچون انتظار مردم برای کاهش بیشتر قیمت مسکن، بالا بودن قیمت‌ها، نداشتن خاصیت مصرفی برای املاک و... مطرح شد.اما شرکت فام با وجود چالش هایی که در مسیر خود داشت،به‌فعالیت خود ادامه داد.براساس آخرین آمار شرکت «فام»، از سال ۸۷ تاکنون این شرکت درمجموع ۴۱ مزایده برای فروش ۱۳۰۰ ملک به ارزش ۴۲۰۰ میلیارد ریال برگزار کرده که نسبت به کل املاک بانکها، رقم چندان قابل توجهی نیست.

نمای چهارم:مذاکره در خیابان طالقانی

حال بعد از گذشت هفت سال تلاش نه چندان رضایت‌بخش در این مورد، این بار وزیرامور اقتصاد و دارایی ، «علی طیب نیا» تصمیم دارد با همکاری بانک مرکزی، تا سه سال آینده سهم بانکها را از املاک داری به شدت کاهش دهد.مساله‌ای که ارزش و حجم دقیق آن کاملاً مشخص نیست. آخرین ضرب الاجل بانک مرکزی به بانک‌ها برای ارایه فهرستی از املاک مازادشان به بانک مرکزی اوایل مهرماه امسال پایان یافت تا بدین ترتیب بانکها درمدت سه سال خود را از املاک و مستغلات داری رها کنند.

آخرین ضرب الاجل بانک مرکزی به بانکها برای ارایه فهرستی از املاک مازادشان به بانک مرکزی اوایل مهرماه امسال پایان یافت تا بدین ترتیب بانکها درمدت سه سال خود را از املاک و مستغلات داری رها کنند

درهمین راستا، «شرکت فام با تجربه ای هفت ساله به منظور شفاف سازی معاملات از سویی و فروش زودتر این املاک درشرایطی که چتررکود بر بازار مسکن همچنان سایه انداخته است، ازچندماه قبل با مدیران بورس کالا برای عرضه و فروش این املاک در بورس کالا وارد مذاکره شدتا بخشی ازفروش املاک ازطریق تالاربورس کالا در خیابان طالقانی انجام شود که گویی این موضوع بامشکلاتی روبه رو بوده و نتیجه چندان مطلوبی برای هردوطرف نداشته است،برای اینکه به موضوع از هر دو طرف نگریسته شود، با «حسن یمنی» مدیرعامل شرکت «فام» گفت و گویی اختصاصی انجام داده ایم که به شرح زیراست:

«قبل از ورود به بحث، لطفاً بگویید چرا تاکنون درفروش املاک مازاد به نتیجه لازم و موفق دست نیافته ایم؟

تجربه چندساله نشان می دهد که نبود یک قانون منسجم با ضمانت قانونی لازم و عدم حمایت دولت از آن موجب شده بانکها به بخشنامه ها و ضرب الاجل هایی که از سوی بانک مرکزی برای فروش املاک مازادشان صادر می شود توجه چندانی نداشته باشند و در مقابل اجرای آن از خود مقاومت نشان دهند.

«مذاکرات شما برای فروش املاک خود دربورس کالا از چه زمانی آغاز شد؟

دریک سال اخیر چند جلسه با مدیران بورس کالا برای تعیین نحوه ورود املاک و مستغلات به تابلوی بورس کالا و نحوه عرضه و دادوستد آنها وارد مذاکره شدیم که هنوز هم نتوانستیم به یک نتیجه واحد و مورد قبول دست یابیم.

«چرا؟

بورس کالا به صورت خیلی خاص موضوع فروش املاک را مطرح می کند، به عبارتی به املاک و مستغلات همانند یک کالا می نگرد، درصورتی که کار ما با قانون مناقصات انجام می شود.

تفاوت نظرات اصلی بر سر چیست ؟

موارد متعددی است،برخی مسایل به استانداردهای عرضه در بورس کالا باز می گردد و برخی از موارد به شیوه فعالیت شرکت ما و فروش املاک مازاد یا ویژگی های املاک مازاد،به عنوان نمونه آنها می گویند هرعرضه باید متشکل از یکجی به ارزش ۱۰ میلیارد تومان باشد، به عبارتی هربار و درهرعرضه باید بسته ای متشکل از چند ملک ایجاد شود که این نحوه فروش و قیمت گذاری کار را برای ما بسیار سخت و مشکل می کند.

«دیگرچالش های شما چیست؟

از سویی دیگر بورس کالا می گوید خریدار و فروشنده هرکدام باید پنج درصد از ارزش ملک را به عنوان وثیقه نزد ما بگذارند، درصورتی که این کار چندان ممکن یا متداول نیست،بله ، درصورتی که در روش ما کار به این صورت نیست؛ ما درهمان قدم اول، از خریدار فقط مبلغی به عنوان ضمانت دریافت می کنیم،ضمن اینکه وقتی بورس کالانسبت به فروش ملک اقدام می کند ، دیگر واسطه ای میان آنها نیست، درحالی که در روش ما ، «فام» به عنوان یک واسطه، تمام کارهای لازم را برای انعقاد قرارداد میان خریدار و فروشنده انجام می دهد ، اما در بورس کالا هیچ کدام از این کارها انجام نمی پذیرد.

«کارمزد شما برای هرقرارداد چقدر است؟ درفروش نقدی، یک درصد و در نقد واقساط نیم درصد.

«آیا بانکها با فروش املاک خود دربانکها موافق بودند؟

نه چندان، زیرا فروش املاک در بورس کالا عملیات پیچیده‌ای دارد ، بخشی از املاک بانکها زمین های خیلی کوچک کشاورزی است که به عنوان مثال ۲۰ میلیون تومان قیمت دارد، ودر مناطقی دورافتاده یا روستایی واقع است که اغلب اهالی آن روستا قصد خرید آن ملک را دارند ، درحالی که، دسترسی آنها و مراحل ورود به بورس کالا برای شان بسیار مشکل است .

از سوی دیگر، فروش املاک از طریق بورس کالا، نیازمند داشتن یک واسطه گر مالی یا همان کارگزار است که درعمل برای خریداران از روستایی دور چندان مورد پذیرش نیست.

درحالی که مزیت ما این است که درفروش ازطریق مزایده «فام»، ریزدانه هر ملک را می فروشیم، بدون نیاز به واسطه گرمالی و عدم پرداخت کارمزد،به همین دلیل استقبال ازخرید این املاک در بورس کالا، چندان موفق نخواهد بود.

به همین دلیل، ما معتقدیم، شرایط فروش املاک از طریق بورس کالا بسیار مشکل ، پیچیده و پریچ و خم است، حتی درجلساتی که دربورس کالا برگزار شد، با حضور تعدادی از اداره املاک بانکها، آنها نیز با فروش املاک دربورس کالا موافق نبودند.

«فکر نمی کنید قیمت‌ها در بورس رقابتی تر کشف شود؟

بدون شک مکانیزم های بورس کالا شفاف است،اما در مورد فروش املاک مازاد مساله فقط شفافیت نیست. بعید

درسال ۸۸ بانک مرکزی عزم خود را جزم کرد تا بانک‌های تحت نظارت خود، را از املاک داری به سوی بانکداری سوق دهد ؛ درهمان زمان با همکاری ۱۰ بانک تجاری کشور، شرکت «فام» (فروش املاک مازاد) تاسیس شد تا بانک‌ها تمام املاک و مستغلاتی خود را به صورت مزایده از طریق «فام» به فروش برساند

می دانم ، زمانی که بورس کالا برای عرضه این املاک در تابلوجهت کشف دارد، کافی باشد.مدت،یکی دو روزه برای فروش املاک کافی نیست.املاک جنس مصرفی نیست، درحالی که فرایند مزایده، مدت زمان طولانی است و گاه ۱۰ روز طول می کشد. دراین مدت، باید آگهی درو روزنامه چاپ شود تا در این فاصله ، هر متقاضی بتواند به راحتی، به شرایط مزایده و خرید ملک دسترسی پیدا کند. ما افزایش سطح دسترسی و انتشار اطلاعات معامله در گستره وسیع تر را شفافیت در روش مزایده می دانیم؛ با سابقه و تجربه هایی که درشرکت داریم ومذاکراتی که در بورس کالا داشتیم ، بعید می دانم ازهر دوطرف معامله، یعنی فروشنده و خریداراستقبالی صورت گیرد.

نکته مهمی هم که وجود دارد این است که بسیاری از املاک بانکها مانند بانک کشاورزی و صنعت و معدن،در محل اجرای طرح است و املاک شان اصلا شش دانگ نیست تا بتوانیم آنها را به صورت یک پکیج در بورس عرضه کنیم، به عنوان مثال، ما مجبوریم برای تشکیل یک بسته ده میلیارد تومانی بیش از چند ملک را قرار دهیم که عملاً خریدار برای داشتن و تملک یکی از آنها با مشکلات بسیاری مواجه است.

«یعنی مقررات معاملات در بورس کالا برای انجام چنین کاری از نظر پراکندگی ، قوانین و شرایط، هنوز خود را مطابقت نداده است؟

بله ، ببینید درلیست هر مزایده فام، بسیاری از ملک ها زیر ده میلیارد تومان است ؛بسیار دیده می شود که ارزش سی ملک می شود ده میلیاردتومان ودراین میان، خریدار فقط یک ملک از این سی ملک را می خواهد؛ باید برود به دنبال ۲۹ خریدار دیگر، حال در این میان، یک ملک ارزنده است و دیگری خیر.

«در پایان شما چه پیشنهادی دارید؟

پیشنهاد ما کاملاً شفاف و روشن است.از تمامی روش ها برای فروش املاک مازاداستفاده شود. دولت باید با اجبار و الزام قانونی، تمامی بانکها رابه فروش املاک مجبور کند تا هربانکی موظف باشد بدون هیچ گونه کم و کاست، ملک ها را در حالت عدل و انصاف بفروشد. بنابراین برحسب ارزش املاک،فوریت فروش،ارزندگی و وجودمشتری باید به هر شیوه فروش املاک به شکل مزایده وبورس کالا توجه توامان داشت.با توجه مشکلات نظام بانکی و ضرورت فروش املاک، نمی توان بانکها را وادار به عرضه از یک مسیر کرد،به عبارتی، یک تقسیم کار صورت گیرد تا در یک بازاررقابتی و باتوجه به ظرفیت‌های ایجاد شده،دارایی بانکها نقد شود. [

بورس کالا

مقالات تخصصی

مقاله ای درباره نقش و کار آیی ماده ۳۳

کشورهای مختلف جهان متأثر از نظام سیاسی و اقتصادی حاکم، به نوعی حمایت از کشاورز و کشاورزی را سرلوحه کار خود قرار می دهند و به روش های مختلف از این بخش حمایت می کنند. کشور ما نیز هیچ گاه از این قاعده مستثنا نبوده و همواره داعیه حمایت از بخش کشاورزی را داشته است. برای اعمال سیاست حمایتی از کشاورزان در قالب خرید تضمینی، لازم است فرایندی نسبتاً پیچیده انجام شود.

صفحه ۴۵

مقاله ای درباره کاربرد فسخ و انفساخ

«انفساخ» در لغت به معنای تباه شدن عقد، گسیختن، شکسته شدن عقودی مثل بیع و ازدواج بوده و مقصود از انفساخ بیع، باطل شدن آن است. انفساخ در اصطلاح حقوقی عبارت از این است که رابطه ناشی از عقد بدون کاربرد قصد عاقد یا متعاقدين، به حکم قانون یا عرف، گسیخته شود و عقد از بین برود، مانند تلف شدن کالا قبل از تحویل به خریدار. قهری بودن انحلال در تمام مواردی که واژه «انفساخ» به کار برده می شود، به این معنی است که عقد بدون این که نیاز به عمل حقوقی اضافی باشد، خودبه خود از بین می رود.

صفحه ۴۹

معرفی تازه های نشر بورس کالای ایران

کتاب «مجموعه قوانین و مقررات بورس کالای ایران» و کتاب «بورس های کالایی جهان؛ گذشته ،حال و آینده» عناوین کتاب هایی است که بورس کالای ایران در چند ماه گذشته توانسته است منتشر کند. از سویی این دو کتاب از زمان انتشار تا زمان حال به عنوان دو کتاب مرجع در حوزه بورس به خصوص بورس های کالایی مورد استفاده و توجه قرار گرفته است. خواندن این دو کتاب به فعالیت های امن از نظر حقوقی می تواند به فعالان بورس کالا کمک شایانی کند.

صفحه ۵۳

استفاده از ظرفیت اقتصاد ملی با رویکردهای نوین

کارکرد ابزارهای مالی جدید در بورس کالا

علیرضا ناصرپور

رئیس اداره توسعه ابزارهای مالی نوین

در آغاز دهه دوم از فعالیت بورس های کالایی در ایران عاملی که می تواند این بازار ساختاریافته در کشور را متحول کند، بدون تردید نوآوری در ابزارهای معاملاتی است.

نوآوری های مالی همواره در پاسخ به نیازهای فعالان بازارهای مالی و بخش واقعی اقتصاد شکل می گیرد. طبق تعریف توفانو «نوآوری مالی فعالیت خلق و سپس عمومی سازی ابزارها، تکنولوژی ها، نهادها و بازارهای مالی جدید است.» همانطور که از اسم این واژه پیداست، نوآوری مالی به معنی ابداع و کاربردی کردن ابزاری جدید است که رافع نیازهای تأمین مالی یا پوشش ریسک باشد، با این وجود در ایران و بیشتر بازارهای مالی دنیا، نوآوری مالی در بازارهای پول و سرمایه در اغلب موارد، صرفاً تطبیق نوآوری های صورت گرفته در کشورهای توسعه یافته بوده است. در حقیقت اکثریت قریب به اتفاق نوآوری های محض در وال استریت صورت می گیرد و در سایر بازارهای مالی، صرفاً هضم نوآوری اتفاق می افتد.

در کشور ما، به طور عمومی نوآوری های مالی به صورت کانالیزه از سوی نهادهای ناظر بازار سرمایه پیگیری شده است که البته این امر با توجه به شرایط خاص کشور و عدم توسعه یافتگی کافی در بدنه بازار سرمایه، عدم وجود بازارهای خارج از بورس (OTC) فعال در نظام مالی ایران و عدم آشنایی فعالان بخش واقعی اقتصاد با راه حل های موجود در بازارهای مالی برای پاسخگویی به نیازهایشان، تا حدی طبیعی جلوه می کند. بخش مهمی از نوآوری های مالی که همانا نوآوری ها در توسعه ابزارهای مشتقه است با نام بورس های کالایی در دنیا شناخته می شود. اصولاً تا قبل از دهه ۷۰ میلادی معاملات مشتقه روی دارایی های مالی رواج چندانی نداشته و مختص به بازارهای کالایی بوده است. تا اینکه بورس کالایی شیکاگو به عنوان بزرگترین بورس کالایی جهان در سال ۱۹۷۱ اقدام به راه اندازی بخش جداگانه ای تحت عنوان بازار بین المللی پولی (البته این بازار بعدها در سال ۱۹۸۶ در بورس شیکاگو ادغام شد) کرد که برای اولین مرتبه در آن، قرارداد آتی نرخ ارز در سال ۱۹۷۲ به کار گرفته شد.

این اقدام، به طور خاص تحول بسیار بزرگی در زمینه قراردادهای مشتقه بورسی و به طور کلی بازارهای مالی بود. برای اولین بار قراردادهای آتی روی یک دارایی مالی راه اندازی شد و این امر خود آغازی بود برای توسعه فزاینده بازارهای آتی اوراق بهادار و آتی های مالی، به طوری که در سال ۱۹۸۶ یعنی ۱۴ سال بعد از راه اندازی این قرارداد؛ «مرتن میلر» برنده نوبل اقتصاد قراردادهای آتی مالی را مهمترین نوآوری مالی در ۲ دهه اخیر برشمرد.

این امر نشان دهنده تأثیر شگرف توسعه ابزارهای مشتقه از بازارهای کالایی به بازارهای مالی است. معمولاً اهداف بورس ها از معرفی ابزارهای جدید معاملاتی متنوع سازی سبد ابزارها برای پاسخگویی به نیازهای معاملاتی مشتریان خود و افزایش حجم معاملات است. اما نوآوری های مالی با هر هدفی که صورت گرفته باشند، کارکردهای قابل توجهی در اقتصاد کلان یک کشور ایفا می کنند که از جمله مهمترین آن ها می توان به موارد ذیل اشاره کرد.

پوشش ریسک

حرکت به سمت نوآوری های مالی در بورس کالای ایران به مانند بسیاری دیگر از بورس های کالایی جهان عمدتاً در توسعه معاملات مشتقه نمود پیدا می کند، که در این مسیر توسعه کمی ←

معاملات آتی روی دارایی‌های جدید و راه اندازی معاملات اختیار مهمترین گام‌های بورس کالای ایران است. یکی از اهداف اساسی نوآوری‌های مالی در حوزه معاملات مشتقه کمک به پوشش ریسک فعالان بخش واقعی اقتصاد بوده است.

اصولاً وجود ابزارهایی برای مدیریت ریسک در حوزه‌های تولیدی یکی از نشانه‌های توسعه یافتگی یک اقتصاد است.

یک بنگاه تولیدی باید این امکان را داشته باشد که بتواند ریسک‌های غیر ضروری از جمله ریسک نوسانات قیمت مواد اولیه و محصولات را با استفاده از ابزارهای مناسب و متنوع منتقل کرده و به ریسک‌های مرتبط با حوزه تولید و فرایندهای تولیدی خود بپردازد.

اگر چه بخش قابل توجهی از حجم معاملات قراردادهای مشتقه در بورس‌ها توسط سفته‌بازان انجام می‌گیرد با این حال فلسفه اصلی راه‌اندازی معاملات یک قرارداد مشتقه روی یک دارایی کمک به متقاضیان پوشش ریسک در آن دارایی است و البته وجود سفته‌بازان برای کمک به نقدشوندگی بازار و نیز خرید پوشش دهندگان ریسک اجتناب ناپذیر است.

انواع قراردادهای مشتقه از جمله قراردادهای آتی و اختیار معامله امکان پوشش ریسک مناسب را فراهم کرده و بازاری کارا جهت انتقال ریسک و اصولاً قیمت‌گذاری ریسک فراهم می‌کنند.

تأمین مالی

اگرچه نوآوری‌های صورت گرفته در حوزه معاملات مشتقه متعارف به صورت مستقیم نقش‌چندانی در کمک به تأمین مالی ندارند، ولی نوآوری‌های صورت گرفته در حوزه تأمین مالی

مبتنی بر کالا نقش انکار ناپذیری در کمک به تأمین مالی فعالان بخش واقعی اقتصاد دارد.

یکی از این ابزارها که با موفقیت مراحل انتشار در بورس کالای ایران را سپری کرده، قراردادهای سلف موازی استاندارد بوده است که به اوراق سلف مشهور است. استفاده از این اوراق ظرفیت قابل توجهی در اختیار بنگاه‌های تولیدی برای تأمین مالی مستقیم از بازار سرمایه قرار می‌دهد. با توجه به ماهیت بین حوزه ای این تأمین مالی، این ابزار می‌تواند باعث پیوستگی بیشتر بورس کالای ایران با سایر بخش‌های بازار سرمایه شده و بورس کالای ایران تبدیل به جز لاینفک بازار سرمایه ایران برای پاسخگویی به نیازهای تأمین مالی و پوشش ریسک فعالان اقتصادی شود.

معرفی این ابزار در بورس کالای ایران بدین معنی است که بورس‌های کالایی این امکان را خواهند داشت که با بهره‌گیری از یک ابزار ساختاریافته مدرن نیازهای تأمین مالی بخش تولید را در اقتصاد به نحو مناسبی پاسخگو باشند.

همچنین استفاده از این ابزار نشان می‌دهد علاوه بر استفاده از تجربیات بورس‌های مشابه در سطح دنیا توجه به معیارهای شرعی موجود در کشور می‌تواند در توسعه دسته ای دیگر از ابزارهای مالی در قالب ابزارهای اسلامی مورد توجه قرار گیرد و همزمان پاسخگویی به نیازهای واقعی اقتصاد ملی را نیز در نظر داشته باشد.

کشف قیمت

یکی از مهمترین کارکردهای توسعه ابزارهای مالی جدید در حوزه کالایی و به خصوص قراردادهای مشتقه کالایی کمک به کشف قیمت مناسب کالاها بوده است.

ماده ۳۳؛ از سیاستگذاری تا اجرا

راهکار بورس کالا برای افزایش بهره‌وری کشاورزی

اکبر میرزاییور

رییس اداره ابزارها

بخش کشاورزی به دلیل اهمیت و جایگاه ویژه در زمینه تأمین امنیت غذایی جامعه، از موقعیت والایی در میان سیاستگذاران کشورهای مختلف برخوردار است. از این رو، این بخش همواره در کانون توجه تصمیم‌گیران بوده و در حمایت از آن، کمتر کسی زبان به انتقاد باز می‌کند. در جهانی که به دلیل گسترش تجارت بین‌المللی و یکپارچگی بازارها، کشورهای جهان بر اساس مزیت نسبی خود، آموزه‌ها و تعصبات خودکفایی را به کناری می‌نهند، بخش کشاورزی یک استثنا به حساب می‌آید و سیاستگذاران پیوسته از خودکفایی این بخش داد سخن فرا داده و از خودکفایی کشورشان در تولید محصولات کشاورزی بر خود می‌بالند.

و ترویج، توسعه و عمران روستاها، ایجاد شبکه‌های آبیاری و زهکشی، حفاظت از محیط‌زیست و سایر فعالیت‌های عمرانی بخش کشاورزی اعطا می‌شود. گروه سوم؛ یارانه‌هایی است که به منظور تسهیل امکان تولید یا مصرف محصولات کشاورزی به تولیدکنندگان یا مصرف‌کنندگان پرداخت می‌شود که از آن جمله می‌توان به اعطای انواع یارانه‌ها برای کاهش بهای تمام شده محصولات کشاورزی برای مردم یا اعطای یارانه برای اجرای سیاست خرید تضمینی اشاره کرد که مورد آخر، تمرکز اصلی مقاله حاضر است.

نحوه انجام خرید تضمینی

برای اعمال سیاست حمایتی از کشاورزان در قالب خرید تضمینی، لازم است فرایندی نسبتاً پیچیده انجام شود. در این بخش، به اختصار به این

کشورهای مختلف جهان متأثر از نظام سیاسی و اقتصادی حاکم، به نوعی حمایت از کشاورز و کشاورزی را سرلوحه کار خود قرار می‌دهند و به روش‌های مختلف از این بخش حمایت می‌کنند. کشور ما نیز هیچ‌گاه از این قاعده مستثنا نبوده و همواره داعیه حمایت از بخش کشاورزی را داشته است. سیاست‌های حمایتی دولت از بخش کشاورزی را در مجموع می‌توان در سه گروه کلی دسته‌بندی کرد: گروه اول شامل انواع معافیت‌ها و امتیازهای قانونی است که به نوعی به بهره‌برداران این بخش اعطا می‌شود؛ از قبیل معافیت‌های مالیاتی، تعرفه‌های وارداتی محصولات کشاورزی، اعطای تسهیلات ارزان قیمت بانکی، نرخ یارانه‌های آب و سایر حامل‌های انرژی و گروه دوم؛ یارانه‌هایی است که با هدف توسعه زیرساخت‌های بخش کشاورزی تحقیقات، آموزش

فرایند پرداخته می‌شود. مراحل خرید تضمینی به این شرح است:
- پیشنهاد قیمت خرید تضمینی براساس هزینه تولید و نرخ تورم در کارگروه تخصصی تا پایان مرداد ماه برای سال آینده؛
- تصویب ازسوی دولت و اعلام قیمت‌های تضمینی مصوب تا پایان شهریور ماه؛
- ابلاغ به وزارت جهاد کشاورزی و انتشار در رسانه‌ها؛
- درخواست معاونت زراعت برای شروع خرید تضمینی پس از برداشت محصول و در صورت پایین بودن قیمت بازار از قیمت خرید تضمینی اعلام شده؛
- صدور ابلاغیه خرید تضمینی به مباشر خرید (سازمان تعاون روستایی با امضای وزیر جهاد کشاورزی)؛ ←

– صدور دستورالعمل اجرایی خرید از سوی سازمان تعاون روستایی برای استان ها؛
– هماهنگی برنامه خرید تضمینی با سازمان جهاد کشاورزی استان و شهرستانها جهت تعیین مراکز خرید ، انتخاب پیمانکار حمل و...؛
– تامین نقدینگی مورد نیاز استانها و پرداخت بهای محصول؛
– انتشار مزایده فروش و مشخص شدن خریدار و عقد قرارداد فروش؛

همان گونه که ملاحظه می شود، خرید تضمینی سیاستی زمان بر، پر هزینه و با تشریفات قابل توجه بود که یکی از دلایل ناکارایی این سیاست است.

مشکلات اجرای سیاست خرید تضمینی
سیاست خرید تضمینی بر اساس قانون مصوب سال ۱۳۶۸ و اصلاحیه های سال های ۱۳۷۲، ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ در واقع مهم ترین سیاست حمایتی دولت از بخش بازرگانی محصولات کشاورزی در کشور است. بر اساس این قانون «به منظور حمایت از تولید محصولات کشاورزی اساسی و ایجاد تعادل در نظام تولید، جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ضرر و زیان کشاورزان، دولت موظف است همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی شامل گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر قند، پنبه‌وش، دانه‌های روغنی، سیب‌زمینی، پیاز و حبوبات را تضمین کند و حداقل قیمت‌خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خریدآن‌ها از طریق واحدهای ذیربط اقدام کند .»

اما نکته اینجاست که اجرای این سیاست با برخی مشکلات جدی مواجه است؛ نخست این که بر اساس این ماده قانونی، یکی از اهداف دولت از اعمال این سیاست، جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و به نوعی استاندارد سازی این محصولات است که دقیقاً جهتی خلاف این هدف پیموده شد. به این معنی که کشاورزان بی کیفیت ترین محصول تولید شده خود را راهی انبارهای دولتی و فروش در قالب سیاست خرید تضمینی کردند و محصولات با کیفیت خود را به واسطه ها و با قیمتی بالاتر (و نه واقعی) به فروش رساندند. دوم این که تعیین قیمت های تضمینی از سوی دولت که صرفاً بر اساس بهای تمام شده تولید به علاوه حاشیه سود انجام می شود، ایجاد تعادل در بازار محصولات کشاورزی را نه فقط تسهیل نمی کند، بلکه آن را با چالش جدی مواجه می کند؛ به طوری که همه ساله شاهد دو یا گاه چند قیمت برای محصولات کشاورزی بوده ایم که

با هدف اولیه قانون گذار بسیار فاصله دارد. سوم این که تأمین مالی اجرای این سیاست، بار مالی قابل توجهی را به دولت تحمیل می کند که این موضوع نیز تبعات متعددی به همراه داشته است؛ به طوری که در گام اول دولت به دلیل عدم امکان تأمین بودجه مورد نیاز، اجرای این سیاست را مختص تعداد محدودی از ۱۷ کالای مزبور در ماده قانونی کرد و برای سایر کالاهای مورد اشاره، این سیاست حمایتی را اجرا نکرد.

در مرحله بعد و با تصویب اصلاحیه سال ۱۳۷۲ این قانون، اجرای این سیاست صرفاً به کالاهای استراتژیک محدود شد و جالب این که با وجود لحاظ این محدودیت، کشمش، خرما، برگه مرکبات، سیب، انار، انجیر، محصولات دامی و پيله ابریشم نیز به فهرست قبلی اضافه شد. در نتیجه دولت، صرفاً تمرکز خود را بر اجرای این سیاست روی استراتژیک ترین کالای کشور، یعنی گندم قرار داد و تقریباً سایر کالاهای به نوعی از زیر چتر حمایتی دولت خارج شدند. با وجود این که دولت به دلیل مشکلات مالی مربوط به اجرای سیاست خرید تضمینی، حمایت خود را صرفاً مختص تعداد معدودی محصول کشاورزی (به طور عمده گندم) کرد، اما در این مسیر نیز مشکلات متعددی وجود داشت؛ از همه مهم تر این که کشاورزان محصول خود را تحویل انبارهای دولتی می دادند، اما پرداخت وجه به آنها گاه با تأخیر زمانی قابل توجهی همراه بوده است.

چهارمین گروه مشکلات مربوط به اجرای سیاست خرید تضمینی، پیچیدگی های عملیاتی آن است؛ از مرحله تعیین به موقع قیمت تضمینی و اعلام آن به کشاورز گرفته تا تعیین مباشران خرید، تعیین انبارها یا سیلوهای استاندارد، نحوه ارزیابی کیفی کالاهای در زمان ورود به انبار، نحوه نگهداری کالاهای در انبار (مخصوصاً در مورد کالاهای فسادپذیر)، شناسایی پیمانکاران حمل برای انتقال کالاهای خریداری شده به محل مصرف که فرایندی بسیار زمان بر است و موارد دیگر. همگی بخشی از پیچیدگی های اجرایی، اعمال سیاست خرید تضمینی محصولات کشاورزی هستند.

قیمت تضمینی جایگزین خرید تضمینی
به دلیل مشکلات مزبور، قانون گذار شیوه حمایت از کشاورزان را از سیاست خرید تضمینی به سیاست قیمت تضمینی تغییر داد. این موضوع در ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی به این صورت بیان می شود: «از

تاریخ تصویب این قانون، علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی، در قالب بودجه‌های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت‌تضمینی نیز برقرار می‌شود.تولیدکنندگان محصولات‌کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی عرضه کنند.»

در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام‌شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن از سوی دولت به تولیدکنندگان پرداخت می‌شود. وزارت جهادکشاورزی مکلف است هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام کند.آیین‌نامه اجرائی این ماده حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

“ این قانون در مورخ ۰۶/۰۵/۱۳۸۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و آیین نامه اجرایی آن تقریباً دو سال بعد در تاریخ ۲۴/۰۸/۱۳۹۱ به تصویب هیأت وزیران رسید. بر اساس آیین نامه اجرایی ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است حداکثر تا پانزدهم شهریور ماه هر سال متناسب با شرایط تولید، نوع محصول و وضعیت بازار، قیمت تضمینی سال آینده محصولات کشاورزی و دامی که قابل معامله در بورس کالا است را برای تصویب به هیات وزیران پیشنهاد کند. بر اساس تبصره ۱ این آیین نامه، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است با همکاری بورس- کالا تا پایان اردیبهشت ماه هر سال نسبت به تهیه فهرست محصولات کشاورزی قابل معامله

در بورس کالا اقدام کند. در تبصره ۲ چنین ذکر شده است که مرجع تعیین کیفیت و درجه بندی محصولات موضوع این آیین نامه، بورس کالا با همکاری وزارت جهاد کشاورزی است. در تبصره ۳ آمده اعمال سیاست خرید تضمینی برای آن دسته از کالاهای کشاورزی که مشمول فهرست کالاهای قیمت تضمینی می شوند، ممنوع است. در نهایت در تبصره ۴ ذکر شده است که آن دسته از کالاهای مشمول خرید قیمت تضمینی که از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت مشمول خرید تضمینی می شود، از شمول این تصویب نامه خارج است. در خصوص نحوه پرداخت مابه التفاوت قیمت نیز چنین ذکر شده است که معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور مکلف است بنا به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی، میزان مابه‌التفاوت قیمت تضمینی با قیمت تابلوی بورس به تفکیک محصولات منتخب را در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند.وزارت جهاد کشاورزی موظف است پس از دریافت فهرست قطعی معاملات از بورس کالا ظرف دو هفته نسبت به پرداخت مابه التفاوت قیمت تابلو بورس و قیمت تضمینی اعلام شده از سوی هیات وزیران اقدام کند.

بعد از ابلاغ آیین نامه اجرایی این ماده قانونی، بررسی و تدوین سازوکار عملیاتی آن در دستور کار مشترک بورس کالای ایران و وزارت جهاد کشاورزی قرار گرفت که چارچوب اولیه آن از سوی بورس کالای ایران با بهره گیری از تجربیات داخلی و بین المللی و انطباق با واقعیت های کشور در قالب دستورالعمل اجرایی تدوین شد و جهت بررسی مشترک به وزارت جهاد کشاورزی ارسال شد. پس از برگزاری بیش از ۳۰ جلسه کارشناسی با محوریت بورس کالای ایران و وزارت جهاد

کشاورزی با حضور تمامی نهادهای، ارگان‌ها، تشکل ها، نظام های صنفی و سایر سازمان‌های ذی‌نفع یا ذی مدخل در حوزه بازرگانی محصولات کشاورزی و اعمال سیاست های حمایتی از کشاورزان، در نهایت دستورالعمل اجرایی آیین نامه ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی تهیه شده و در آذرماه ۱۳۹۲ از سوی وزیر محترم جهاد کشاورزی جهت اجرا، ابلاغ شد.

اقدامات بورس کالا برای تحقق ماده ۳۳

با ابلاغ دستورالعمل اجرایی ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، بورس کالای ایران مجموعه اقدامات وسیعی را در راستای عملیاتی شدن این ماده قانونی در دستور کار خود قرار داد. مهم ترین اقدامات انجام شده بورس کالا در این خصوص به شرح زیرقابل جمع‌بندی است:تشکیل کارگروه اجرایی ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛ با توجه به اهمیت موضوع، در بورس کالای ایران برای پیگیری امور مربوط به عملیاتی شدن ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛ با توجه به اهمیت موضوع، در بورس کالای ایران برای پیگیری امور مربوط به عملیاتی شدن ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی تشکیل شد.

تهیه و راه اندازی سامانه الکترونیکی صدور گواهی سپرده کالایی؛

برای اتصال انبارها به بورس و صدور گواهی سپرده کالایی از سوی انبارها، سامانه الکترونیکی

صدور گواهی سپرده کالایی از سوی بورس کالای ایران طراحی و تهیه شد. انبارها از هر نقطه کشور، با اتصال به این سامانه، می توانند گواهی سپرده کالایی صادر کند و گواهی های صادر شده در این سامانه، امکان معامله در بورس را دارند.

برگزاری دوره‌های آموزشی متعدد
با توجه به نیاز قابل توجهی که به مقوله ترویج و فرهنگ سازی در این زمینه در بین کشاورزان، کارشناسان و مدیران ذی ربط احساس می شد؛ بورس کالای ایران دوره های توجیهی و آموزشی متعددی با موضوع ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در استان‌های تهران، گلستان، مازندران، اصفهان، کرمانشاه، خوزستان، فارس و همدان با هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی برگزار کرده است.

تدوین دستورالعمل‌ها و ضوابط مورد نیاز

به منظور عملیاتی کردن این ماده قانونی، لازم به تدوین مجموعه وسیعی از روبه های اجرایی، دستورالعمل ها و ضوابط بود که همگی در بورس کالای ایران تدوین شده و مراحل تصویب آنها در نهادهای مربوطه در حال پیگیری است. ➔

با ابلاغ دستورالعمل اجرایی ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، بورس کالای ایران مجموعه اقدامات وسیعی را در راستای عملیاتی شدن این ماده قانونی در دستور کار خود قرار داد

سناریوهای جدی

بر اساس سناریوی طراحی شده، اعمال سیاست حمایتی دولت از بخش کشاورزی در قالب ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی دارای مراحل به شرح زیر است:

کشاورز یا نماینده قانونی وی، به یکی از انبارهای مورد پذیرش بورس که در اکثر نقاط تولیدی کشور شناسایی شده و معرفی می شوند، مراجعه می کند و تقاضای ارزیابی کمی و کیفی کالا و ارایه محصول به انبار را تسلیم انبار می کند.

انبار نسبت به ارزیابی کیفی کالا و توزین اقدام کرده و در صورت مطابقت کالا با استانداردهای اعلامی بورس، نسبت به پذیرش کالا از کشاورز یا نماینده وی اقدام می کند.

کالا به انبار حمل شده و قبض انبار از سوی انبار صادر می شود که به صورت خودکار، تبدیل به گواهی سپرده کالایی می شود.

نسخه چاپی گواهی سپرده کالایی تحویل صاحب کالا می شود.

مالک کالا به یکی از کارگزاران دارای مجوز معاملات محصولات کشاورزی مراجعه کرده و تقاضای فروش محصول خود در بورس را به وی ارایه می کند.

شایان ذکر است ترتیبات لازم برای دسترسی آسان کشاورزان به نمایندگان کارگزاران مزبور فراهم شده است.

کارگزار، محصول کشاورز را به پشتوانه گواهی سپرده کالایی در بورس به فروش می‌رساند.

بعد از انجام معامله در بورس، هزینه های

انبارداری کالا از زمان ورود محصول به انبار تا زمان انجام معامله در بورس، از وجه معامله کسر شده و به حساب انبار واریز می شود.

مابقی وجه نیز به حساب فروشنده واریز شده و با وی تسویه می شود.

گواهی سپرده کالایی از سوی بورس تغییر مالکیت یافته و از نام فروشنده به خریدار انتقال می یابد.

خریدار کالا با مراجعه به انبار و با ارایه گواهی سپرده کالایی و تسویه هزینه های انبارداری از زمان انجام معامله در بورس تا زمان مراجعه به انبار، نسبت به ترخیص کالا از انبار اقدام می کند.

در صورتی که قیمت محصول معامله شده در بورس، بالاتر از قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت باشد، کشاورز هیچ مطالبه ای از دولت نخواهد داشت؛ چرا که حمایت دولت از وی محقق شده و بدیهی است که مبلغ مازاد بر قیمت تضمینی اعلام شده نیز، به خود کشاورز تعلق می گیرد.

چنان چه کشاورز، محصول خود را با قیمتی پایین تر از قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت در بورس کالا به فروش رسانده باشد، بورس، میزان مابه التفاوت قابل دریافت وی را بلافاصله به وزارت جهاد کشاورزی اعلام کند.

کشاورز با مراجعه به سازمان جهاد کشاورزی استان محل فعالیت خود تا دو هفته بعد می تواند مابه التفاوت مزبور را دریافت کند.

یک اجرای آزمایشی

بعد از ابلاغ دستورالعمل اجرایی آیین نامه ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع

طبیعی، کارگروه مشترکی از سوی بورس کالای ایران و وزارت جهاد کشاورزی تشکیل شد؛ این کارگروه جهت اجرای آزمایشی ماده ۳۳، شش محصول را در ۸ استان برای سال زراعی ۱۳۹۳ تعیین کرد.

با شروع فصل برداشت محصول کلزا در استان گلستان به عنوان اولین محصول منتخب مشمول ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (از نظر توالی زمانی)، انتشار برخی اخبار در میان کشاورزان این استان باعث سردرگمی آنان و حتی مسئولان این استان شد؛ اخباری مبنی بر این که در بودجه سنواتی سال ۱۳۹۳ اصلاً ردیف مشخصی برای اجرای سیاست قیمت تضمینی در نظر گرفته نشده است و آنچه در قانون بودجه ۱۳۹۳ جهت اعمال سیاست حمایتی دولت از بخش کشاورزی قید شده است، همانند سال‌های گذشته صرفاً جهت خرید تضمینی گندم بوده و ردیف جداگانه ای برای موضوع ماده ۳۳ و اجرای سیاست قیمت تضمینی درج نشده است.

در نتیجه اولین گام، جهت عملیاتی شدن ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعیبه دلیل عدم پیش بینی بودجه مورد نیاز با موفقیت همراه نبود.

بر اساس محاسبات کارشناسی انجام شده، بار مالی تحمیل شده به دولت در صورت اجرای سیاست قیمت تضمینی به جای سیاست خرید تضمینی، بسیار کمتر است، اما هنوز این سیاست اجرایی نشده استدر حال حاضر پیگیری ها برای تخصیص بودجه مورد نیاز جهت اجرای آزمایشی ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، در سال زراعی ۱۳۹۴ در حال انجام است. [

برای اتصال انبارها به بورس

و صدور گواهی سپرده کالایی از سوی انبارها، سامانه الکترونیکی صدور گواهی سپرده کالایی از سوی بورس کالای ایران طراحی و تهیه شد. انبارها از هر نقطه کشور، با اتصال به این سامانه، می توانند گواهی سپرده کالایی صادر کنند و گواهی های صادر شده در این سامانه، امکان معامله در بورس را دارند

بورس کالای ایران

دوره های توجیهی و آموزشی متعددی را با موضوع ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در استان های تهران، گلستان، مازندران، اصفهان، کرمانشاه، خوزستان، فارس و همدان با هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی برگزار کرده است

کاربرد فسخ و انفساخ

در معاملات بورس کالا

نفسیه شوشی نسب

سرپرست مدیریت امور حقوقی و قراردادهای

الف- معنای لغوی و اصطلاحی فسخ

فسخ (Resolution) که فعل آن «فسخ کردن» است، در لغت به معنای زایل کردن و باطل کردن به کار می رود. در اصطلاح حقوقی اختیاری را که شخص در بر هم زدن معامله‌ای دارد «خیار فسخ» و گاه به اختصار «خیار» می‌نامند.(کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادهای، جلد پنجم، چاپ پنجم، ۱۳۸۷، ص.۵۱۰) عناصر فسخ، از قرار زیر است: نخست؛ وجود عمل حقوقی (برای مثال عقد) که معتبر از نظر قانون باشد و اعتبارش تام باشد، یعنی ناقص نباشد.

دوم؛ ازاله تعهد یا تعهدات ناشی از آن عمل حقوقی. سوم؛ ازاله باید با قصد کسی باشد؛ پس انفساخ فسخ به شمار نمی‌رود، زیرا در آن قصد وجود ندارد. چهارم؛ ازاله باید ناشی از تراضی طرفین نباشد، وگرنه نام آن تفاسخ، یعنی اقاله است نه فسخ. (لنگرودی، جعفر، ترمینولوژی حقوق، جلد چهارم، شماره ۱۰۴۱۶، ذیل واژه فسخ)

ب- معنای لغوی و اصطلاحی انفساخ

«انفساخ» در لغت به معنای تباہ شدن عقد، گسیختن، شکسته شدن عقود مثل بیع و ازدواج بوده و مقصود از انفساخ بیع، باطل شدن آن است. انفساخ در اصطلاح حقوقی عبارت از این است که رابطه ناشی از عقد بدون کاربرد قصد عاقد یا متعاقدين، به حکم قانون یا عرف، گسیخته شود و عقد از بین برود، مانند تلف شدن کالا قبل از تحویل به خریدار. انفساخ عقود تأثیر قهقرایی ندارد. (لنگرودی، جعفر، ترمینولوژی حقوق، جلد نخست، شماره ۲۶۱۳ ذیل واژه انفساخ) قهری بودن انحلال در تمام مواردی که واژه «انفساخ» به کار برده می‌شود، به این معنی است که عقد بدون این‌که نیاز به عمل حقوقی اضافی باشد، خودبه‌خود از بین می‌رود و حق انتخاب برای یکی از دو طرف

در این نوشتار کوتاه، سعی در تبیین مفاهیم فسخ و انفساخ با تکیه بر کاربرد آن‌ها در دستورالعمل تسویه و پایاپای بورس کالای ایران داشته و برآنیم تا آن را تدقیق کنیم که آیا این مفاهیم در دستورالعمل مزبور، در معانی حقوقی خود به کار رفته‌اند یا خیر؟

برای این منظور، ابتدا معنای لغوی اصطلاحات فسخ و انفساخ و سپس معنای حقوقی آن‌ها را تشریح کرده و در نهایت نسبت به انطباق این مفاهیم با آن‌چه که در دستورالعمل تسویه به کار رفته است، می‌پردازیم.

یا دادگاه باقی نمی‌ماند. (کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادهای، جلد پنجم، چاپ پنجم، ۱۳۸۷، ص.۳۴۲) اگر سبب و منشأ انفساخ، شرط فاسخ مندرج در قرارداد باشد، طرفین می‌توانند به وسیله تراضی از آن پیشگیری کنند. انفساخ عقد را به اعتبار نقشی که اراده در ایجاد سبب آن دارد، به سه گروه می‌توان تقسیم کرد:

۱. انفساخی که به طور مستقیم ناشی از اراده صریح دو طرف قرارداد است، مانند اجاره‌ای که در اثر عدم پرداخت هریک از اقساط اجاره‌بها منحل می‌شود.

۲. انفساخی که ناشی از حکم قانونگذار است، ولی از تحلیل حکم چنین برمی‌آید که اراده مفروض و ضمنی دو طرف را اجرا می‌کند. این انفساخ در نظر گروهی مفهوم پیدا می‌کند که توافق خلاف دو طرف قرارداد را می‌پذیرند؛ به این معنا که طرفین قرارداد می‌توانند توافق کنند که حکم قانونگذار نادیده گرفته شده و قرارداد به‌رغم پیش‌بینی صریح قانون‌گذار، منفسخ نشود.

۳. انفساخی که در نتیجه‌ی حکم قانونگذار صورت می‌پذیرد و هدف آن تأمین پایه تراضی و پایگاه اراده در ذهن است مانند انحلال عقد و کالت در صورت فوت یکی از طرفین. (کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادهای، جلد پنجم، چاپ پنجم، ۱۳۸۷، ص.۳۴۳)

ج- مفهوم انفساخ در دستورالعمل

تسویه و پایاپای معاملات در بورس

در دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات در بورس کالای ایران، پانزده بار از کلمه‌ی «انفساخ» و «منفسخ» استفاده شده است. حال باید دید چه تعداد از دفعات مذکور، در معنای حقیقی یا به عبارت بهتر، در معنای حقوقی خود استفاده شده است.

بند شش ماده یک دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات در بورس کالای ایران در تعریف ←

«انفساخ» مقرر می‌دارد که «انفساخ عبارت است از انحلال قهری قرارداد به گونه‌ای که قرارداد فاقد هرگونه آثاری می‌شود.»

البته در اینجا تصریح نشده که آیا منظور از این‌که قرارداد فاقد هرگونه آثاری شود این است که آثار قرارداد در گذشته نیز از بین برود یا قرارداد صرفاً نسبت به آینده اثرگذار نیست. دستورالعمل در این زمینه ساکت است، اما آن‌چه عرف معاملات در بورس است، این است که در صورت انفساخ معامله، منافع مال متعلق به فروشنده بوده و کالا اساساً به ملکیت خریدار درنیامده است.

در واقع، منظور از انفساخ بطلان قرارداد است و انفساخ دارای اثر قهقرائی دانسته شده است. بدین‌ترتیب، نیمه نخست تعریف با معنای حقوقی انفساخ منطبق بوده و قسمت دوم آن از آثار حقوقی بطلان قرارداد و نه انفساخ آن است.

حال به بررسی موادی از دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات در بورس کالای ایران که این اصطلاحات در آن‌ها به کار رفته، می‌پردازیم و با توجه به موارد پیش‌گفته تبیین می‌کنیم که آیا این اصطلاحات در معنای حقوقی خود به کار رفته‌اند یا خیر.

بند ۱۲ ماده یک دستورالعمل مزبور مقرر می‌دارد: «حساب بستانکاران موقت حسابی است که جهت واریز خسارت ناشی از فسخ یا انفساخ معامله و همچنین انجام امور تسویه و تحویل با تأخیر طبق ضوابط این دستورالعمل توسط اتاق پایاپای مورد استفاده قرار می‌گیرد.»

همچنین ماده ۱۸ دستورالعمل مزبور نیز مقرر می‌دارد: «بورس در دوره‌های سه ماهه نسبت به بررسی دلایل و عوامل انفساخ معاملات اقدام و بر اساس آن، محدودیت‌هایی را برای معاملات مشتریان یا کارگزاریانی که فعل یا ترک فعل آنان منجر به انفساخ معامله شده است، وضع می‌کند. ضوابط اجرایی موضوع این ماده توسط هیأت‌مدیره بورس تصویب می‌شود.»

به نظر می‌رسد در مواد فوق، اصطلاحات فسخ و انفساخ مفهوم خاصی را القاء نکرده و قانون‌گذار صرفاً در صدد بیان اصطلاحات «فسخ» و «انفساخ» در مفهوم حقوقی آن‌ها بوده است.

اما ماده ۱۶ دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات در بورس کالای ایران مقرر می‌دارد: «چنانچه کارگزار خریدار تا پایان ۷ روز تقویمی پس از مهلت تسویه امور تسویه را انجام ندهد، معامله‌ی وی منفسخ شده و کارگزار خریدار مکلف است ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه سایر هزینه‌های مصوب شامل دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان، پرداخت کند.

خسارت انفساخ معامله باید حداکثر یک روز کاری پس از اعلام اتاق پایاپای و به صورت یکجا به نفع فروشنده و به حساب بستانکاران موقت شرکت واریز شود.

در صورت پرداخت جریمه‌های تأخیر معامله قبل از زمان انفساخ، کارگزار خریدار باید مابه‌التفاوت خسارت انفساخ و خسارت تأخیر پرداخت شده را

به حساب بستانکاران موقت پرداخت کند. پرداخت خسارت انفساخ به فروشنده از طریق کارگزار فروشنده و پس از کسر تعهدات فروشنده در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد.»

از سوی دیگر، ماده ۲۲ دستورالعمل مزبور مقرر می‌دارد: «در قراردادهای نقد، نسبی و سلف در صورت عدم صدور حواله خرید کالا طی مهلت مقرر در ماده ۲۰ این دستورالعمل، قرارداد منفسخ می‌شود و اصل وجه و خسارت‌ها و کارمزدها به شرح زیر پرداخت می‌شود:

۱. در صورتی که فروشنده به هر نحو از صدور حواله خرید کالا توسط کارگزار فروشنده طی مهلت مقرر جلوگیری کند، وی مکلف است ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه هزینه‌های مصوب شامل دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار و فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت کند. در این حالت خسارت و کارمزدهای موضوع این بند از محل وثایق یا مطالبات فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو، از محل وثایق کارگزار فروشنده نزد اتاق پایاپای تأمین می‌شود.

۲. در صورتی که عدم صدور حواله خرید کالا ناشی از فعل یا ترک فعل کارگزار فروشنده باشد، وی باید ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه سایر هزینه‌های مصوب شامل دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را

پرداخت کند. خسارت انفساخ معامله باید حداکثر یک روز کاری پس از اعلام اتاق پایاپای و به صورت یکجا به نفع خریدار و به حساب بستانکاران موقت «شرکت» واریز شود.

تبصره: در صورت انفساخ معامله، اصل وجه و خسارت‌های متعلقه از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای به خریدار پرداخت می‌شود.»

بنابراین فرض قانونگذار این است که قرارداد، به صرف نهایی شدن در تالار معاملات و قبل از تسویه و تحویل کالا، منعقد شده و در صورت عدم پرداخت وجه معامله توسط خریدار یا عدم صدور حواله خرید کالا توسط فروشنده، قراردادی که سابقاً وجود داشته است منفسخ می‌شود.

در این‌جا انفساخ به صورت غیرمستقیم با اراده یکی از طرفین عقد محقق می‌شود و در صورتی که انفساخ ناشی از اراده غیرمستقیم هریک از طرفین باشد، وی مکلف به پرداخت خسارت انفساخ است.

بنابراین به نظر می‌رسد انفساخ مدنظر دستورالعمل تسویه، هیچ‌یک از سه نوع انفساخ مذکور در معنای اصطلاحی نیست و ترکیبی از بندهای دو و سه فوق‌الذکر می‌باشد؛ به این معنا که انفساخ موضوع دستورالعمل تسویه، ناشی از حکم قانونگذار بوده (بند دو) اما طرفین نمی‌توانند برخلاف آن توافق کنند (بند سه).

بنابراین برای قراردادهایی که با تشریفات بورسی منعقد می‌شود، انفساخ معنای دیگری یافته، به معنای

انحلال قهری قرارداد است که طرفین نمی‌توانند برخلاف آن توافق کنند و مانع از انفساخ قرارداد در صورت تحقق شرایط مندرج در مقررات شوند.

د- مفهوم فسخ در دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات در بورس

در دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات در بورس کالای ایران، بار از کلمه «فسخ» استفاده شده است.

ماده ۲۴ دستورالعمل مزبور مقرر می‌دارد: «در صورت عدم تحویل تمام یا بخشی از کالا طبق زمان تحویل اعلامی در اطلاعیه عرضه و شرایط مندرج در ماده ۱۹ این دستورالعمل، خریدار می‌تواند درخواست مکتوب خود را طبق فرمت «شرکت» به همراه اسناد مثبت مبنی بر تأخیر در تحویل کالا توسط فروشنده از طریق کارگزار خریدار به اتاق پایاپای ارائه کند و براساس آن درخواست تحویل با تأخیر یا فسخ بخش تحویل‌نشده قرارداد را نماید.

تبصره: در صورت عدم ارائه درخواست مکتوب موضوع این ماده به اتاق پایاپای حداکثر تا ۳۰ روز تقویمی پس از پایان مهلت تسویه برای قراردادهای نقدی و نسبی و پس از تاریخ سررسید قرارداد سلف، از نظر «شرکت»، تعهدات طرفین ایفا شده تلقی می‌شود.»

ماده ۲۵ دستورالعمل مزبور نیز مقرر می‌دارد: «در صورت ارائه درخواست فسخ معامله طبق ماده ۲۴ این دستورالعمل و احراز عدم تحویل کالا از سوی

فروشنده توسط اتاق پایاپای، فروشنده مکلف است علاوه بر پرداخت اصل مبلغ مقادیر تحویل نشده قرارداد، خسارت فسخ و سایر هزینه‌های مصوب از جمله دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار و فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت کند.

این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو، از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده تأمین خواهد شد.

پرداخت این وجه به خریدار، از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد. تبصره: خسارت فسخ موضوع این ماده عبارت از ۵ درصد ارزش کالای تحویل نشده به قیمت معامله به علاوه ۰/۲۵ درصد مبلغ مقادیر تحویل نشده به صورت روزشمار و به ازای روزهای بین زمان واریز وجه معامله به حساب فروشنده یا کارگزار وی تا بازپرداخت مبلغ مقادیر تحویل نشده از سوی کارگزار فروشنده است.»

همچنین ماده ۲۶ دستورالعمل مزبور مقرر می‌دارد: «در صورت ارایه درخواست تحویل با تأخیر، طبق ماده ۲۴ این دستورالعمل و احراز عدم تحویل کالا از سوی فروشنده توسط اتاق پایاپای فروشنده مکلف است ۰/۲۵ درصد مبلغ مقادیر تحویل نشده قرارداد را به‌صورت روزشمار به ازای روزهای تأخیر بین پایان زمان تحویل و تاریخ تحویل کالا به عنوان خسارت تأخیر پرداخت کند.

این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد

در صورت پرداخت جریمه‌های تأخیر معامله قبل از زمان انفساخ، کارگزار خریدار باید مابه‌التفاوت خسارت انفساخ و خسارت تأخیر پرداخت شده را به حساب بستانکاران موقت پرداخت کند. پرداخت خسارت انفساخ به فروشنده از طریق کارگزار فروشنده و پس از کسر تعهدات فروشنده در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد

انفساخ در اصطلاح حقوقی عبارت از این است که رابطه ناشی از عقد بدون کاربرد قصد عاقد یا متعاقدين، به حکم قانون یا عرف، گسیخته شود و عقد از بین برود، مانند تلف شدن کالا قبل از تحویل به خریدار. انفساخ عقود تأثیر قهقرایی ندارد

اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو، از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده تأمین خواهد شد.

پرداخت این وجه به خریدار از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد. تبصره ۱: تحویل با تأخیر حداکثر تا ۶۰ روز تقویمی پس از مهلت تسویه برای معاملات نقدی و نسبی و پس از سررسید برای معاملات سلف امکان‌پذیر است.

در صورت عدم تحویل کالا توسط فروشنده، خریدار می‌تواند از طریق کارگزار خریدار درخواست فسخ معامله را تا پایان آخرین روز مهلت ۶۰ روزه مزبور به اتاق پایاپای ارائه کند.

در این صورت معامله مطابق ماده ۲۵ این دستورالعمل فسخ خواهد شد و وجوه پرداخت شده جهت خسارت تأخیر به عنوان بخشی از وجوه خسارت فسخ لحاظ خواهد شد.

تبصره ۲: در صورت عدم ارائه درخواست فسخ به اتاق پایاپای تا پایان آخرین روز مهلت ۶۰ روزه موضوع این ماده از نظر «شرکت»، تعهدات طرفین ایفا شده تلقی می‌شود.

تبصره ۳: خسارت تأخیر موضوع این ماده تا زمان اعلام کارگزار خریدار یا فروشنده مبنی بر تحویل کالا و احراز آن توسط اتاق پایاپای محاسبه خواهد شد. به هر ترتیب این خسارات حداکثر تا پایان مهلت ۶۰ روزه موضوع این ماده پرداخت خواهد شد.

تبصره ۴: در صورت عدم تحویل تمام یا بخشی از کالا، موضوع مواد ۲۴، ۲۵ و ۲۶ این دستورالعمل، کارمزدهای اخذ شده به فروشنده مسترد نمی‌شود. در این‌جا نیز تبیین نشده آیا با فسخ قرارداد، قرارداد فاقد هرگونه آثاری می‌شود به این معنا که آثار قرارداد در گذشته نیز از بین می‌رود یا قرارداد صرفاً نسبت به آینده اثرگذار نیست.

دستورالعمل در این زمینه نیز ساکت است، اما با توجه به عرف موجود، در این زمینه باید قائل به تفکیک شد.

آنچه عرف معاملات در بورس است، این است که در صورت فسخ کل معامله، منافع مال متعلق به فروشنده بوده و به منزله این است که کالا اساساً به ملکیت خریدار درنیامده و فسخ دارای اثر قهقرائی است؛ یعنی بطلان قرارداد.

این در حالی است که در صورت فسخ بخشی از قرارداد، قسمت تحویل گرفته شده توسط خریدار به ملکیت وی درآمده و منافع آن نیز متعلق به خریدار است در حالی که فسخ قرارداد نسبت به آن بخش از کالای تحویل گرفته نشده، عرفاً اثر قهقرائی داشته و این به معنای بطلان قرارداد و تعلق منافع آن به فروشنده است؛ امری که در مفهوم حقوقی فاقد سابقه است.

در نهایت به نظر می‌رسد مفاهیم فسخ و انفساخ در دستورالعمل تسویه باید در معنای حقوقی خود تصریح شده و تبعات آن تبیین شود.

نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد انفساخ مدنظر دستورالعمل تسویه، هیچ‌یک از سه نوع انفساخ مزبور در معنای اصطلاحی نیست و ترکیبی از بندهای دو و سه فوق‌الذکر است؛ به این معنا که انفساخ موضوع دستورالعمل تسویه، ناشی از حکم قانونگذار بوده (بند دو) اما طرفین نمی‌توانند برخلاف آن توافق کنند (بند سه). بنابراین برای قراردادهایی که با تشریفات بورسی منعقد می‌شود، انفساخ معنای دیگری یافته، به معنای انحلال قهری قرارداد است که طرفین نمی‌توانند برخلاف آن توافق کنند و مانع از انفساخ قرارداد در صورت تحقق شرایط مندرج در مقررات شوند. در واقع انفساخ در این دستورالعمل به حقیقت بطلان قرارداد نزدیک شده و قانونگذار برای عامل این بطلان، تکلیف به پرداخت وجه التزام (خسارت انفساخ) را در نظر گرفته است. همچنین در صورت فسخ بخشی از قرارداد، قسمت تحویل گرفته شده توسط خریدار به ملکیت وی درآمده و منافع آن نیز متعلق به خریدار است، در حالی که فسخ قرارداد نسبت به آن بخش از کالای تحویل گرفته نشده، عرفاً اثر قهقرائی داشته و این به معنای بطلان آن بخش از قرارداد و تعلق منافع کالای تحویل داده نشده به فروشنده است. در نهایت به نظر می‌رسد مفاهیم فسخ و انفساخ در دستورالعمل تسویه باید در معنای حقوقی خود تصریح شده و تبعات آن تبیین شود.]

انفساخ موضوع دستورالعمل
تسویه، ناشی از حکم قانونگذار
بوده (بند دو) اما طرفین
نمی‌توانند برخلاف آن توافق
کنند (بند سه). بنابراین برای
قراردادهایی که با تشریفات
بورسی منعقد می‌شود، انفساخ
معنای دیگری یافته، به معنای
انحلال قهری قرارداد است که
طرفین نمی‌توانند برخلاف آن
توافق کنند و مانع از انفساخ
قرارداد در صورت تحقق شرایط
مندرج در مقررات شوند

فرض قانونگذار این
است که قرارداد، به
صرف نهایی شدن در
تالار معاملات و قبل از
تسویه و تحویل کالا،
منعقد شده و در صورت
عدم پرداخت وجه
معامله توسط خریدار یا
عدم صدور حواله خرید
کالا توسط فروشنده،
قراردادی که سابقاً وجود
داشته است منفسخ
می‌شود